

FORDELING AV KOLLEKTIVT VEDERLAG

VEDTAK OG PRAKSIS

Kopinor-rapporter

Kopinors rapportserie inneholder undersøkelsesresultater, analyser og utredninger utført av eller for Kopinor.

1–2020	Koronastengte skoler. Effekt på kopiering og bruk av læremidler
2–2020	Kopiering i Norge 2019
3–2020	Digital kopiering i norske skoler 2019
1–2021	Fordeling av kollektivt vederlag. Vedtak og praksis
2–2021	Kopiering i Norge 2020
3–2021	Kopiering i norske skoler 2020
1–2022	Kopiering i Norge 2021
2–2022	Kopiering i norske skoler 2021
3–2022	Supplerende materiale i skolene
1–2023	Fordeling av kollektivt vederlag. Vedtak og praksis
2–2023	Kopiering i Norge 2022
3–2023	Kopiering i norske skoler 2022
1–2024	Prosessene rundt pensum
2–2024	Fordeling av kollektivt vederlag. Vedtak og praksis

Se kopinor.no/rapporter

Kopinor er en organisasjon av opphavere og utgivere i til sammen 23 medlemsorganisasjoner. Vi forhandler og inngår avtaler om kopiering og annen bruk av åndsverk, blant annet i skoleverket, høyere utdanning, offentlig forvaltning og næringsliv.

Gjennom Kopinors avtaler sikres alle brukere enkel og lovlig tilgang til åndsverk, samtidig som rettighetshaverne får betalt slik at nye verk kan bli skapt. I 2023 fordelte vi ca. 390 millioner kroner til rettighetshavere i inn- og utland.

Kopinor

FORORD

Denne dokumentasjonen vil være egnet som oppslagsverk for alle i Kopinor-systemet som har behov for å sette seg mer detaljert inn i de spesielle forhold som angår fordelingen av kollektivt vederlag. Fremstillingen baserer seg hovedsakelig på vedtak i Kopinors organer, forhandlings- og meklingsresultater og voldgiftsdommer. I tillegg er administrativ praksis forsøkt dokumentert så godt det lar seg gjøre.

Rapporten har utkommet med oppdaterte utgaver i 2018, 2021 og 2023. Denne reviderte utgaven er oppdatert fram til august 2024. Den er utarbeidet av Susanne Levin, Trond Smith-Meyer og Heidi Wøllo.

En tidligere versjon utkom i to utgaver på 1990-tallet som *Fordeling av vederlag i Kopinor. En rapport om fordelingsarbeidet*.

Som vedlegg bak i dokumentet finnes

- Retningslinjer for forvaltning og fordeling av vederlag (vedtatt av representantskapet)
- Definisjoner og beskrivelser av innholdskategorier som er benyttet i statistiske undersøkelser.

Ellers henviser vi til Kopinors medlemssider (ekstranett), som blant annet inneholder inngåtte fordelingsavtaler, avtalte fordelingsnøkler og voldgiftsdommer samt øvrige retningslinjer og instruksjoner vedtatt av Kopinors organer.

FORKORTELSER

DF	Dramatikerforbundet	Nfo	Norsk faglitterær oversetterforening (nå del av NFFO)
DNF	Den norske Forfatterforening	NFOF	Norsk Forfatter- og Oversetterfond
DnF	Den norske Forleggerforening	NGD	Norske Grafiske Designere (nå del av Grafill)
DNFF	Den Norske Fagpresses Forening (nå Fagpressen)	NIF	Norsk Illustratørforbund (nå del av Grafill)
Fagp.	Fagpressen	NJ	Norsk Journalistlag
FF	Forfatterforbundet	NK	Norske Kunsthåndverkere
FFF	Forbundet Frie Fotografer	NKF	Norsk Komponistforening
Grafill	Grafill	NKL	Norsk kritikerlag
KVF	Komponistenes Vederlagsfond	NL	Norsk Litteraturkritikerlag (nå del av NKL)
MBL	Mediebedriftenes Landsforening	NMF	Norsk Musikkforleggerforening (nå MF)
MF	Musikkforleggerne	NMK	Ny Musikk's Komponistgruppe
MUF	Magasin- og Ukepresseforeningen (tidl. NU, nå del av MBL)	NO	Norsk Oversetterforening
NAL	Norske Avisers Landsforening (nå MBL)	NOPA	NOPA Norsk forening for komponister og tekstforfattere
NBFO	Norsk Billedkunstners Fagorganisasjon (nå NBK)	NR	Norsk Redaktørforening
NBK	Norske Billedkunstnere	NRF	Norsk Revyforfatterforening
NBU	Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere	NU	Norsk Ukepresse (nå del av MBL)
NDF	Norske Dramatikeres Forbund (nå Dramatikerforbundet)	TF	Norsk tidsskriftforening
NF	Norges Fotografforbund	Tfond	Tekstforfatterfondet
NFF	Norsk faglitterær forfatterforening / Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (nå NFFO)	ULF	Ungdomslitteraturens Forfatterforening (nå NBU)
NFFO	Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening		

INNHold

Forord.....	3	3.1.2 Medlemsorganisasjonenes bruk av vederlagsmidlene	18	5 KOPIERINGSAVTALER, DIGITALE KILDER.....	39	8 OMRÅDER MED INDIVIDUELL OG KOLLEKTIV FORDELING.....	53
Forkortelser.....	5	3.1.3 Ikke fordelbart og foreldet vederlag.....	18	5.1 Innledning.....	39	8.1 Innledning.....	53
1 ORGANISERING AV FORDELINGSARBEIDET.....	8	3.1.4 Prosedyrer for fordeling av kollektivt vederlag.....	18	5.2 Ikke-representerte rettighetshavere.....	39	8.1.1 Foreldelse og beløpsgrense.....	53
1.1 Medlemsorganisasjonene.....	8	3.1.5 Retten til å fremme krav.....	19	5.2.2 Utgivergrupper.....	39	8.2 Bokhylla-avtalen.....	53
1.1.1 Oversikt.....	8	3.2 Deling i opphaver- og utgiverandeler.....	20	5.2.3 Direkte overføring av en andel av utgivervederlaget.....	40	8.2.1 Bøker.....	53
1.1.2 Fond.....	9	3.2.1 Opphavernes rett til vederlag.....	20	5.2.4 Kopinors formidlingsfond (2012–2022).....	40	8.2.2 Periodiske publikasjoner.....	54
1.2 Organer.....	9	3.2.2 Utgiverens rett til vederlag.....	20	5.3 Deling i opphaver- og utgiverandeler.....	40	8.3 Vederlag fra utlandet.....	54
1.2.1 Styret.....	9	3.2.3 Utgiverandelens størrelse.....	21	5.3.1 Fordelingsnøkler.....	40	8.4 Eksamensavtalen.....	55
1.2.2 Fordelingsnemnda.....	9	3.2.4 Avlede rettigheter og forlagenes «forfatterinnsats».....	22	5.3.2 Fordelingsvedtak.....	41	8.5 Litteratur i tilgjengelige formater.....	55
1.2.3 Voldgiftsretten.....	11	3.2.5 Verk som er falt i det fri og bøker som er ute av handelen.....	23	5.4 Deling av utgiverandelen.....	42	8.5.1 Statlig kompensasjonsordning.....	55
1.3 Prosedyrer.....	11	3.3 Spesiell behandling av vederlag for noter.....	24	5.4.1 Fordelingsnøkler.....	42	8.5.2 Lydbokavtalen (til 2022).....	55
1.3.1 Fordelingsforhandlinger.....	11	3.3.1 Innledning.....	24	5.4.2 Fordelingsvedtak.....	43	8.6 Bolk.....	55
1.3.2 Ledelse av fordelingsforhandlinger.....	12	3.3.2 Ny ordning for intern avståelse.....	24	5.4.3 Separat avtale.....	43	8.7 Skaff.....	56
1.3.3 Behandling i fordelingsnemnda.....	12	3.3.3 Tidligere ordninger.....	24	5.5 Deling av opphaverandelen.....	43	8.8 Den kulturelle skolesekken.....	56
1.3.4 Mekling.....	12	3.3.4 Forhøyet sidepris.....	24	5.5.1 Fordelingsnøkler.....	43	9 UTBETALING AV VEDERLAG.....	57
1.3.5 Voldgift.....	12	3.3.5 Utbetaling av vederlag for noter.....	24	5.5.2 Fordelingsvedtak.....	46	9.1 Ordinære utbetalinger.....	57
1.4 Fordelingsavtaler.....	13	4 KOPIERINGSAVTALER, ANALOGE KILDER.....	25	5.5.3 Separat avtale.....	47	9.1.1 Kvartalsvise utbetalinger.....	57
2 INNDELING I KATEGORIER.....	14	4.1 Innledning.....	25	6 AVTALER OM DIGITAL FORMIDLING (BOKHYLLA).....	48	9.1.2 Vederlag opptjent tidligere år.....	57
2.1 Innledning.....	14	4.2 Deling i opphaver- og utgiverandeler.....	25	6.1 Innledning.....	48	9.2 Akontoutbetaling.....	57
2.2 Kategorisering av innholdet.....	14	4.2.1 Tradisjonelle fordelingsnøkler.....	25	6.2 Deling i opphaver- og utgiverandeler.....	48	VEDLEGG	
2.2.1 Kopiering fra analoge kilder.....	14	4.2.2 Nyere fordelingsnøkler.....	26	6.2.1 Fordelingsnøkler.....	48	RETNINGSLINJER FOR FORVALTNING OG FORDELING AV VEDERLAG.....	58
2.2.2 Kopiering fra digitale kilder.....	15	4.2.3 Voldgiftsdommer.....	26	6.2.2 Voldgiftsdom.....	48	BESKRIVELSER AV KATEGORIER.....	60
2.3 Opprinnelseskategorier.....	15	4.2.4 Rettsforlik.....	27	6.3 Deling av opphaverandelen.....	49		
2.3.1 Tradisjonelt system.....	15	4.2.5 Fordelingsvedtak.....	27	7 VERK MED UTENLANDSKE RETTIGHETSHAVERE.....	50		
2.3.2 Nytt system.....	16	4.3 Deling av utgiverandelen.....	28	7.1 Vederlag for utenlandsk materiale.....	50		
2.4 Statistiske undersøkelser.....	16	4.3.1 Tradisjonelle fordelingsnøkler.....	28	7.1.1 Innledning.....	50		
2.4.1 Ekstrakopiundersøkelser på stedet.....	16	4.3.2 Nyere fordelingsnøkler.....	29	7.1.2 Avsetninger og utbetalinger til utlandet.....	50		
2.4.2 Spørreundersøkelser.....	17	4.3.3 Voldgiftsdom.....	31	7.1.3 Ikke identifiserte land.....	50		
2.4.3 Webpanel.....	17	4.4 Deling av opphaverandelen.....	31	7.1.4 Vederlag krevd inn i Norge etter b-avtaler.....	50		
2.4.4 Innholdsundersøkelser.....	17	4.4.1 Tradisjonelle fordelingsnøkler.....	31	7.1.5 Samiske rettighetshavere.....	50		
2.4.5 Bestandsundersøkelser (Bokhylla).....	17	4.4.2 Nyere fordelingsnøkler.....	33	7.2 Vederlag for oversatt materiale.....	51		
3 GENERELT OM FORDELING AV VEDERLAG.....	18	4.4.3 Voldgiftsdommer.....	35				
3.1 Innledning.....	18	4.4.4 Fordelingsvedtak.....	36				
3.1.1 Retningslinjer for forvaltning og fordeling av vederlag.....	18	4.4.5 Separate avtaler.....	38				

1 ORGANISERING AV FORDELINGSARBEIDET

1.1 MEDLEMSORGANISASJONENE

1.1.1 Oversikt

Kopinor har 23 medlemsorganisasjoner. 17 av disse er opphaverorganisasjoner og fem er

utgiverorganisasjoner. Én utgiverorganisasjon, Fagpressen, mottar imidlertid vederlag både for opphavere og utgivere.

Opphaverorganisasjoner

Organisasjon	Forkortelse	Medlem fra
Skjønnlitterære skribentorganisasjoner		
Den Norske Forfatterforening	DNF	1986
Dramatikerforbundet	DF	1986
Forfatterforbundet	FF	2021
Norsk Oversetterforening	NO	1986
Norsk Revyforfatterforening	NRF	2007
Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere ¹	NBU	1986
Faglitterære skribentorganisasjoner		
Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening ²	NFFO	1980
Opphaverorganisasjoner på områdene foto, billedkunst, kunsthåndverk, illustrasjon og design		
Forbundet Frie Fotografer	FFF	1986
Grafill	Grafill	1980
Norges Fotografforbund	NF	1980
Norske Billedkunstnere ³	NBK	1986
Norske Kunsthåndverkere	NK	1986
Opphaverorganisasjoner innenfor journalistisk virksomhet og kritikk		
Norsk Journalistlag	NJ	1980
Norsk kritikerlag ⁴	NKL	1986
Norsk Redaktørforening	NR	1980
Opphaverorganisasjoner på musikkområdet		
NOPA Norsk forening for komponister og tekstforfattere	NOPA	1986
Norsk Komponistforening	NKF	1986
Ny Musikk Komponistgruppe	NMK	1986

Utgiverorganisasjoner

Organisasjon	Forkortelse	Medlem fra
Den norske Forleggerforening	DnF	1980
Fagpressen ⁵	Fagp.	1980
Mediebedriftenes Landsforening ⁶	MBL	1980
Musikkforleggerne ⁷	MF	1986
Norsk tidsskriftforening	TF	2008

¹ Fram til 1994 Ungdomslitteraturens Forfatterlag.

² Fram til 1990 Norsk faglitterær forfatterforening, da den ble sammenslått med Norsk faglitterær oversetterforening (medlem fra 1986).

³ Fram til 1989 Norske Billedkunstneres Fagorganisasjon.

⁴ Fra 1986 til 1998 var Norsk Litteraturkritikerlag medlem. Etter sammenslåing med andre kritikerlag i 1998, er Norsk Kritikerlag medlem.

⁵ Fram til 2014 Den Norske Fagpresses Forening (DNFF).

⁶ Fram til 2001 Norske Avisers Landsforening (NAL). Organisasjonen Norsk Ukepresse (NU) var medlem av Kopinor fra 1980, skiftet i 2006 navn til Magasin- og Ukepresseforeningen (MUF) og gikk i 2009 inn i MBL. Deretter var det fram til 2024 adskilte fordelingsnøkler for dagspresse og ukepresse.

⁷ Fram til 2014 Norsk Musikkforleggerforening.

1.1.2 Fond

Fordelingsavtalene angir i de fleste tilfellene den enkelte organisasjon som mottaker av vederlaget.

Om dette så forvaltes av et eget fond er en intern sak for den enkelte organisasjon. To fond er imidlertid angitt i fordelingsavtalene og mottar vederlagsmidler direkte fra Kopinor:

Fond	Forkortelse	Mottar vederlag for
Komponistenes Vederlagsfond	KVF	Komponister
Tekstforfatterfondet	Tfond	Tekstforfattere

Fram til 2021 mottok Norsk Forfatter- og Oversetterfond (NFOF) vederlag på vegne av

skjønnlitterære forfattere og oversettere (se 4.4.5).

1.2 ORGANER

1.2.1 Styret

Styret er Kopinors øverste organ mellom representantskapsmøtene. Styret leder Kopinors virksomhet med unntak av de oppgaver som etter vedtektene er tillagt representantskapet, fordelingsnemnda, valgkomiteen og voldgiftsretten.

Styret består av leder og sju medlemmer. Styremedlemmene (med personlige varamedlemmer) velges av representantskapet etter innstilling fra hver av følgende organisasjoner/grupperinger:

- Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening
- opphaverorganisasjoner innenfor journalistisk virksomhet og kritikk
- de skjønnlitterære skribentorganisasjoner
- opphaverorganisasjoner på områdene foto/billedkunst/kunsthåndverk/illustrasjon og design
- organisasjoner på musikkområdet
- Den norske Forleggerforening
- utgiverorganisasjoner innenfor journalistisk virksomhet

Styrets oppgaver vedrørende fordeling er definert slik (vedtektenes §§ 6–7 og 6–8):

[...] Styret fastsetter fordelingen av vederlagsmidler mellom norske og utenlandske rettighetshavere og fordelingen mellom opphavere og utgivere når denne ikke er gjenstand for forhandlinger mellom representative medlemsorganisasjoner.

Styret er ansvarlig for at medlemsorganisasjonene gis generell veiledning om hvordan uorganiserte rettighetshaveres interesser kan ivaretas ved disponeringen av vederlagsmidlene, jf. § 3–1 tredje ledd.

Styret godkjenner de statistiske undersøkelsene. Når styret på denne måten har lagt en undersøkelse til grunn for fordelingen på et område, er

også fordelingen mellom ulike kilde-, stoff- og innholdstyper og mellom ulike opprinnelseskategorier fastsatt. Styret vedtar også eventuelle avsetninger av ikke fordelbart vederlag og fordeling av vederlag mellom analoge og digitale kilder.

Styret ble i årene 1986–2009 betegnet *hovedstyret* for å skille det fra det formelt sidestilte *fordelingsstyret*.

1.2.2 Fordelingsnemnda

Fordelingsnemnda i sin nåværende form skriver seg fra vedtektsendringene 22.4.2009, da det tidligere fordelingsstyret skiftet navn og oppgavene som skulle tilligge organet ble klargjort.

Fordelingsstyret var blitt opprettet ved vedtak i representantskapet 18.6.1986. Organets status ble beskrevet slik i vedtektsutvalgets sakspapir til representantskapet:

Fordi fordelingsarbeidet i utgangspunktet er saker mellom de berørte medlemsorganisasjoner, foreslås at fordelingsstyret blir valgt av Kopinors representantskap - altså av organisasjonene. [...]

Det er selve fordelingsfunksjonen som overlates til et nytt organ med selvstendig ansvar overfor representantskapet for sitt arbeid.

Betegnelsen fordelingsstyre gir uttrykk for en slik status. Det er da hensiktsmessig å la det gamle styre få betegnelsen Kopinors hovedstyre.

Bakgrunnen for å gjøre om det tidligere fordelingsstyret til en fordelingsnemnd var ifølge saksfremlegget til representantskapet i 2009:

Hovedstyret og fordelingsstyret fremstår etter gjeldende vedtekter som likeverdige, noe som ikke er i samsvar med praksis. Det er oppgaver som etter

vedtektene er tillagt fordelingsstyret som fordelingsstyret ikke har hatt befattning med (f.eks. budsjett) og det har i perioder vært noe uklart hvilke saker fordelingsstyret skal ha seg forelagt.

På representantskapsmøtet 29.11.2018 ble fordelingsnemndas rolle noe utvidet, da også ledelse av fordelingsforhandlingene ble tillagt nemnda. Oppgavene er nå definert slik (vedtektenes § 7–3):

Fordelingsnemndas oppgaver er å lede fordelingsforhandlinger mellom medlemsorganisasjonene, forestå mekling når nemnda finner at det er grunnlag for det, og fatte fordelingsvedtak når det ikke oppnås enighet.

Sammensetning

Fordelingsnemnda består av seks medlemmer. I henhold til vedtektenes § 7–2 skal både opphaver- og utgiverorganisasjonene være representert i fordelingsnemnda, men slik at opphaverorganisasjonene har flertall. Valgkomiteens forslag til fordelingsnemnd skal inneholde ett medlem innstilt fra Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening og ett medlem innstilt fra Den norske Forleggerforening.

NFFOs og DnFs særskilte rett til å oppnevne medlemmer av det daværende fordelingsstyret ble begrunnet av vedtektsutvalget i innstilling av 11.8.1986 til representantskapet med at disse to organisasjonene er dominerende ved mottak av vederlagsmidler:

Vi fant det [...] hensiktsmessig at de to medlemsorganisasjonene som nå mottar de klart største andeler av Kopinor-midlene, har en slik innflytelse på sammensetningen av det organ som skal «lede... arbeidet med å fordele vederlagsmidler».

Opphaverorganisasjonenes flertall ble i vedtektsutvalgets innstilling av 7.5.1986 begrunnet i at hovedtyngden av økonomiske interesser i vederlagsordningen ligger på opphaversiden. Saken ble reist på nytt av en vedtektskomité i et høringsnotat av 5.12.2008, uten at dette førte til endringer i ordningen.

Habilitet

Spørsmålet om medlemmers habilitet ved behandling av delingstvister mellom medlemsorganisasjoner har i enkelte tilfeller vært oppe til behandling i fordelingsstyre/fordelingsnemnd.

I en tvist i 1989 mellom NOPA og de skjønnlitterære organisasjonene var Leif Dramstad (NMF) blitt oppnevnt som mekler, men ble anmodet av en av partene om å vurdere sin habilitet utfra at den medlemsorganisasjonen han tilhørte, kunne antas å ha indirekte interesse i resultatet av delingstvist. I fordelingsstyrets vedtak 2.11.1989 fastslås det at spørsmålet om habilitet ikke er relevant i denne sammenhengen:

Leif A. Dramstad representerer ikke noen part i den aktuelle tvist. Han representerer utelukkende fordelingsstyret.

Fordelingsstyret valgte likevel å skifte ut den meklere som det var stilt spørsmålsteget ved habiliteten til «for å unngå en vanskeliggjøring av meklingsprosessen».

Medlemmenes eventuelle deltakelse i forhandlinger om deling av vederlag har vært drøftet på bakgrunn av at en tvist om deling av vederlag senere kan bli behandlet i fordelingsnemnda. Det vil da kunne vurderes som uheldig at medlemmet også har vært engasjert i forhandlingene som partsrepresentant.

Det daværende fordelingsstyret fattet følgende vedtak i møtet 26.5.1987:

Så langt som mulig bør medlemmer av fordelingsstyret avstå fra å opptre som forhandlingsleder eller møte som eneste representant for sin organisasjon i forhandlinger mellom medlemsorganisasjoner om deling av vederlag.

Saken ble igjen drøftet av fordelingsnemnda i 2012, der det ikke ble foreslått endringer. I 2024 ble imidlertid en skjerpet bestemmelse satt inn i instruks for fordelingsnemndas arbeid:

Medlemmer av fordelingsnemnda som har deltatt i den aktuelle forhandlingen, kan ikke delta i fordelingsnemndas behandling av samme sak.

Kopinors styre har vedtatt egne bestemmelser om habilitet. I 2012 ble styreinstruks oppdatert med en bestemmelse om at styret skal påse at også andre organer i Kopinor forholder seg til disse reglene i den grad det er relevant.

I 2023 vedtok årsmøtet en egen bestemmelse om habilitet i vedtektene (§ 6–9), der det henvises til inhabilitetsreglene i samvirkeoven.

1.2.3 Voldgiftsretten

Voldgiftsretten er ifølge vedtektenes § 9–2 den eneste kompetente domstol i tvister mellom organisasjonene og mellom disse og Kopinor om forståelsen av Kopinors vedtekter, om forvaltnings-spørsmål og om delingssaker.

Voldgiftsretten skal bestå av tre sakkyndige i opphavsrett og oppnevnes av representantskapet etter følgende innstillinger:

- ett medlem innstilles av opphaverorganisasjonene
- ett medlem innstilles av utgiverorganisasjonene

1.3 PROSEDYRER

1.3.1 Fordelingsforhandlinger

Proseduren ved forhandlinger ble lagt om i 2018 som resultat av et arbeid i et styrenedsatt fordelingsutvalg. Prosedyrene er nedfelt i instruks for fordelingsnemndas arbeid, sist endret 16.2.2024.

Endringen i 2018 innebar at fordelingsnemnda overtok ansvaret for ledelsen av forhandlingene og fikk en mer aktiv rolle ved eventuelle tvister. Det ble i tillegg lagt opp til at administrasjonen innkalte til et innledende møte før forhandlingene.

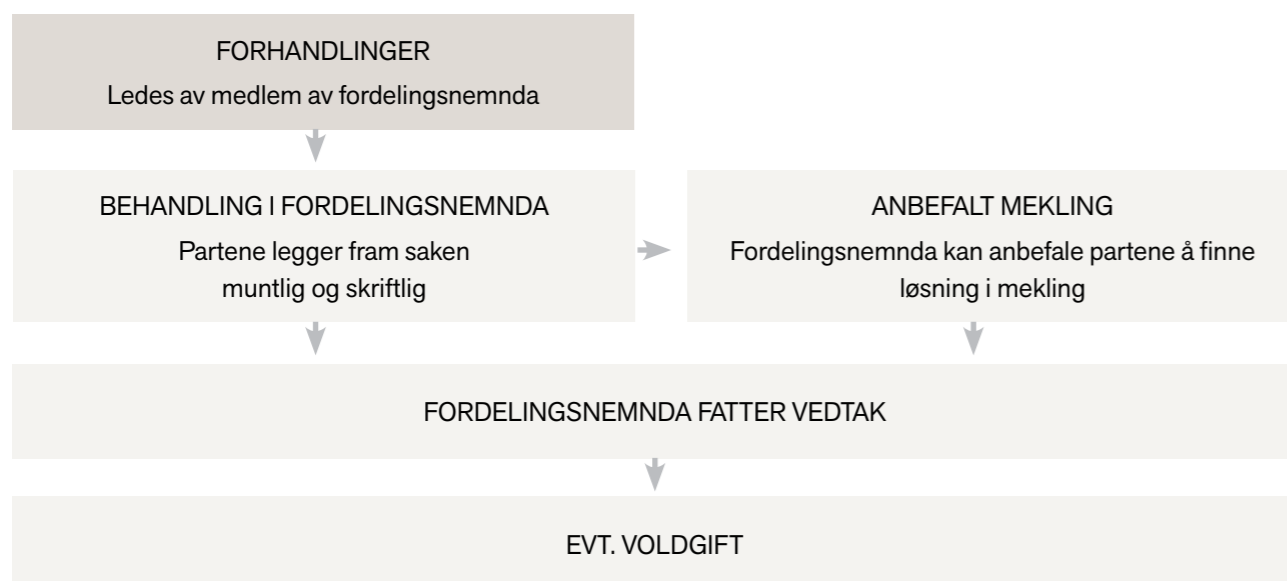
- det tredje medlemmet er leder av voldgiftsretten og innstilles av de to første, eller ved uenighet av lederen i Den norske Advokatforening

Habilitet

I ett tilfelle har et medlem av voldgiftsretten sagt seg inhabil i forbindelse med behandling av en delingstvist. Ved behandlingen av tvist om NMFs krav om andel i opphavsmannsandelen (Kopinordom nr. 4) sa Ketil Lund seg inhabil under henvisning til at han også hadde behandlet tvisten i fordelingsstyret. En settedommer ble oppnevnt.

Gangen i forhandlingene er at det først forhandles om delingen i opphaver- og utgiverandel av vederlaget på et område. Deretter forhandles det om delingen av henholdsvis opphaver- og utgiverandelen.

Ved eventuelle tvister leder fordelingsnemnda prosessen videre slik det er fremstilt nedenfor. På alle trinn kan partene velge å inngå en delingsavtale. Et vedtak i fordelingsnemnda kan ankes inn for voldgiftsretten.

1.3.2 Ledelse av fordelingsforhandlinger

Forhandlingene ledes av en forhandlingsleder oppnevnt av fordelingsnemnda. Forhandlingslederens rolle og krav til framdrift i forhandlingene ble presisert ved endringer i instruksen for fordelingsnemndas arbeid i 2024:

[1] Før medlemsorganisasjonene innkalles til forhandlinger, oppnevner fordelingsnemnda en forhandlingsleder blant fordelingsnemndas medlemmer. Nemnda fastsetter samtidig en overordnet tidsramme for forhandlingene. Et forhandlingsløp skal i utgangspunktet gjennomføres i løpet av et semester/halvår.

[2] Forhandlingsleder leder forhandlingene mellom organisasjonene. Forhandlingsleder skal bistå partene i å finne en løsning og sette krav til prosedyrer, skriftlighet og framdrift i forhandlingene. (...)

Fram til 2018 ble fordelingsforhandlingene ledet av Kopinors administrasjon.

1.3.3 Behandling i fordelingsnemnda

Dersom det ikke oppnås enighet i forhandlingene, sendes saken over til fordelingsnemnda for videre behandling, etter reglene i instruksen for fordelingsnemndas arbeid:

[4] Partene møter i fordelingsnemnda for å redegjøre for sine krav. Partene skal sende sine krav til fordelingsnemnda minimum to arbeidsuker før nemnda og partene møtes. Partene har anledning til å gi ett skriftlig tilsvar innen en arbeidsuke før nemndas møte. Krav og eventuelle tilsvar deles med partene.

[5] Fordelingsnemnda kan beslutte å tilrå partene å gå i mekling eller fatte vedtak om fordeling.

1.3.4 Mekling

Hvis partene aksepterer mekling, oppnevner nemnda en ekstern mekler. Honorar til meklere dekkes av partene proratarisk etter den endelige fordelingen, mens nødvendig innføring og opplæring dekkes over Kopinors driftsbudsjett.

Hvis meklingen ikke fører fram, fatter nemnda vedtak om fordelingen.

Fram til 2018 var mekling obligatorisk før eventuell behandling i fordelingsnemnda (fordelingsstyret). Ordningen med ekstern mekler ble innført i 2022; tidligere ble det oppnevnt to meklere blant nemndas medlemmer.

1.3.5 Voldgift

Et vedtak i fordelingsnemnda kan ankes inn for Kopinors voldgiftsrett i henhold til vedtektenes § 9. Frist for dette er satt til to måneder etter at partene er gjort kjent med nemndas vedtak. Voldgiftsretten avgjør fordelingen med bindende virkning.

Alle utgifter i forbindelse med voldgift betales av partene, dvs. de medlemsorganisasjonene som er berørt av voldgiften. Voldgiftsretten fastsetter selv størrelsen på sitt honorar og beslutter hvordan dette skal fordeles mellom de berørte parter.

Voldgiftsdommer

Fordelingstvister er blitt løst ved voldgift til sammen seks ganger. I ett tilfelle var Kopinor med sine daværende ni medlemsorganisasjoner én av partene. De øvrige parter var

1. DNF, ULF, NDF og NO
2. NKF, NMK, NOPA
3. NMF, NBK, NK, FFF

Siden tvisten også berørte organisasjoner som den gang sto utenfor Kopinor, var voldgiftsretten ved denne anledning ikke Kopinors interne voldgiftsrett. Denne voldgiftsdommen benevnes i dette dokumentet *voldgiftsdommen av 14.1.1985*.

Tvisten gjaldt fordeling av vederlag for kopiering i skoleverket og voksenopplæringen 1980–82 og inneholder en rekke prinsipielle avklaringer som siden har ligget til grunn for fordelingen i Kopinor.

1.4 FORDELINGSAVTALER

Når man gjennom forhandlinger eller etter tvisteløsning er kommet fram til en beslutning om fordelingen, blir det satt opp en fordelingsavtale der avtalte fordelingsnøkler er gjengitt.

Fordelingsavtalene har klausuler som medfører at vederlag også i fremtiden er å anse som endelig fordelt med mindre avtalen blir sagt opp av minst én medlemsorganisasjon. Avtalene kan sies opp innen 30. september hvert år med virkning fra påfølgende kalenderår. Enkelte gamle avtaler var inngått uten bestemmelser om oppsigelsestid, men disse ble endret ved en særskilt avtale i 2023.

Fordelingsavtalene løper videre også etter at en ny statistisk undersøkelse er foretatt. Når ny statistikk foreligger, blir de avtalte fordelingsnøklerne brukt på det nye statistiske grunnlaget.

For hvert fordelingsområde lages et fordelingsgrunnlag der all underliggende informasjon som bestemmer fordelingen samles. Dette omfatter informasjon om statistiske undersøkelser, relevante styrevedtak, fordelingsnøkler og andre relevante avtaler.

Kopinors voldgiftsrett har trådt sammen og avsagt dom i fem fordelingstvister, heretter benevnt Kopinordom nr. 1–5.

Vi har med andre ord følgende seks voldgiftsdommer å forholde oss til:

- Voldgiftsdommen av 14.1.1985
- Kopinordom nr. 1 (Avisdommen) av 16.6.1982
- Kopinordom nr. 2 (Fagpressedommen) av 20.3.1984
- Kopinordom nr. 3 (DnF mot NFF) av 22.1.1988
- Kopinordom nr. 4 (NMF mot DNF, NBU, NDF og NOPA) av 22.6.1991
- Kopinordom nr. 5 (Bokhylla-dommen) av 7.9.2020

Rettsforlik

I ett tilfelle hvor en fordelingsvist var stevnet inn for Kopinors voldgiftsrett, ble saken løst under forhandlingenes gang med voldgiftsrettens medvirkning, altså ved rettsforlik (se 4.2.4).

For tiden fordeles vederlag i henhold til følgende avtaler (se også avtaler om vederlag for noter, kap. 3.3):

- Skoleverket, analoge kilder (2023, 2024)
- Skoleverket, digitale kilder (2022)
- Kommunale musikkoler (1992)
- Universiteter og høyskoler (2002)
- Forvaltning og næringsliv, analoge kilder (2024)
- Forvaltning og næringsliv, digitale kilder (2023)
- Trossamfunn, analoge kilder (2002)
- Trossamfunn, digitale kilder (2017)
- Musikkorps (2009)
- Kor (2019)
- Bokhylla (2020)
- Utenlandsmidler (2001)

Fra 2023 fordeles ikke lenger vederlag fra voksenopplæring og Norges Kristne Råd gjennom særskilte fordelingsavtaler, men fordeles henholdsvis sammen med vederlag fra skole og Den norske kirke (fordelingsområdet omdøpt til *trossamfunn*).

Forvaltning og næringsliv omfatter de tidligere fordelingsområdene statsadministrasjonen, kommuner og fylkeskommuner, NHO-bedrifter, Spekter-virksomheter og finansforetak.

2 INNDELING I KATEGORIER

2.1 INNLEDNING

Som grunnlag for fordeling av vederlag gjennomføres statistiske undersøkelser av et eksternt statistisk byrå. Gjennom undersøkelsene kategoriseres materialet etter innhold og opprinnelse.

Grunnlaget for byråets koding er en *instruks* som

godkjennes av alle medlemsorganisasjonene. Denne instruksjonen («veiledning for fordelingsundersøkelser») gir anvisning på hvordan kategoriene (kilde-, innholds-, og stofftyper) er definert og hvilke undersøkelsesmetoder som benyttes for å fastsette innholds- og opprinnelseskategorier.

2.2 KATEGORISERING AV INNHOLDET

Resultatene av undersøkelsene og kodingen presenteres slik at det kopierte materialet inndeles i kildetyper og stofftyper (analoge kilder) eller innholdstyper og stofftyper (digitale kilder). (Innholdstyper i digitale kilder ble fram til 2021 betegnet *utgivelsestyper*.)

Som grunnlag for fordelingsforhandlinger fremlegger administrasjonen krysstabeller som viser hvordan vederlaget fordeler seg på de ulike kilde- og innholdstypene og stofftypene.

- Kilde-/innholdstypene gir grunnlag for å forhandle om fordelingen mellom utgivere og opphavere og internt mellom utgiverorganisasjonene.
- Stofftypene gir grunnlag for å fordele vederlag mellom opphaverorganisasjonene.

De tradisjonelle ekstrakopiundersøkelsene for fotokopiering (se 2.4.1) la grunnlaget for en krysstabell med 15 kildetyper og 15 stofftyper. Med enkelte unntak ble denne modellen brukt på alle fordelingsområder fram til 2010. De viktigste unntakene var

- Kildene *fagbok* og *lærebok* er slått sammen for universiteter og høyskoler.
- På området Den norske kirke er det brukt to ytterligere kildetyper for kirkelige publikasjoner.

Ved spørreundersøkelser (se 2.4.2) innhentes data for kilde-/innholdstyper, men undersøkelsesmåten har gjort at grunnlaget ikke kan være like detaljert. Der respondentene er bedt om å laste opp digitale filer, er disse brukt for å kartlegge stofftyper. For stofftypefordeling i kopiering fra analoge kilder, brukes innholdsundersøkelser (se 2.4.4).

I 2020 godkjente medlemsorganisasjonene fire nye instruksjoner for koding av materiale fra analoge

og digitale kilder, henholdsvis fra forvaltning og næringsliv og skoleverket. De nye kategoriene er listet opp nedenfor, og er også nærmere beskrevet i vedlegg bakerst.

2.2.1 Kopiering fra analoge kilder

Det deles inn i kildetyper og stofftyper. Kildetyperne fastsettes etter spørreundersøkelser og stofftypene etter innholdsundersøkelser.

Kildetyper
Læreverk*
Fagbok*
Skjønnlitteratur
Noter, notebok
Sangbok, visebok
Avis, magasin, ukeblad
Tidsskrifter
Annet utgitt materiale

* Atskilte kildetyper i skoleverket, ellers sammenslått

Stofftyper
Drama, skuespill
Dikt, sangtekst
Skjønnlitterær tekst
Fagtekst
Nyhets- og aktualitetsstoff
Anmeldelse
Brosjyre- og annonsetekst
Kunsthåndverk
Billedkunst
Fotografi
Fagtegning og illustrasjon
Noter

2.2.2 Kopiering fra digitale kilder

Innholdstyper hentes inn fra spørreundersøkelser/webpanel. Stofftypene fastsettes etter opplastede

filer (skoleverket) eller nærmere spørsmål i webpanel (forvaltning og næringsliv).

Innholdstyper

Skoleverket	Forvaltning og næringsliv
Lærestoff	Fagtekster
Faglitteratur	
Fagpressestoff	Nyhetsstekster
Nyhets- og aktualitetsstoff	
Skjønnlitteratur	Skjønnlitterære tekster
Sangtekster	Sangtekster
Noter	Noter
Rene foto og illustrasjoner	Rene foto og illustrasjoner
Annet innhold	

Stofftyper

Skoleverket	Forvaltning og næringsliv
Drama, skuespill	Tekst
Dikt, sangtekst	
Skjønnlitterær tekst	
Fagtekst	
Nyhets- og aktualitetsstoff	
Anmeldelse	
Brosjyre- og annonsetekst	
Kunsthåndverk	Kunsthåndverk
Billedkunst	Billedkunst
Fotografi	Fotografi
Fagtegning og illustrasjon	Fagtegning og illustrasjon
Noter	Noter

2.3 OPPRINNELSESKATEGORIER

2.3.1 Tradisjonelt system

Gjennom de tradisjonelle statistiske

undersøkelsene ble følgende opprinnelseskategorier kartlagt:

A	Norsk originalutgivelse (både opphaver og utgiver er norsk)
B	Oversatt materiale (utenlandsk materiale oversatt til norsk – utgiver og oversetter er norske, opprinnelig opphaver er utenlandsk)
Ba ¹	Bearbeidet/arrangert til norsk
C	Norsk opphaver utgitt av utenlandsk forlag
D	Utenlandsk opphavsperson utgitt av norsk forlag
E	Utenlandsk materiale (både opphaver og utgiver er utenlandsk)

¹ Materiale som er bearbeidet/arrangert til norsk (Ba) legges fra 2004 til kategorien oversatt materiale (B). Tidligere ble det lagt til norsk originalutgivelse.

Normalt ble det foretatt en forenkling til færre fordelingskategorier, for eksempel bare *norsk originalutgivelse, utenlandsk materiale oversatt til norsk og utenlandsk materiale*.

2.3.2 Nytt system

Spørreundersøkelsene gir ikke svar på om et kopiert materiale er oversatt, og mangel av kontekst gjør det ofte umulig å fastslå opprinnelsen til opplastede, digitale filer. Styret vedtok derfor 14.6.2022 å dele vederlag fra fordelingsområdene *skole og forvaltning og næringsliv* i opprinnelseskategoriene *norsk og utenlandsk*.

2.4 STATISTISKE UNDERSØKELSER

Som grunnlag for fordeling av vederlag gjennomføres statistiske undersøkelser av et eksternt statistisk byrå. Styret vedtar om undersøkelser skal godkjennes og legges til grunn for fordelingen.

Kopinor har brukt flere metoder for å kartlegge omfanget og sammensetningen av kopieringen. Den tradisjonelle metoden, der det ble samlet inn ekstrakopier på papir på undersøkelsesstedet, var enerådende fram til 2010.

Siden metoden bare kan brukes til papirkopiering, og det i økende grad har vist seg vanskelig å få avtalepartene med på slike omfattende undersøkelser, har ulike former for spørreundersøkelser overtatt som dominerende metode. Nedenfor er undersøkelsesmetodene beskrevet.

Skoleverket	1981/82, 1985/86, 1989, 1995, 2003/04, 2010
Kommunale musikk-/kulturskoler	1997, 2004
Universiteter og høyskoler	1988/89, 1997, 2000/01, 2004/05 (ikke brukt)
Voksenopplæringen	1989, 2003
Statsadministrasjonen	1986/87, 1990, 1993, 1996, 2002 (forkastet), 2007
Kommunal og fylkeskommunal administrasjon	1991/92, 1994, 2003
Den norske kirke	2001, 2003/04, 2007
Den norske kirke (gudstjenester)	2015, 2023
Frikirker	2006
Statsbedrifter / NAVO / Spekter	1990, 1993 (NRK), 1995, 1997, 2001–05
Finansforetak	1992, 2006
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)	1995, 2000/01, 2004/05
Landbrukssektoren	1995

Inndelingen skjer på grunnlag av utgiverland, enten ved klassifisering av digitale ekstrakopier eller ved spørsmål i spørreundersøkelser.

Styret vedtok 17.2.2023 følgende praktisering for fordelingsområdene skole og forvaltning og næringsliv: Land som er registrert med over 1 % av utenlandsvederlaget, blir tilordnet den målte andelen av vederlag. Øvrig vederlag fordeles likt på øvrige land. Kopinor har representasjonsavtale med, men slik at ingen av disse får mer enn 1 %. Vederlag tilordnet land med B-avtale utbetales på vanlig måte til norske rettighetshavere.

2.4.1 Ekstrakopiundersøkelser på stedet

Dette var den tradisjonelle undersøkelsesmetoden for fotokopiering. Undersøkelsene ble normalt gjennomført ved at utvalgte enheter samlet inn ekstrakopier av alt materiale som ble kopiert i undersøkelsesperioden (normalt fire uker). Ekstrakopiene kunne også samles inn på andre måter, for eksempel gjennom intervjuer av studenter.

Det innsamlede materialet ble sendt til det statistiske byrået som hadde ansvar for undersøkelsen og ble der analysert og kodet. Følgende ekstrakopiundersøkelser på stedet er gjennomført:

2.4.2 Spørreundersøkelser

Denne undersøkelsestypen er dominerende etter 2010. Det statistiske byrået søker et samarbeid med enhetene som blir trukket ut til å delta i undersøkelsen for å nå fram til den enkelte respondent. Respondentene blir så bedt om å besvare et spørreskjema på nett eller mobil om kopiering i forbindelse med arbeidet.

Skoleverket	2011*, 2013*, årlige undersøkelser siden 2015*
Universiteter og høyskoler	2017, 2024
Statsadministrasjonen	2012*, 2015 (departementene)
Kommunal og fylkeskommunal administrasjon	2010 (ikke brukt), 2014
Finansforetak	2013
Kommunale musikk-/kulturskoler	2011
Voksenopplæringen	2007/08, 2008 (Musikkens studieforbund)
Musikkorps	2007, 2011

* Undersøkelser der det er samlet inn digitale filer som er brukt i fordelingen.

2.4.3 Webpanel

Ved bruk av webpanel vil spørreskjemaet kunne være det samme som ved målrettede spørreundersøkelser. Utvalget er imidlertid basert på det statistiske byråets egne utvalg av respondenter. Disse er i utgangspunktet inndelt etter en rekke kategorier, som kjønn, alder, yrke, offentlig eller privat arbeidsgiver osv.

Siden 2015 gjennomføres undersøkelsen *Kopiering i Norge* årlig ved hjelp av webpanel. Her spørres 6–12 000 respondenter om kopiering hjemme, på arbeid og i frivillige organisasjoner. Det er videre innhentet data for blant annet kilde-/innholdstyper.

Enkelte undersøkelser er gjennomført som telefonintervju, ofte på mindre områder, særlig på musikkfeltet.

Noen spørreundersøkelser kombineres med opplasting av digitale filer. Disse blir kodet og gir grunnlag for inndeling av materialet i stofftyper. For at en slik undersøkelse skal kunne gi et godt statistisk grunnlag, må omfanget av det opplastede materialet være av en viss størrelse. Følgende spørreundersøkelser er gjennomført:

2.4.4 Innholdsundersøkelser

Ved innholdsundersøkelser tas det ikke utgangspunkt i et innsamlet kopiert materiale. I stedet undersøkes sammensetningen av publisert materiale generelt. Undersøkelsene gir data for stofftyper i analoge kilder.

2.4.5 Bestandsundersøkelser (Bokhylla)

Bokhylla-avtalen er ingen kopieringsavtale, men en avtale om tilgjengeliggjøring av bøker i Nasjonalbibliotekets nettbibliotek. For å kartlegge fordelingen av kilde- og stofftyper og opprinnelseskategorier er det derfor blitt gjennomført utvalgsundersøkelser av bestanden i Bokhylla (begrenset til de bøkene som er lagt ut etter avtale med Kopinor).

Slike undersøkelser er gjennomført i 2014 og 2018.

3 GENERELT OM FORDELING AV VEDERLAG

3.1 INNLEDNING

3.1.1 Retningslinjer for forvaltning og fordeling av vederlag

Lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv. trådte i kraft i 2021 og gjelder vederlag innkrevd fra 2022 og senere. Representantskapet fastsatte i 2022 nye retningslinjer for fordelingen for å tilfredsstille kravene i loven. Retningslinjene fastslår i punkt 2.1 at vederlagsmidler som kan knyttes til individuelle rettighetshavere basert på opplysninger om bruken, fordeles individuelt av Kopinor. (Se nærmere om individuell fordeling i kap. 8.)

Om den kollektive fordelingen heter det i retningslinjenes punkt 2.2:

Når vederlagsmidler etter styrets vurdering ikke kan knyttes til individuelle rettighetshavere basert på opplysninger om bruken, skal Kopinor gjennomføre undersøkelser som gir grunnlag for fordeling til de kategorier av rettighetshavere Kopinor krever inn vederlag for. Fordeling skal skje uten ugrunnet opphold, normalt hvert kvartal.

For det enkelte vederlagsområde fastsetter styret, på grunnlag av statistiske undersøkelser eller andre metoder, fordelingen mellom norsk og utenlandsk materiale og fordelingen mellom opphavere og utgivere når denne ikke er gjenstand for forhandlinger mellom representative medlemsorganisasjoner, jf. vedtektene § 6–7.

Styret fastsetter videre på grunnlag av statistiske undersøkelser eller andre metoder inndelingen av vederlaget i innholdskategorier godkjent av medlemsorganisasjonene, til bruk for fordelingen mellom medlemsorganisasjonene. Medlemsorganisasjonene inngår fordelingsavtale etter prosedyrene for fordeling av kollektivt vederlag, vedtatt av representantskapet, og i henhold til vedtektene § 7–3 og § 9–3.

Retningslinjene finnes som vedlegg bakerst i denne rapporten.

3.1.2 Medlemsorganisasjonenes bruk av vederlagsmidlene

Den enkelte medlemsorganisasjon bestemmer bruken av vederlagsmidlene innenfor rammen av lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett

og åndsverkloven. Kopinors styre har vedtatt en egen veiledning for organisasjonenes fordeling av vederlag.

3.1.3 Ikke fordelbart og foreldet vederlag

To kategorier av vederlagsmidler blir i utgangspunktet ikke fordelt til norske eller utenlandske organisasjoner:

- Vederlagsmidler for utgivergrupperinger som ikke kan sies å være representert gjennom Kopinors medlemsorganisasjoner
- Vederlag til rettighetshavere fra land hvor Kopinor ikke har representasjonsavtale med en relevant organisasjon, samt vederlag for verk der opprinnelseslandet ikke kan identifiseres

Slikt vederlag blir i henhold til *Retningslinjer for forvaltning og fordeling av vederlag* (punkt 3.2 og 3.3) avsatt i tre år i påvente av eventuell avtaleinngåelse og for å møte eventuelle krav. Etter tre år anses midlene som foreldet. Slikt foreldet vederlag disponeres av styret, slik det er angitt i retningslinjene:

Vederlagsmidler som er foreldet jf. pkt. 3.2 og 3.3, disponeres av styret til internasjonalt solidaritetsarbeid og til tiltak som vil bidra til å styrke rettighetshavernes stilling og øke forståelsen for opphavsrett. Det kan også besluttes at midler fordeles til medlemsorganisasjonene basert på foregående års fordeling.

Styret vedtok 13. desember 2022 egne retningslinjer for denne bruken.

Før 2022 ble de ikke fordelbare vederlagsmidlene tilført henholdsvis Kopinors formidlingsfond (se 5.2.4) og Kopinors utviklingsfond (se 7.1.3).

3.1.4 Prosedyrer for fordeling av kollektivt vederlag

For å etablere faste kriterier for arbeidet med fordeling av vederlag, vedtok representantskapet 28.11.2019 dokumentet *Prinsipper for fordeling av kollektivt vederlag* (nedenfor kalt fordelingsprinsippene). Disse er bindende for medlemsorganisasjonene i forhandlinger om kollektivt vederlag:

1. Kollektivt vederlag fordeles innenfor ulike fordelingsområder. Styret fastsetter fordelingsområdene. Medlemsorganisasjonene inngår fordelingsavtaler for hvert område, og hvert enkelt område skal forhandles for seg.
2. Statistikk som er godkjent av styret, legges til grunn for forhandlinger om vederlag og kan ikke bestrides.
3. Styret beslutter at det innkalles til forhandlinger på nye fordelingsområder og områder der et nytt grunnlag krever forhandlinger om nye kilde-/stofftyper. Reforhandling av eksisterende fordelingsavtaler skjer hvis en medlemsorganisasjon sier opp avtalen.
4. Enhver medlemsorganisasjon kan fremme krav. Alle organisasjoner som blir berørt av kravet, blir parter i forhandlingene.
5. Det skal forhandles om fordelingen av vederlag i én opphaverandel og én utgiverandel.
6. Opphaverorganisasjonene forhandler om fordeling av opphaverandelen og utgiverorganisasjonene om utgiverandelen.
7. Vederlaget for den enkelte kilde-/stofftype skal forhandles for seg.
8. Medlemsorganisasjonene får bare andel i vederlaget for de kilde-/stofftyper som de forvalter rettighetene for, og hvor de representerer et betydelig antall rettighetshavere til verkene som brukes.

Fordelingsprinsippene erstattet de veiledende prinsippene som ble vedtatt av fordelingsstyret 27.10.1988 (revidert 11.12.1991).

3.1.5 Retten til å fremme krav

Fordelingsprinsippenes punkt 4 sier at

Enhver medlemsorganisasjon kan fremme krav. Alle organisasjoner som blir berørt av kravet, blir parter i forhandlingene.

Flere fordelingstvister har tatt utgangspunkt i spørsmålet om hvem som kan fremme slike krav. Disse er omtalt i forbindelse med de fordelingsnøkklene de er knyttet til.

Organisasjonenes representativitet og dobbeltmedlemskap

Om grunnlaget for å kreve andeler heter det i voldgiftsdommen av 14.1.1985 på side 60 at:

Voldgiftsretten finner (...) at også organisasjoner som ikke kan sies å være representative, men som likevel organiserer en ikke uvesentlig del av rettighetshaverne på området, kan tilkjennes andel i vederlaget ved fordelingen mellom organisasjonene.

Voldgiftsretten stiller imidlertid betingelser for at organisasjoner som ikke har som formål å representere en rettighetshaverkategori på et bestemt område, men som likevel organiserer «en ikke uvesentlig del» av rettighetshaverne på området, kan stille krav. Disse betingelsene knytter seg til hvor klart avgrenset de ulike områdene er. På side 62 i voldgiftsdommen av 14.1.1985 heter det at:

Voldgiftsretten er således f.eks. enig i det som part nr. 1 har anført, om at Den norske Forfatterforening ikke kan gjøre krav på vederlag for faglitterære tekster, under henvisning til at den del skjønnlitterære skribenter hvis ve og vel den skal trykke, også skriver faglitteratur. Men her dreier det seg om relativt klart avgrensede områder, hvor det må være naturlig å kreve at de opphavsmenn som virker på begge områder må organisere seg i begge organisasjoner.

Voldgiftsretten avgrenser mot for eksempel betaling av vederlag for illustrasjoner og musikkfaglige tekster med annen kilde enn sangbøker og noter, notehefte eller notebok. På disse områdene vises det til at det er flere organisasjoner som kan organisere rettighetshavere på området, uten at det finnes opplysninger som gjør det mulig å skille ut hvilken eller hvilke organisasjoner som organiserer rettighetshavere innenfor de enkelte delområdene.

For eksempel utgir både musikkforlag og bokforlag læreverk med musikkfaglige tekster. Voldgiftsretten finner det derfor naturlig at begge organisasjoner kan kreve andel i vederlaget. Likeledes organiserer både NBK (den gang NBFO) og Grafill (den gang NGD) illustratører. Følgelig må begge kunne kreve andeler av vederlaget for *fagtegnning og annen illustrasjon*.

Voldgiftsrettens uttalelser her gjenspeiles i de tidligere fordelingsprinsippenes punkt 7 og 8.¹

¹ Fordelingsprinsippenes punkt 7 og 8 (fram til 2019) lød:

7. Organisasjonene får normalt bare andel i vederlaget for de stoff-/kildekategoriene hvor de ivaretar profesjonelle utøveres interesser, og hvor profesjonelt arbeid innenfor kategorien gir grunnlag for medlemskap.

8. I en stofftype/kilde hvor flere organisasjoner har krav innenfor opphavsmannsandelen, skal fordelingen skje med basis i målbar størrelse som er relevante for fordelingen. Tilsvarende gjelder for fordelingen av utgiverandelen av en kategori.

Tidspunkt for organisasjonsforhold

Spørsmålet om hvorvidt organisasjonsforholdene på fordelingsstidspunktet eller oppkrevingsstidspunktet skal gjelde ved fordeling av vederlag

3.2 DELING I OPPHAVER- OG UTGIVERANDELER

3.2.1 Opphavernes rett til vederlag

I åndsverkloven (2018) slås det i § 2 fast at den som skaper et åndsverk, «har opphavsrett til verket og betegnes som opphaver.» Opphavernes rett til å kreve vederlag for kopiering følger av § 3:

Opphavsretten gir enerett til å råde over åndsverket ved å

- fremstille varig eller midlertidig eksemplarer av åndsverket, uavhengig av på hvilken måte og i hvilken form dette skjer
- gjøre verket tilgjengelig for allmennheten. [...]

Enerett etter første ledd omfatter åndsverket i opprinnelig eller endret skikkelse, i oversettelse eller annen bearbeidelse, i annen litteratur- eller kunstart eller i annen teknikk.

3.2.2 Utgivernes rett til vederlag

I voldgiftsdommen av 14.1.1985 begrunnes utgivernes rett til en andel av vederlaget med

- utnyttelse av satsbildet
- forfatterens lojalitetsplikt overfor forlagene

Om utnyttelsen av satsbildet heter det i voldgiftsdommen av 14.1.1985 på side 75 at:

...utgivernes samtykke - deres tilslutning til skolekopieringsavtalen med Staten - var nødvendig for å legalisere skolekopieringen. Uten slikt samtykke kunne skolene som hovedregel ikke utnytte satsbildene,...

Blant annet på dette grunnlaget kommer voldgiftsretten fram til at den daværende markedsføringslovens § 1 er anvendelig ved vurdering av konsekvensene av fotokopiering i skoleverket. Det relevante avsnitt i nåværende markedsføringslov (§ 25) lyder:

I næringsvirksomhet må det ikke foretas handling som strider mot god forretningsskikk næringsdrivende imellom.

mellom medlemsorganisasjonene, ble vurdert av fordelingsstyret 4.9.1991. I vedtaket heter det at det er representativiteten på fordelingsstidspunktet som er det avgjørende.

Utgivernes rett til andel av vederlaget i kraft av lojalitetsplikten har ikke vært omstridt ifølge voldgiftsdommen av 14.1.1985, side 68:

De øvrige parter bestrider ikke at lojalitetsplikten i visse tilfelle kan berettigge en utgiverandel [...]

Kopinordom nr. 3 (1988) omhandler tvist mellom DnF og NFF om fordeling av skolekopivederlag for 1985. Om retten til andel i vederlaget for utgiver og opphaver sier voldgiftsretten på side 47–48 blant annet:

Etter voldgiftsrettens mening overdrar forfatterne i og med inngåelsen av forlagsavtalen en viss nærmere definert og begrenset andel av opphavsretten til vedkommende forlag. Dette gir forlagene rett til å gripe inn overfor tredjemanns bruk av åndsverket i næringsøyemed, når dette kan skade forlagenes utnyttelse av sin forlagsrett.

Forfatterne vil ikke ha rett til ensidig å gi tillatelse til en bruk av verket som kommer i strid med den rett som er overdratt til forlaget. Etter rettens mening vil en fotokopiering av verket til bruk i offentlig undervisning kunne redusere salget av vedkommende bok. Tillatelse til slik fotokopiering må derfor gis både av forfatter og forlag og på de vilkår som begge aksepterer.

Voldgiftsretten konstaterer altså, som i voldgiftsdommen av 14.1.1985, at det kreves samtykke både fra opphavere og utgivere for å tillate kopiering. Følgelig må også vederlaget deles etter avtale mellom de samme parter.

Kopinordom nr. 4 (1991) omhandler en tvist mellom Norsk Musikkforleggerforening (NMF) på den ene siden og de skjønnlitterære forfatterorganisasjonene og NOPA på den andre siden. Tvisten gjaldt om NMF kunne kreve en andel av det vederlaget som i forhandlinger var tilkjent opphaverorganisasjonene.

Voldgiftsretten ga NMF medhold og viste blant annet til daværende punkt 3 i fordelingsprinsipene som grunnlag for sin kjennelse.

Dette førte til at fordelingsstyret i flere møter drøftet forståelsen av innholdet i dette punktet. Fordelingsstyret gikk i møtet 13.11.1991 (mot én stemme) inn for følgende presisering:

Pkt. 3 i Prinsipper og retningslinjer for fordeling av vederlag mellom Kopinors medlemsorganisasjoner skal lyde: «Alle stofftyper/kilder skal deles i én opphavsmannsandel og én utgiverandel.

For enhver vederlagsberettiget stofftype som er kopiert, finnes det rettigheter som ivaretas av minst én opphavsmannsorganisasjon og én utgiverorganisasjon. Deling av vederlaget i en andel til opphavsmennene og en andel til utgiverne bør være første skritt i fordelingsforhandlingene. Ved denne fordeling bør man løse alle fordelingsproblemer som er relevante i forholdet mellom utgiverorganisasjonene på den ene side, og opphavsmannsorganisasjonene på den annen, for den aktuelle stofftype/kilden det forhandles om.

Denne to-delning bør være endelig avsluttet før man går videre med fordelingsforhandlinger mellom de aktuelle organisasjoner på hver side.

Med dette slo fordelingsstyret fast at etter at delingen i en utgiverandel og en opphaverandel er foretatt, kan ikke utgiverne senere kreve en opphaverandel eller opphaverne kreve utgiverandel. Krav fra utgiverne om en andel av opphaverandelen må således evt. gi utslag i høyere utgiverandel. Motsvarende må krav fra opphaverne om en andel i utgiverandelen evt. utlignes i form av en høyere opphaverandel.¹

3.2.3 Utgiverandelens størrelse

Voldgiftsdommen av 14.1.1985 og Kopinordom nr. 3 (1988) angir disse hovedmomentene ved vurdering av utgiverandelens størrelse:

- tapsbetraktninger
- arbeidsinnsats/forlagsinnsats

Voldgiften tar ikke stilling til utgivernes krav om andel av vederlag på grunnlag av forfatterens lojalitetsplikt overfor forlaget. I voldgiftsdommen av 14.1.1985, side 76, legges det imidlertid til grunn at dersom dette grunnlaget hadde ført fram, ville lojalitetsplikten, på samme måte som utnyttelsen av satsbildet, måtte resultere i at utgivernes andel må underlegges tapsbetraktninger. Det heter videre på side 77 at

Utgiverandelens størrelse må således ansettes først og fremst ut fra en vurdering av det tap utgiverne er blitt påført eller måtte ventes å bli påført i avtaleperioden.

I Kopinordom nr. 3 (1988) gjentas dette synspunktet på side 48:

Det avgjørende for delingen av vederlaget må imidlertid være hvilke økonomiske interesser partene har og hvorledes disse blir endret som følge av den foretatte kopiering til bruk i undervisningen.

Deretter trekkes også arbeidsinnsats inn som et moment i forbindelse med fastsetting av utgiverandelens størrelse på side 49:

Bak det verk som det blir kopiert fra, kan det ligge en høyst forskjellig arbeidsinnsats fra partene.

En side av arbeidsinnsatsen er knyttet til arbeidet som utføres av forlagsansatte samleverkredaktører. Om dette heter det i voldgiftsdommen av 14.1.1985 på side 79 at:

[...] etter voldgiftsrettens oppfatning må det ved den skjønnsmessige fastsettelse av utgiverandelen sees hen til at det som skal erstattes ikke bare er det tap forlagene lider direkte ved redusert salg, men også det tap de påføres ved at de er påført en plikt til å yte kompensasjon til samleverkredaktører for det tap disse må antas å lide.

Ved behandling av tvist om utgiverandelens størrelse har fordelingsstyret fulgt opp voldgiftsrettens vurderinger. I fordelingsvedtak 7.1.1994 i tvist mellom DnF og NFF om utgiverandelens størrelse i kilden *fagbok* ved fordeling av vederlag for kopiering i kommunal og fylkeskommunal administrasjon, bank/finans og visse statsbedrifter begrunnes en utgiverandel på 30 % med at:

Et flertall i fordelingsstyret antar at forlagsinnsatsen er noe høyere i kategorien fagbøker enn hva voldgiften la til grunn i 1988, i alle fall for det som kopieres på de fordelingsområder som vedtaket berører, og at tapsaspektet kan antas å være større enn for skjønnlitterære originalverk. Dette bør markeres ved at utgiverne får en noe høyere andel av vederlag enn 25 %.

Ved fastsettelse av utgiverandelen i kilden *fagbok* ved fordeling av vederlag for fotokopiering i statsadministrasjonen fra og med 1993 sa fordelingsstyret 7.4.1994:

¹ I voldgiftsdommen av 14.1.1985 og i Kopinordom nr. 4 betegner «utgiverandel» den andel utgiveren får/krever basert på markedsrettslige forhold og lojalitetsforpliktelser, mens andeler av totalvederlaget som er basert på opphavsrettslige forhold, betraktes som «opphavsmannsandel». I Kopinors fordelingsarbeid for øvrig (også i denne rapporten) brukes betegnelsen om den totale andel av vederlaget som utgiverorganisasjonen(e) får eller krever.

Fordelingsstyrets flertall har ved tidligere behandlinger av fordelinger mellom opphavsmenn og utgivere når det gjelder kilden Fagbok, påpekt at en kombinasjon av tapsaspekter i forbindelse med kopiering og forlagsinnsats ved utgivelse av slike bøker, taler for at utgiverandelen settes noe høyere enn det som er blitt omtalt som normal minimumsandel for skjønnlitterære originalverk.

En slik vurdering er senest gjort gjeldende ved fordelingsvedtak 7. januar 1994 for fagbøker innen kopieringsområdet kommunal og fylkeskommunal administrasjon m.v. Flertallet i fordelingsstyret kan ikke se at fordelingsområdet som har vært til behandling, skiller seg vesentlig fra dette området når det gjelder fagbøker.

3.2.4 Avledede rettigheter og forlagenes «forfatterinnsats»

Forlagenes innsats vil variere og må vurderes opp mot det aktuelle området og den publikasjon som kopieres. Om dette spørsmålet heter det i voldgiftsdommen av 14.1.1985, side 77:

Utgiverne har også hevdet å ha krav på utgiverandel i kraft av avledede rettigheter, ved at de gjennom avtaler eller i kraft av ansettelsesforhold har fått overført til seg opphavsrettigheter som omfatter slik utnyttelse av verkene som skjer gjennom kopiering i skolene. Voldgiftsretten finner det overveiende sannsynlig at forlagene i en viss utstrekning har slike avledede rettigheter. Men det er etter voldgiftsrettens oppfatning ikke naturlig å kompensere forlagene på dette punkt gjennom en høyere utgiverandel.

Voldgiftsretten sier videre at:

Det er opphavsmannsrettigheter forlagene her gjør gjeldende, og voldgiftsretten finner det naturlig å se dette kun som et spørsmål om hvorvidt og i hvilken utstrekning forlagene i tillegg til utgiverandel de tilkjennes på grunnlag av satsbildene, også kan kreve andel av opphavsmannsandelen av vederlaget.

Ved to tilfeller er utgiverne på dette grunnlaget tilkjent en opphaverandel. Voldgiftsretten omtaler på side 112 det den kaller forlagenes forfatterinnsats som et element i å fastsette størrelsen på utgiverandelen. Forlagenes forfatterinnsats er ifølge voldgiftsretten omfattende i læreverk for skoleverket:

Det er ofte slik at det er forlaget, og ikke forfatteren, som sitter inne med den nødvendige viten om hva mønsterplaner m.v. krever og om hva som må gjøres

for å oppnå godkjenning. Dette medfører i mange tilfelle at forlagets personale foretar større omarbeidelser av manuskriptene, forkortelser og tillegg, utskifting av eksemplere, språklig bearbeidelse osv. Denne innsats kan variere sterkt fra det ene verk til det andre.

Voldgiftsretten tar ikke stilling til om forlagenes forfatterinnsats er større i læreverk for skolen enn i musikkfaglige tekster:

Det er mulig at forlagets forfatterinnsats gjennomsnittlig kan ligge noe lavere når det gjelder musikkfaglige tekster enn når det gjelder mange andre læreboktyper. Voldgiftsretten har under enhver omstendighet ingen faste holdepunkter her.

Voldgiftsretten mener forlagets forfatterinnsats kan settes til 20 % i forbindelse med læreverk:

Etter en skjønnsmessig vurdering er voldgiftsretten kommet til at man på det område det her gjelder bør anta at forlagets medarbeidere har medvirket til å utforme verkene i slik utstrekning at de bør tilkomme 20 % av opphavsmannsandelen.

På dette grunnlaget tilkjennes voldgiftsdommen av 14.1.1985 på side 113 forlagene en opphaverandel:

Voldgiftsretten finner således at utgiverandelen for den kopiering som omhandles i påstandenes post 4b (dvs. skolekopivederlag for lærebok-, fagbok- og oppgavetekster med annen kilde enn Noter m.m og sangbok/visebok som kilde) må settes til 50 %, med i tillegg av 10 % opphavsmannsandel.

Tilsvarende gis NMF en opphaverandel i domsslutningen på side 63 i Kopinordom nr. 4 (1991):

Av det kopieringsvederlag fra skoleverket for årene 1986-88 som etter forhandlingsmøter 29.03 og 13.04. 1989 ble avtalt som opphavsmannsandelen for tekst i sangbok/visebok (60 %) tilfaller en sjettedel Norsk Musikkforleggerforening på vegne av norske musikkforleggere.

Når det gjelder voldgiftsdommen av 14.1.1985 er tillegget av 10 % opphaverandel ikke blitt praktisert ved fordeling av vederlag mellom Kopinors medlemsorganisasjoner. Heller ikke NMFs opphaverandel som ble tilkjent i Kopinordom nr. 4 (1991), er blitt innarbeidet som en opphaverandel i fordelingsavtalene.

Kopinordom nr. 5 (2020) behandler spørsmålet om forlagsinnsats med utgangspunkt i det brede repertoaret av bøker som var tilgjengeliggjort av Nasjonalbiblioteket. Voldgiftsretten viser til at vederlag til utgivere tidligere er begrunnet ut fra det betydelige arbeidet som legges ned hos forlag og andre profesjonelle utgivere:

Det må være klart at slike synspunkter ikke kan overføres til den forlagsinnsatsen som nedlegges av for eksempel idrettsforeninger, historielag og andre allmenntilrette organisasjoner, og heller ikke til offentlige utgivere eller forfattere som utgir sine verk på eget forlag.

Ut fra dette fastslår voldgiftsretten at når mange titler er utgitt av andre enn forlag og mediehus, må dette inngå som en faktor i helhetsvurderingen. Hvor stor betydning denne faktoren skal tillegges, må avgjøres skjønnsmessig.

3.2.5 Verk som er falt i det fri og bøker som er ute av handelen

Skolekopieringsundersøkelsen i 1981/82 søkte å kartlegge omfanget av kopiering av verk som var falt i det fri. Dette viste seg å være så lite at det siden ikke er registrert om verkene som kopieres, er falt i det fri eller ikke. Uansett vil det være slik at utgiverne kan være berettiget til vederlag for kopiering som er falt i det fri, som følge av at det kan kreves kompensasjon for at satsbildet utnyttes. Om dette heter det i voldgiftsdommen av 14.1.1985 på side 76 at:

Utgiverne vil ha vern for satsbildet i atskillige tilfelle der det er frie verk som kopieres, mens de på den annen side ikke alltid vil ha vern for satsbildet i tilfelle der det er vernede verk som kopieres.

Når utgiverne ikke alltid vil ha vern for satsbildet for verk som ikke er falt i det fri, henger dette blant annet sammen med den vekt som voldgiftsrettene har lagt på tapsbetraktninger ved vurdering av utgiverandelen. Kopinordom nr. 3 (1988) sier:

Hvis imidlertid boken er utsolgt uten at det foreligger realistisk mulighet for nytt opplag, kan det være tvilsomt om partene egentlig lider noe tap på grunn av fotokopieringen. Her må vederlaget sees som betaling for utnyttelse av opphavsretten og først og fremst tilfalle forfatteren, kanskje med 100 %.

Kopinordom nr. 5 (2020) går nærmere inn på spørsmålet om eldre verk. Tvisten gjaldt fordeling av vederlag som var tilgjengeliggjort av Nasjonalbiblioteket og gjaldt bare verk som på det tidspunktet var 20 år gamle og eldre. Dommen fastslår at forfatterens lojalitetsplikt som følge av tidsforløpet under enhver omstendighet må anses opphørt for de aller fleste utgivelsene.

Det hører til alminnelig erfaring at de færreste bokutgivelser beholder sin aktualitet i mange år. Ikke minst gjelder dette for faglitteratur og lærebøker, hvor fagets utvikling, nye læreplaner mv. ofte fører til at utgivelsene har begrenset levetid. (...) Selv om forlagsretten ikke skulle være bortfalt, kan digital tilgjengeliggjøring av utgivelser som har vært utsolgt i en årrekke, ikke kreve utgiverens samtykke når utnyttelsen ikke lenger er egnet til å skade forlagens inntjeningsmuligheter.

Voldgiftsdommen legger etter dette til grunn at forlagsavtalene bare i begrenset omfang gir utgiverne rettigheter, noe som skiller Bokhylla fra andre fordelingsområder.

De samme vurderingene gjelder utgiverens rettigheter etter markedsføringsloven:

Forfatterens lojalitetsplikt og konkurrenters plikt til å utvise god forretningsskikk, er langt på vei to sider av samme sak. Begge tar sikte på å beskytte resultatene av forlagsinnsatsen mot urimelig utnyttelse. Dermed må også rettighetenes tidsmessige utstrekning avgrenses etter de samme linjene.

3.3 SPESIELL BEHANDLING AV VEDERLAG FOR NOTER

3.3.1 Innledning

Noter er spesielt sårbar for kopiering og har – gjennom ulike ordninger – blitt særbehandlet i fordelingen av vederlagsmidler. Særbehandlingen har skjedd ved hjelp av metoder som faller innenfor to hovedgrupper:

- Forhøyet sidepris (multiplikatorsystem 1980–84)
- Intern avståelse

Ved et system med forhøyet sidepris (evt. ved en multiplikator) hentes det inn et større vederlag for notekopiering, noe som igjen kommer de aktuelle rettighetshaverne til gode. Ved intern avståelse gjelder en særskilt avtale mellom medlemsorganisasjonene om å tilgodese rettighetshavere til noter.

3.3.2 Ny ordning for intern avståelse

I avtale av 15.6.2022 ble alle gjeldende avtaler om intern avståelse opphevet til fordel for en ny ordning, der det fra vederlaget i noen definerte fordelingsområder skal avsettes 4,5 % av vederlaget for norsk materiale til særskilte formål. Dette utbetales til Komponistenes Vederlagsfond (KVF) og Musikkforleggerne med 50 % til hver.

Fordelingsområdene der denne ordningen gjelder, er

- Skoler
- Kommunale musikkskoler
- Korps
- Kor

3.3.3 Tidligere ordninger

Multiplikatorsystemet

I den første kopieringsavtalen som ble inngått, skolekopieringsavtalen 1980, ble sideprisen satt med en grunnpris, kombinert med multiplikatorer for enkelte stoff- og kildetyper. Systemet ble etter hvert utvidet til å gjelde flere kategorier, inntil systemet ble avviklet i og med den nye skolekopieringsavtalen i 1984. For en oversikt over de enkelte multiplikatorene, se *Fordeling av kollektivt vederlag* (Kopinorrapport 1-2021).

Systemet kom senere tilbake som forhøyet sidepris i enkelte avtaler (se 3.3.4).

Intern multiplikator

Som et ledd i å komme fram til en enhetspris ved

skolekopieringsavtalen i 1985 ble det undertegnet en særskilt avtale med det resultat at organisasjonene NKF, NMK, NOPA og NMF skulle få et forhøyet vederlag for stofftypen *noter* i kilden *noter/notebok/notesamling* tilsvarende tre ganger den ordinære sidepris ved deling av vederlag.

Systemet med intern multiplikator ble tatt i bruk på flere områder, men ble endelig avviklet i 2022.

Avsetning til særskilte formål

I avtale av 21.6.1993 ble Kopinors medlemsorganisasjoner enige om en ordning som innebar at man, før deling finner sted, satte av en nærmere avtalt andel av vederlaget som skal disponeres til «særskilte formål». Vederlaget de på denne måten avstod fra, ble overført til KVF (fra 2013 delt mellom KVF og Musikkforleggerne, se 3.3.5).

Ordningen gjaldt, med ulike prosentsetser, avsetninger fra de fleste fordelingsområdene innen næringsliv og offentlig administrasjon, men ble avviklet i 2022.

3.3.4 Forhøyet sidepris

Det er inngått flere kopieringsavtaler som fastsetter en forhøyet sidepris for noter – i de fleste tilfeller beregnet som en multiplikator. Forhøyet sidepris er nå bare en del av avtalen med KA om kopiering i Den norske kirke, der sideprisen for noter er multiplisert med 12,5.

3.3.5 Utbetaling av vederlag for noter

Fram til 2013 ble vederlag for kopiering av stofftypen *noter* uansett kilde og for kilden *noter/notesamling/notebok/noteblad* uansett stofftype overført i sin helhet til KVF for videre deling. Av dette gikk 15 % til Norsk Musikkfond for fellestiltak, 42,5 % til komponistene v/KVF og 42,5 % til NMF.

Denne praksisen ble avskaffet med inngåelsen av en egen avtale mellom NKF, NOPA, NMF og NMK av 26.4.2013. Nå fordeles etter de faktiske fordelingsnøkklene:

- Utgiverandelen for kilden *noter/notesamling* til Musikkforleggerne
- Opphaverandelen for stofftypen noter i alle kilder til KVF

4 KOPIERINGSAVTALER, ANALOG KILDER

4.1 INNLEDNING

Kopinors avtaler om kopiering fra papir omfatter den tradisjonelle fotokopieringen, i tillegg til skanning, fotografering eller annen digitalisering av trykt materiale.

Dette kapittelet beskriver fordelingen av norsk materiale. For deling av utenlandsk (herunder oversatt) materiale, se kapittel 7.

4.2 DELING I OPPHAVER- OG UTGIVERANDELER

4.2.1 Tradisjonelle fordelingsnøkler

Disse fordelingsnøkklene bygger på dataene som ble hentet inn fra de tradisjonelle ekstrakopiundersøkelsene for fotokopiering. Nøkklene brukes nå til deling av vederlag fra kopiering i universiteter

og høgskoler, kulturskoler, kor, korps og kopiering fra analoge kilder i trossamfunn.

Deling i utgiver- og opphaverandeler er gjengitt nedenfor. Der ikke annet er angitt, er nøklene resultat av forhandlinger.

Kildetype	Utgiverandel	Opphaverandel	Grunnlag i
Læreverk			
– Skoleverket ¹	50 %	50 %	Kopinordom 3
– Universiteter og høgskoler	40 %	60 %	Rettsforlik 20.4.1993
– Andre fordelingsområder	50 %	50 %	<i>Fordelingsvedtak 7.1.1994</i>
Fagbok/saklitteratur			
– Skoleverket, voksenopplæring, kommunale musikk- og kulturskoler ¹	25 %	75 %	Kopinordom 3
– Universiteter og høgskoler: slått sammen med læreverk			
– Andre fordelingsområder	30 %	70 %	<i>Fordelingsvedtak 7.1.1994</i>
Leksikon/oppslagsbok			
	50 %	50 %	Kopinordom 3
Skjønnlitterære originalverk			
	25 %	75 %	Kopinordom 3
Skjønnlitterære samleverk			
	40 %	60 %	
Noter/notesamling/notebok			
– Universiteter og høgskoler	25 %	75 %	
– Andre fordelingsområder	50 %	50 %	
Sangbok/visebok			
– alt unntatt dikt/sangtekst	40 %	60 %	
– dikt/sangtekst	50 %	50 %	Kopinordom 4
Avis			
	30 %	70 %	Kopinordom 1
Vitenskapelige tidsskrifter			
	40 %	60 %	<i>Fordelingsvedtak 28.6.1993</i>
Kulturelle tidsskrifter			
	40 %	60 %	
Fagpresse			
	30 %	70 %	
Ukeblad/tegneserie			
	30 %	70 %	
Andre tidsskrifter og blad			
	40 %	60 %	
Offentlige publikasjoner, utredninger o.l.			
	25 %	75 %	
Annet forlagsprodusert materiale			
	50 %	50 %	Kopinordom 3
Kirkelige publikasjoner, noter²			
	50 %	50 %	
Kirkelige publikasjoner, annet²			
	50 %	50 %	

¹ Disse nøklene brukes ikke lenger for skoleverket eller voksenopplæringen

² Gjelder vederlag fra trossamfunn

4.2.2 Nyere fordelingsnøkler

Disse fordelingsnøklerne bygger på data innhentet ved spørreundersøkelser og er tatt i bruk fra

2020-tallet. Deling i utgiver- og opphaverandeler er gjengitt nedenfor. Der ikke annet er angitt, er nøklene resultat av forhandlinger.

Fordelingsnøkler – Skole

Kildetype	Utgiverandel	Opphaverandel	Grunnlag i
Læreverk	50 %	50 %	
Fagbok	30 %	70 %	
Skjønnlitteratur	29 %	71 %	
Noter/notebok	45 %	55 %	Fordelingsvedtak 13.2.2024
Sangbok/visebok	45 %	55 %	
Avis/magasin/ukeblad	30 %	70 %	
Tidsskrifter	30 %	70 %	
Annet utgitt materiale	50 %	50 %	

Fordelingsnøkler – Forvaltning og næringsliv

Kildetype	Utgiverandel	Opphaverandel	Grunnlag i
Læreverk/fagbok	35,4 %	64,6 %	
Skjønnlitteratur	29 %	71 %	
Noter/notebok	45 %	55 %	
Sangbok/visebok	45 %	55 %	
Avis/magasin/ukeblad	30 %	70 %	
Tidsskrifter	30 %	70 %	
Annet utgitt materiale	50 %	50 %	

4.2.3 Voldgiftsdommer

Kopinordom nr. 1 av 16.6.1982 (Avisdommen)

Twisten gjaldt deling av vederlag mellom NAL, NR og NJ for kopiering av kildetyper *avis* i skoleverket 1977–79. NAL krevde en utgiverandel på 2/3 av vederlaget, med den begrunnelse at journalistene og redaktørene ikke lider noe tap ved kopieringen av en avis, siden disse får fast lønn for utarbeidelsen av stoffet. NAL hevdet dessuten at mye av det som ble kopiert, ikke hadde verkshøyde i åndsverklovens forstand. En del av stoffet var heller ikke skapt av de faste medarbeiderne, men av frilansjournalister eller innsendere. Endelig hevdet NAL at journalistenes og redaktørenes opphavsrett gjennom tariffavtale var gått over til avisutgiverne.

NJ krevde en opphaverandel på 90 % med den begrunnelse at fotokopiering er en utnyttelse av opphaverens enerett til eksemplarframstilling. NAL kunne derfor bare kreve vederlag i den grad de kunne påberope seg at opphavsrett er overført til utgiveren. NJ hevdet videre at NAL ikke kunne påberope seg tariffavtalen som grunnlag for å ha

fått overført opphavsrettigheter til seg og at avisutgiverne ikke kunne overta opphavsretten til stoffet som ikke har blitt produsert av avisens ansatte.

NR krevde 40 % med begrunnelse i at redaktørene har opphavsrett både som skribenter og redaktører til avisene som samleverk. Dessuten kan redaktørens anseelse ha stor betydning for hva som blir kopiert, og flesteparten av avisene i Norge er så små at det ofte er redaktører som også skriver.

Voldgiftsretten satte utgiverandelen til 30 % og begrunnet dette blant annet med at tariffavtalen ikke dekker den formen for reproduksjon av åndsverk som fotokopiering representerer. Men arbeidsforholdet medfører også at opphaveren ikke kan utnytte sine rettigheter uten samtykke av utgiverne. Voldgiftsretten la også vekt på at det stoffet som journalister får trykt i aviser, kan være stoff som ikke er opphavsrettslig beskyttet.

For skjønnlitterære originalverk var utgiverandelen avtalt til 25 %. Etter voldgiftsrettens oppfatning måtte avisskribentene (journalister og redaktører)

få mindre samlet vederlag enn skjønnlitterære forfattere, siden forfatterne mottar royalty i forhold til antall solgte bøker, mens avisskribenter har fast lønn. Utgiverandelen ble deretter satt til 30 %.

Kopinordom nr. 3 av 22.1.1988

Twisten gjaldt deling av vederlaget mellom DnF og NFF for skolekopieringsavtalen av 1985 for kildene *læreverk, fagbok, skjønnlitterære originalverk, leksikon/oppslagsbok* og *annet forlagsprodusert materiale* (dommen gjaldt opprinnelig også for skjønnlitterære samleverk og kulturelle tidsskrifter).

DnFs krav var basert på bruk av satsbildet, forfatternes lojalitetsplikt og tapsbetraktninger. For kilden *læreverk* ble det i tillegg fremholdt at utviklingen har ført til at forlagene etter hvert satt med vesentlig større arbeid, innsats og risiko enn tidligere. For kilden *leksikon/oppslagsbok* viste DnF til at forfatterne vanligvis får et engangshonorar.

NFF krevde 90 % i alle berørte kilder og begrunnet kravet med at fotokopiering i første rekke var utnyttelse av opphavsretten.

Voldgiftsretten fastsatte utgiverandelen til

- 25 % i kildene skjønnlitterære originalverk og fagbok
- 50 % i alle andre berørte kilder: skjønnlitterære samleverk, sangbok/visebok, læreverk, leksikon/oppslagsverk, kulturelle tidsskrift, andre tidsskrift og annet forlagsprodusert materiale

Retten la vekt på tapsbetraktninger, utnyttelse av satsbildet og forlagsinnsats.

Kopinordom nr. 4 av 22.6.1991

Twisten gjaldt deling av vederlaget for kopiering av *dikt/sangtekst* med *sangbok/visebok* som kilde i skoleverket 1986–88. Partene var NMF på den ene siden og NFOF (på vegne av de skjønnlitterære skribentorganisasjonene) og Tekstforfatterfondet (på vegne av NOPA) på den andre.

NMF krevde 1/6 av opphaverandelen og dermed 50 % av hele vederlaget for dikt/sangtekst med sangbok/visebok som kilde. Dette var hovedsakelig begrunnet i at musikkforleggerne hevdet å ha fått overført mer omfattende opphavsrettigheter enn hva bokforleggerne fikk i bokforleggerkontraktene. Blant annet gjaldt dette eneretten til «kopiering, eller annen lignende fremgangsmåte». Musikkforleggerne hadde dermed også status som opphavere.

NFOF og Tekstforfatterfondet krevde hele opphaverandelen og begrunnet dette blant annet med at prinsippene for deling forutsetter at forleggerne ikke skal ha del av opphaverandelen. Utgiverne får sin andel fastsatt gjennom en utgiverandel. Det ble også benektet at utgiverne får overdratt større rettigheter til seg enn i bokforlagskontrakter. Når det i musikkforlagskontraktene er benyttet ordet «kopiering», hadde dette ikke sammenheng med fotokopiering i skolekopieringsavtalen.

Voldgiftsretten gav NMF medhold og tilkjente NMF 1/6 av opphaverandelen. Retten mente at det ikke stred mot Kopinors prinsipper å gi forleggerne del i opphaverandelen. Det ble i tillegg vist til at voldgiftsretten 14.1.1985 hadde gitt musikkforleggerne medhold i at de hadde fått overdratt opphavsrettigheter.

Ved undertegning av endelige fordelingsavtaler er NMFs opphaverandel som er tilkjent gjennom voldgiftsdommen, omgjort til en utgiverandel, slik at denne er 50 % ved deling av vederlag for dikt/sangtekst med sangbok/visebok som kilde.

4.2.4 Rettsforlik

Rettsforliket av 20.4.1993 (Læreverk/fagbok innen universitets- og høyskoleområdet)

Fordelingstvisten vedrørende utgiverens andel av vederlaget for kopiering av kilden *fagbok* ved universiteter og høyskoler var stevnet inn for Kopinors voldgiftsrett, men ble løst under forhandlingenes gang med voldgiftsrettens medvirkning. Rettsforliket fastslo at utgiverandelen for kildene *læreverk* og *fagbok* for vederlag fra universiteter og høyskoler for perioden 1979–1988 skulle være 41 %, at utgiverandelen etter 1989 skulle være 40 %, samt at partene skulle arbeide for en sammenslåing av de nevnte kilder i fremtidige fordelingsavtaler på UH-området.

4.2.5 Fordelingsvedtak

Fordelingsvedtak 7.1.1994 (Læreverk)

Ved deling av vederlag for kopiering i kommunal og fylkeskommunal administrasjon, bank/kreditt/finans og visse statsbedrifter vedtok fordelingsstyret å sette utgiverandelen i *læreverk* til 50 % med følgende begrunnelse:

Fordelingsstyret konstaterer at det ikke er noen uenighet mellom partene når det gjelder fordelingen av vederlaget for Læreverk, og at dette også er

kommet til uttrykk ved fordelingen av vederlaget for kopiering i statsadministrasjonen som er det området som er mest sammenlignbart med de fordelingsområder som vedtaket berører.

Fordelingsvedtak 7.1.1994 og 7.4.1994 (Fagbok)

Ved deling av vederlag for kopiering i kommunal og fylkeskommunal administrasjon, bank/kreditt/finans og visse statsbedrifter fattet fordelingsstyret vedtak (mot to stemmer) om å sette utgiverandelen i *fagbok* til 30 % med følgende begrunnelse:

Et flertall i fordelingsstyret antar at forlagsinnsatsen er noe høyere i kategorien fagbøker enn hva voldgiftten la til grunn i 1988, i alle fall for det som kopieres på de fordelingsområder som vedtaket berører, og at tapsaspektet kan antas å være større enn for skjønnlitterære originalverk. Dette bør markeres ved at utgiverne får en noe høyere andel av vederlag enn 25%.

Resonnementet ble gjentatt da fordelingsstyret vedtok også å sette utgiverandelen i *fagbok* ved kopiering i statsadministrasjonen til 30 %.

Fordelingsvedtak 28.6.1993 og 5.11.1993 (Vitenskapelige tidsskrifter)

Ved deling av vederlag for kopiering av *vitenskapelige tidsskrifter* ved universiteter og høyskoler 1979–88, begrunnet fordelingsstyret en utgiverandel på 40 % slik:

Fordelingsstyrets flertall finner at kildekategorien er spesiell, men ser samtidig klare paralleller i retning av rettsforliket som er inngått mellom de samme partene vedrørende kildene Læreverk og Fagbok ved deling av vederlag for kopiering på universitet og høyskoler.

4.3 DELING AV UTGIVERANDELEN

4.3.1 Tradisjonelle fordelingsnøkler

Disse fordelingsnøklerne bygger på dataene som ble hentet inn fra de tradisjonelle ekstrakopiundersøkelsene for fotokopiering. Nøklerne brukes nå til deling av vederlag fra kopiering i universiteter og høyskoler, kulturskoler, kor, korps og kopiering fra analoge kilder i trossamfunn.

Fordelingsstyrets flertall finner at de spesielle forholdene som er knyttet til Vitenskapelige tidsskrifter ikke peker entydig i favør av en av partene, og konkluderer derfor med at det er naturlig å fastsette opphavsmannsandelen til 60 % og utgiverandelen til 40 %, i tråd med løsningen som kom frem i rettsforliket.

Fordelingsstyret gjentok senere resonnetet ved fastsettelse av utgiverandelen for *vitenskapelige tidsskrifter* ved kopiering i kommunal og fylkeskommunal administrasjon, bank/kreditt/finans og visse statsbedrifter.

Fordelingsvedtak 13.2.2024 (Noter/notebok)

Ved deling av vederlag for kopiering av noter/notebok fra analoge kilder i skolen økte fordelingsnemnda opphaverandelen fra 50 % til 55 % med følgende begrunnelse:

Nemnda anerkjenner at utviklingen fra 1985 og frem til i dag underbygger et argument om at opphaverne i dag selv besørger oppgaver og utgifter til produksjon av noter som tidligere lå til utgiver, og at opphavernes andel av kopivederlaget ikke gjenspeiler dette. Selv om arbeidsdeling er noe endret, er det likevel ikke dokumentert at forlagsinnsats og -utgifter samlet sett har blitt lavere som en følge av digitaliseringen.

Nemnda presiserer at det her dreier seg om vederlag for kopiering av utgitte, trykte verk og opphaver og utgivers arbeid med verket fram til utgivelse. Eventuelt andre aktiviteter faller utenfor når fordelingen av kopivederlaget skal fastsettes.

Nemnda ser også at sammenlignet med andre kilde typer og fordelingsnøkler i Kopinor er opphavernes andel på dette området noe lav.

Delingen i utgiverandeler som fremgår av fordelingsavtalene, er gjengitt nedenfor. Der ikke annet er angitt, er nøklene resultat av forhandlinger.

Kildetype	Fordeling	Grunnlag i
Læreverk	DnF 99,1 %, MF 0,9 %	Voldgift 14.1.1985
– Universiteter og høyskoler ¹	DnF 99,55 %, MF 0,45 %	Voldgift 14.1.1985
Fagbok/saklitteratur	DnF 100 %	
– Universiteter og høyskoler ¹	DnF 99,55 %, MF 0,45 %	Voldgift 14.1.1985
Leksikon/opplagsbok	DnF 100 %	
Skjønnlitterære originalverk	DnF 100 %	
Skjønnlitterære samleverk	DnF 100 %	
Noter/notesamling/notebok	MF 100 %	Voldgift 14.1.1985
Sangbok/visebok		
– ikke dikt/sangtekst	MF 55 %, DnF 45 %	Voldgift 14.1.1985
– dikt/sangtekst	MF 64 %, DnF 36 %	
Avis	MBL 100 %	
Vitenskapelige tidsskrifter	DnF 100 %	
Kulturelle tidsskrifter	Fagp. 90 %, TF 10 %	Separat avtale, se 5.4.3
Fagpresse	Fagp. 90 %, TF 10 %	Separat avtale, se 5.4.3
Ukeblad, tegneserie	MBL 100 %	
Andre tidsskrifter og blader	Fagp. 90 %, TF 10 %	Separat avtale, se 5.4.3
Offentlige publikasjoner, utredninger e.l.	DnF 100 %	
Annet forlagsprodusert materiale		
– Drama/skuespill	DnF 100 %	
– Dikt/sangtekst	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Skjønnlitterær prosa	DnF 50 %, Fagp. 45 %, TF 5 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Lærebok-/fagbok/sakboktekst	DnF 75 %, Fagp. 22,5 %, TF 2,5 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Lederartikler/nyhetskommentar	Fagp. 30 %, TF 3,333 %, MBL 66,667 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Kronikker, artikler o.a.	Fagp. 45 %, TF 5 %, MBL 50 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Anmeldelser	Fagp. 30 %, TF 3,333 %, MBL 66,667 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Brosjyre-/annonsetekst	DnF 25 %, Fagp. 47,25 %, TF 5,25 %, MBL 22,5 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Foto av kunsthåndverk	DnF 50 %, Fagp. 22,5 %, TF 2,5 %, MBL 25 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Foto av billedkunst	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Fagtegning	DnF 70 %, Fagp. 27 %, TF 3 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Annen illustrasjon	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Fotografi	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Noter	DnF 50 %, Fagp. 22,5 %, TF 2,5 %, MBL 25 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Tabeller	DnF 50 %, Fagp. 22,5 %, TF 2,5 %, MBL 25 %	Separat avtale, se 5.4.3
Kirkelige publikasjoner, noter²	DnF 100 %	
Kirkelige publikasjoner, annet²		
– ikke dikt/sangtekst	DnF 100 %	
– dikt/sangtekst	MF 10 %, DnF 90 %	

4.3.2 Nyere fordelingsnøkler

Disse fordelingsnøklerne bygger på data innhentet ved spørreundersøkelser og er tatt i bruk fra 2020-tallet. Delingen i utgiverandeler som

fremgår av fordelingsavtalene er gjengitt nedenfor. Der ikke annet er angitt, er nøklene resultat av forhandlinger.

¹ I statistikk og deling for universiteter og høyskoler er kildene læreverk og fagbok, saklitteratur slått sammen til én, felles kategori.

² Gjelder vederlag fra trossamfunn

Fordelingsnøkler – Skole

Kildetype	Fordeling
Læreverk	DnF 99,1 %, MF 0,9 %
Fagbok	DnF 100 %
Skjønnlitteratur	DnF 100 %
Noter/notebok	MF 100 %
Sangbok/visebok	DnF 39 %, MF 61 %
Avis/magasin/ukeblad	MBL 100 %
Tidsskrifter	Fagp. 90 %, TF 10 %
Annet utgitt materiale	
– Drama/skuespill	DnF 100 %
– Dikt/sangtekst	DnF 50 %, MBL 33,333 % ¹ , Fagp. 15 %, TF 1,667 %
– Skjønnlitterær tekst	DnF 50 %, Fagp. 45 %, TF 5 %
– Fagtekst	DnF 75 %, Fagp. 22,5 %, TF 2,5 %
– Nyhets- og aktualitetsstoff	Fagp. 37,8 %, TF 4,2 %, MBL 58 %
– Anmeldelser	Fagp. 30 %, TF 3,333 %, MBL 66,667 %
– Brosjyre-/annonsetekst	DnF 25 %, Fagp. 47,25 %, TF 5,25 %, MBL 22,5 %
– Kunsthåndverk	DnF 50 %, Fagp. 22,5 %, TF 2,5 %, MBL 25 %
– Billedkunst	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %
– Fagtegning/illustrasjon	DnF 57,35 %, MBL 21,08 %, Fagp. 19,41 %, TF 2,16 %
– Fotografi	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %
– Noter	DnF 50 %, Fagp. 22,5 %, TF 2,5 %, MBL 25 %

Fordelingsnøkler – Forvaltning og næringsliv

Kildetype	Fordeling
Læreverk/fagbok	DnF 99,8 %, MF 0,2 %
Skjønnlitteratur	DnF 100 %
Noter/notebok	MF 100 %
Sangbok/visebok	DnF 38 %, MF 62 %
Avis/magasin/ukeblad	MBL 100 %
Tidsskrifter	Fagp. 84,74 %, TF 4,46 %, DnF 10,8 %
Annet utgitt materiale	
– Drama/skuespill	DnF 100 %
– Dikt/sangtekst	DnF 50 %, MBL 33,3 %, Fagp. 15,9 %, TF 0,8 %
– Skjønnlitterær tekst	DnF 50 %, Fagp. 47,5 %, TF 2,5 %
– Fagtekst	DnF 75 %, Fagp. 23,75 %, TF 1,25 %
– Nyhets- og aktualitetsstoff	Fagp. 39,9 %, TF 2,1 %, MBL 58 %
– Anmeldelser	Fagp. 31,67 %, TF 1,67 %, MBL 66,67 %
– Brosjyre-/annonsetekst	DnF 25 %, Fagp. 49,88 %, TF 2,62 %, MBL 22,5 %
– Kunsthåndverk	DnF 50 %, Fagp. 23,75 %, TF 1,25 %, MBL 25 %
– Billedkunst	DnF 50 %, MBL 33,3 %, Fagp. 15,86 %, TF 0,84 %
– Fagtegning/illustrasjon	DnF 68,1 %, MBL 3,3 %, Fagp. 27,2 %, TF 1,4 %
– Fotografi	DnF 50 %, MBL 33,3 %, Fagp. 15,86 %, TF 0,84 %
– Noter	DnF 50 %, Fagp. 23,75 %, TF 1,25 %, MBL 25 %

¹ Denne andelen er angitt feil i fordelingsavtalen av 16.10.2023, men dette (1/3) er den korrekte andelen

4.3.3 Voldgiftsdom

Musikkforleggenes andel av utgivervederlaget har sitt utspring i voldgiftsdommen av 14.1.1985.

På side 110 refereres det til at det var enighet om at musikkfaglige tekster med *noter/notebok/note-samling/notehefte* som kilde skulle holdes utenfor voldgiftsrettens behandling. Av dette kan det sluttes at det var uomtvistet at NMF skulle tilkjennes utgiverandelen for denne kilden.

Fordeling av vederlaget i kilden *sangbok* omtales på side 113. Der fremgår at vederlaget skulle fordeles på samme måte som for stofftypen *lyrikk* med *sangbok* som kilde. Fordi det den gang ble operert med et grunnprisvederlag og multiplikatorer for enkelte stoff- og kildetyper, er ikke sammenligningen med dagens fordeling helt dekkende. Imidlertid ble hele multiplikatortillegget, som utgjorde 50 %

av vederlaget for *fagtekster* i *sangbok*, tilkjent opphaverne. Grunnprisvederlaget, som utgjorde de resterende 50 % av vederlaget, ble delt med 50 % til utgiverne og 50 % til opphaverne. Av utgiverandelen ble NMF tilkjent 50 %. Dette ga en samlet fordeling på 75 % til opphaverne, 12,5 % til NMF og 12,5 % til øvrige utgivere.

For stofftypen *lære-/fag-/sagbok-/oppgavetekster* med andre kilder enn *noter m.m.* og *sangbok*, ble NMFs andel regnet ut til å bli 0,45 % av det totale vederlaget (side 115). Utgiverandelen samlet ble satt til 50 %. På dette grunnlaget ble altså NMFs andel fastsatt til 0,9 % av utgiverandelen.

Med utgangspunkt i voldgiftsrettens kjennelse er NMFs andel siden avtalt til å utgjøre 0,9 % av utgiverandelen i kilden *læreverk*.

4.4 DELING AV OPPHAVERANDELEN

4.4.1 Tradisjonelle fordelingsnøkler

Disse fordelingsnøklerne bygger på dataene som ble hentet inn fra de tradisjonelle ekstrakopiundersøkelsene for fotokopiering. Nøklerne brukes nå til fordeling av vederlag fra kopiering i universiteter

og høyskoler, kulturskoler, kor, korps og kopiering fra analoge kilder i trossamfunn.

Delingen i opphaverandeler som fremgår av fordelingsavtalene, er gjengitt nedenfor. Der ikke annet er angitt, er nøklene resultat av forhandlinger.

Stofftype	Fordeling	Grunnlag i
Drama/skuespill	DNF 30 %, FF 14,5 %, NBU 22,25 %, NO 22,25 % DF 11 %	Separat avtale, se 4.4.5
Dikt/sangtekst	NOPA/Tfond 55 %, DNF 13,5 %, FF 6,525 %, NBU 10,0125 %, NO 10,0125 % DF 4,95 %	Separate avtaler, se 4.4.5
Skjønnlitterær prosa	DNF 30 %, FF 14,5 %, NBU 22,25 %, NO 22,25 % DF 11 %	Separat avtale, se 4.4.5
Lærebok/fagbok/sakboktekst		
– Bokkilder, vitenskapelige tidsskrifter, offentlige publikasjoner/utredninger, noteblad, annet forlagsprodusert materiale	NFFO 100 % ¹	<i>Fordelingsvedtak 19.10.1989</i>
– Avis	NJ 5/7, NR 2/7	Kopinordom 1
– Fagpresse	Fagp. 50 %, NJ 50 %	Kopinordom 2
– Ukeblad/tegneserie	NJ 6/7, NR 1/7	
– Kulturelle tidsskrifter	NFFO 28 %, NJ 30 %, Fagp. 42 %	<i>Fordelingsvedtak 23.11.1989</i>
– Andre tidsskrifter/blad	NFFO 19 %, NJ 33,75 %, Fagp. 47,25 %	
Lederartikler/ nyhetskommentarer		
– Bokkilder, vitenskapelige tidsskrifter, offentlige publikasjoner/utredninger, noteblad	NFFO 100 %	<i>Fordelingsvedtak 19.10.1989</i>

¹ I skoleverket og voksenopplæring regnes 4 % av NFFOs andel av vederlaget for *lærebok-, fagbok-, sakboktekst* og *anmeldelser* i kilden *læreverk* som oversetterandel. I universiteter og høyskoler regnes 0,71 % av NFFOs andel av vederlaget for *lærebok-, fagbok-, sakboktekst* og *anmeldelser* i kilden *læreverk/fagbok* som oversetterandel.

Stofftype	Fordeling	Grunnlag i
– Avis	NJ 5/7, NR 2/7	Kopinordom 1
– Fagpresse	Fagp. 50 %, NJ 50 %	Kopinordom 2
– Ukeblad/tegneserie	NJ 6/7, NR 1/7	
– Kulturelle tidsskrifter	NFFO 28 %, NJ 30 %, Fagp. 42 %	<i>Fordelingsvedtak 23.11.1989</i>
– Andre tidsskrifter/blad	NFFO 19 %, NJ 33,75 %, Fagp. 47,25 %	
– Annet forlagsprodusert materiale	NFFO 25 %, NJ 35 %, NR 25 %, Fagp. 15 %	
Kronikk, artikler o.a.		
– Bokkilder, vitenskapelige tidsskrifter, offentlige publikasjoner/utredninger, noteblad	NFFO 100 %	<i>Fordelingsvedtak 19.10.1989</i>
– Avis	NJ 5/7, NR 2/7	Kopinordom 1
– Fagpresse	Fagp. 50 %, NJ 50 %	Kopinordom 2
– Ukeblad/tegneserie	NJ 6/7, NR 1/7	
– Kulturelle tidsskrifter	NFFO 28 %, NJ 30 %, Fagp. 42 %	<i>Fordelingsvedtak 23.11.1989</i>
– Andre tidsskrifter/blad	NFFO 19 %, NJ 33,75 %, Fagp. 47,25 %	
– Annet forlagsprodusert materiale	NFFO 25 %, NJ 35 %, NR 25 %, Fagp. 15 %	
Anmeldelser		Mekling 3.10.1989
– Bokkilder, vitenskapelige tidsskrift, offentlige publikasjoner/utredninger, noteblad	NKL 80 %, NFFO 20 % ¹	
– Avis	NKL 80 %, NJ 14,29 %, NR 5,71 %	
– Fagpresse	NKL 80 %, Fagp. 10 %, NJ 10 %	
– Ukeblad/tegneserie	NKL 80 %, NJ 17,14 %, NR 2,86 %	
– Kulturelle tidsskrifter	NKL 80 %, NFFO 5,6 %, NJ 6 %, Fagp. 8,4 %	
– Annet forlagsprodusert materiale	NKL 80 %, NJ 7 %, NFFO 5 %, NR 5 %, Fagp. 3 %	
– Andre tidsskrifter/blad	NKL 80 %, NFFO 3,8 %, NJ 6,75 %, Fagp. 9,45 %	
Brosjyre/annonsetekster		
– Bokkilder, vitenskapelige tidsskrifter, offentlige publikasjoner/utredninger, noteblad	NFFO 100 % ²	
– Avis	NJ 5/7, NR 2/7	Kopinordom 1
– Fagpresse	Fagp. 50 %, NJ 50 %	Kopinordom 2
– Ukeblad/tegneserie	NJ 6/7, NR 1/7	
– Kulturelle tidsskrifter	NFFO 28 %, NJ 30 %, Fagp. 42 %	<i>Fordelingsvedtak 23.11.1989</i>
– Andre tidsskrifter/blad	NFFO 19 %, NJ 33,75 %, Fagp. 47,25 %	
– Annet forlagsprodusert materiale	NFFO 25 %, NJ 35 %, NR 20 %, Fagp. 20 %	
Foto av kunsthåndverk	NK 85 %, NF 15 %	Voldgift 14.1.1985
Foto av billedkunst	NBK 85 %, NF 15 %	Voldgift 14.1.1985
Fagtegning		
– Avis, alle fordelingsområder	NJ 50%	Mekling 4.10.1989

¹ I skoleverket og voksenopplæring regnes 4 % av NFFOs andel av vederlaget for lærebok-, fagbok-, sakboktekst og anmeldelser i kilden læreverker som oversetterandel. I universiteter og høyskoler regnes 0,71 % av NFFOs andel av vederlaget for lærebok-, fagbok-, sakboktekst og anmeldelser i kilden læreverker/fagbok som oversetterandel.

² Av NFFOs andel i kilden læreverker regnes 4 % som oversetterandel.

Stofftype	Fordeling	Grunnlag i
<i>Resten av opphaverandelen deles mellom Grafill og NBK i alle kilder slik:</i>		
– Skoleverket, kommunale musikk- og kulturskoler, voksenopplæring	Grafill 55 %, NBK 45 %	Mekling 6.11.1991
– Universiteter og høyskoler, kommunal og fylkeskommunal administrasjon, Bokhylla, Den norske kirke, Norges Kristne Råd	Grafill 60 %, NBK 40 %	
– Øvrige områder	Grafill 65 %, NBK 35 %	<i>Fordelingsvedtak 17.6.1992</i>
Annen illustrasjon		
– Avis, alle fordelingsområder	NJ 50%	Mekling 4.10.1989
<i>Resten av opphaverandelen deles mellom Grafill og NBK i alle kilder slik:</i>		
– Kommunale musikk- og kulturskoler	Grafill 55 %, NBK 45 %	Mekling 6.11.1991
– Universiteter og høyskoler, trossamfunn	Grafill 60 %, NBK 40 %	
– Øvrige avtaleområde ¹	Grafill 65 %, NBK 35 %	<i>Fordelingsvedtak 17.6.1992</i>
Fotografi		
– Bokkilder, noteblad, annet forlagsprodusert materiale	NJ 45 %, NF 42,5 %, FFF 12,5 %	
– Avis	NJ 90 %, NF 7,14 %, FFF 2,86 %	
– Vitenskapelige tidsskrifter, kulturelle tidsskrifter, fagpresse, andre tidsskrifter	NJ 31,25 %, Fagp. 31,25 %, NF 25 %, FFF 12,5 %	
– Ukeblad/tegneserie	NJ 80 %, NF 10 %, FFF 10 %	
Noter	100 % KVF	
Tabeller		
– Bokkilder, vitenskapelige tidsskrifter, offentlige publikasjoner/utredninger, noteblad	NFFO 100 %	<i>Fordelingsvedtak 19.10.1989</i>
– Avise	NJ 5/7, NR 2/7	Kopinordom 1
– Fagpresse	Fagp. 50 %, NJ 50 %	Kopinordom 2
– Ukeblad/tegneserie	NJ 6/7, NR 1/7	
– Kulturelle tidsskrifter	NFFO 28 %, NJ 30 %, Fagp. 42 %	<i>Fordelingsvedtak 23.11.1989</i>
– Andre tidsskrifter/blad	NFFO 19 %, NJ 33,75 %, Fagp. 47,25 %	
– Annet forlagsprodusert materiale	NFFO 25 %, NJ 35 %, NR 25 %, Fagp. 15 %	

4.4.2 Nyere fordelingsnøkler

Disse fordelingsnøklerne bygger på data innhentet ved spørreundersøkelser og er tatt i bruk fra 2020-tallet. Delingen i opphaverandeler som

fremgår av fordelingsavtalene, er gjengitt nedenfor. Der ikke annet er angitt, er nøklene resultat av forhandlinger.

Fordelingsnøkler – Skole

Stofftype	Fordeling
Drama/skuespill	DNF 30 %, FF 14,5 %, NBU 22,25 %, NO 22,25 % DF 11 %
Dikt/sangtekst	Tfond 55 %, DNF 13,5 %, FF 6,525 %, NBU 10,0125 %, NO 10,0125 % DF 4,95 %
Skjønnlitterær tekst	DNF 30 %, FF 14,5 %, NBU 22,25 %, NO 22,25 % DF 11 %
Fagtekst	
– Avis/magasin/ukeblad	NJ 71,429 %, NR 28,571 %
– Tidsskrifter	NFFO 2,9 %, NJ 47,6 %, Fagp. 49,5 %
– alle andre kilder	NFFO 100 %
Nyhets- og aktualitetsstoff	
– Bokkilder, noter/notebok	NFFO 100 %
– Avis/magasin/ukeblad	NJ 71,429 %, NR 28,571 %
– Tidsskrifter	NFFO 2,9 %, NJ 47,6 %, Fagp. 49,5 %
– Annet utgitt materiale	NFFO 25 %, NJ 35 %, NR 25 %, Fagp. 15 %
Anmeldelser	NKL 100 %
Brosjyre/annonsetekster	
– Bokkilder, noter/notebok	NFFO 100 %
– Avis/magasin/ukeblad	NJ 71,429 %, NR 28,571 %
– Tidsskrifter	NFFO 2,9 %, NJ 47,6 %, Fagp. 49,5 %
– Annet utgitt materiale	NFFO 25 %, NJ 35 %, NR 20 %, Fagp. 20 %
Kunsthåndverk	NK 85 %, NF 15 %
Billedkunst	NBK 85 %, NF 15 %
Fagtegning/illustrasjon	
– Avis/magasin/ukeblad	NJ 8,7 %, GRAFILL 50,2 %, NBK 41,1 %
– Øvrige kilder	GRAFILL 55 %, NBK 45 %
Fotografi	
– Avis/magasin/ukeblad	NJ 87 %, NF 8 %, FFF 5 %
– Tidsskrifter	NJ 31,25 %, Fagp. 31,25 %, NF 25 %, FFF 12,5 %
– Øvrige kilder	NJ 45 %, NF 42,5 %, FFF 12,5 %
Noter	KVF 100 %

Fordelingsnøkler – Forvaltning og næringsliv

Stofftype	Fordeling
Drama/skuespill	DNF 30 %, FF 14,5 %, NBU 22,25 %, NO 22,25 % DF 11 %
Dikt/sangtekst	Tfond 55 %, DNF 13,5 %, FF 6,525 %, NBU 10,0125 %, NO 10,0125 % DF 4,95 %
Skjønnlitterær tekst	DNF 30 %, FF 14,5 %, NBU 22,25 %, NO 22,25 % DF 11 %
Fagtekst	
– Avis/magasin/ukeblad	NJ 73 %, NR 27 %
– Tidsskrifter	NFFO 72,8 %, NJ 12,3 %, Fagp. 14,9 %
– alle andre kilder	NFFO 100 %
Nyhets- og aktualitetsstoff	
– Bokkilder, noter/notebok	NFFO 100 %
– Avis/magasin/ukeblad	NJ 72 %, NR 28 %
– Tidsskrifter	NFFO 2,3 %, NJ 48,2 %, Fagp. 49,5 %
– Annet utgitt materiale	NFFO 25 %, NJ 35 %, NR 25 %, Fagp. 15 %
Anmeldelser	NKL 100 %
Brosjyre/annonsetekster	
– Bokkilder, noter/notebok	NFFO 100 %

Stofftype	Fordeling
– Avis/magasin/ukeblad	NJ 71,8 %, NR 28,2 %
– Tidsskrifter	NFFO 3,2 %, NJ 47,5 %, Fagp. 49,3 %
– Annet utgitt materiale	NFFO 25 %, NJ 35 %, NR 20 %, Fagp. 20 %
Kunsthåndverk	NK 85 %, NF 15 %
Billedkunst	NBK 85 %, NF 15 %
Fagtegning/illustrasjon	
– Avis/magasin/ukeblad	NJ 49,4 %, GRAFILL 32,3 %, NBK 18,3 %
– Tidsskrifter	NJ 3 %, Grafill 61,7 %, NBK 35,3 %
– Øvrige kilder	GRAFILL 60,8 %, NBK 39,2 %
Fotografi	
– Avis/magasin/ukeblad	NJ 89,5 %, NF 7,3 %, FFF 3,2 %
– Tidsskrifter	NJ 31,25 %, Fagp. 31,25 %, NF 25 %, FFF 12,5 %
– Øvrige kilder	NJ 45 %, NF 42,5 %, FFF 12,5 %
Noter	KVF 100 %

4.4.3 Voldgiftsdommer

Voldgiftsdommen av 14.1.1985

Fordelingstvistene gjaldt fotokopiering i skoleverket og voksenopplæring 1980–82. Fordeling av vederlaget for stofftypene *foto av kunsthåndverk*, *foto av billedkunst* og *fotografier* var en del av tvisten. Voldgiftten tilkjente NF 15 % av grunnprisvederlaget for *foto av billedkunst* og *foto av kunsthåndverk*. Grunnprisvederlaget utgjorde en halvpart av det samlede vederlaget til fordeling for disse stofftypene. Den andre halvparten var multiplikatorvederlaget, som i sin helhet skulle tilfalle kunstnerorganisasjonene (NBK og NK). Effekten ble dermed at NF ble tilkjent 7,5 % av det samlede vederlaget til fordeling for disse stofftypene. Med utgangspunkt i voldgiftsrettens dom er NFs andel i de to stofftypene senere satt til 15 % av opphaverandelen i alle kilder.

Voldgiftsretten behandlet også størrelsen på FFFs andel av vederlaget for kopiering av stofftypen *fotografier*. Etter en skjønnsmessig vurdering kom voldgiftten til at FFFs andel kunne settes til 8,5 % av det totale vederlaget. Med den utgiverandel som voldgiftten la til grunn, tilsier dette 12,5 % av opphaverandelen i bokkilder.

Kopinordom nr. 1 av 16.6.1982 (Avisdommen)

Tvisten gjaldt deling av vederlag mellom NJ og NR av skolekopieringsvederlag 1977–79 i kilden *avis*. NJ og NR var dels uenige om betydningen av opphavsrett til avisen som samleverk og dels redaktørens virksomhet som skribenter. NJ trakk i tvil at det var hele aviser som ble kopiert og fremholdt

at uansett om redaktørene hadde opphavsrett til avisen som samleverk, kunne dette ikke få betydning for fordelingen av vederlag mellom NJ og NR. Hva angikk redaktørens skribentvirksomhet, måtte denne være begrenset. Som grunnlag for fordeling mente NJ at organisasjonenes medlems-tall måtte kunne legges til grunn.

NR krevde at NJ og NR ble tildelt den samme andelen av vederlaget, dvs. likedeling mellom de to organisasjonene. Dette ble begrunnet både med redaktørens opphavsrett til avisen som samleverk og som skribenter. NR hevdet at det måtte vektlegges at redaktørene som skribenter ofte hadde større anseelse enn journalister tilknyttet NJ. De ville følgelig kunne være mer kopieringsutsatte.

Voldgiftsretten kom til at opphaverandelen måtte deles med 5/7 av opphaverandelen til NJ, og 2/7 til NR. Det ble lagt til grunn at hele aviser neppe ble kopiert. For det meste ville kopieringen dreie seg om enkeltartikler. Voldgiftsretten tok ikke stilling til om redaktørene har opphavsrett til avisen som samleverk og avviste dermed å ta hensyn til dette ved fastsettelse av den andel av vederlaget som skulle tilkomme NR. Videre avviste voldgiftsretten å fordele vederlaget bare med basis i medlemstall. Det måtte også legges vekt på at redaktørene ofte er eldre og mer erfarne journalister og at stoffet deres dermed var mer kopieringsutsatt. Endelig la voldgiftsretten vekt på at

atskillig av det stoff som journalister får trykt i avisene, vil være nyheter o.l. som ikke er gjenstand for opphavsrett.

Kopinordom nr. 2 av 20.3.1984 (Fagpressedommen)

Tvisten dreide seg om deling av vederlag mellom DNFF og NJ for kopiering av stoff fra fagpresse i skoleverket 1977–79. I forhandlinger var det enighet om å sette utgiverandelen til 30 %. NJ krevde 70 % av totalvederlaget, dvs. hele opphaverandelen. Ifølge NJ var det særlig stoff med allment innhold som ble kopiert i skolene. Slikt stoff ville i vesentlig grad være skrevet av skribenter som er medlemmer av NJ. Videre hevdet NJ at DNFF ifølge sine vedtekter bare kunne oppta tidsskrifter som medlemmer, og ikke skribenter. Foreningen måtte derfor være å betrakte som en rent utgiverorganisasjon.

DNFF krevde 90 % av det totale vederlaget til fordeling (herunder 30 % som utgiverandel som partene var enige om). DNFF viste til at den gjennom faggrupper representerer både fagtidsskriftenes redaktører og fagskribenter. Disse hadde etter DNFFs mening skrevet den største del av det stoffet som ble kopiert. Fagskribenter var stort sett ikke yrkesskribenter, men spesialister som sogner til organisasjoner som ofte eier tidsskriftene, og som også ofte var medlemmer av DNFF. Fagtidsskriftene har ofte bare én eller to faste ansatte. Redaktøren ville da selv skrive mesteparten av stoffet i bladet.

Voldgiftsretten konstaterte at det var enighet om en utgiverandel på 30 %. Med hensyn til opphaverandelen, ble denne delt i to like deler. NJ ble tilkjent 50 % og DNFF 50 % av opphaverandelen.

Etter rettens mening representerte DNFF fagpresseredaktørene. Dog var journalistisk stoff sannsynligvis blitt kopiert i større omfang enn antatt av DNFF. Retten fastsatte derfor DNFFs andel av det totale vederlaget til fordeling til 65 % (hvorav 30 % er utgiverandelen) og NJs andel til 35 %.

4.4.4 Fordelingsvedtak

Fordelingsvedtak av 28.9.1989

Fordelingstvisten gjaldt kopiering av stofftypene *fagtegnning* og *annen illustrasjon* (ikke avis) i skoleverket 1986–88. Illustratørgruppen (NBK og NGD) krevde hele vederlaget til fordeling seg imellom, mens NJ og DNFF krevde andeler av vederlaget.

Fordelingsstyret tilkjente illustratørgruppen hele vederlaget og la vekt på de daværende fordelingsprinsippenes punkt 7 som sa at organisasjonene normalt bare får «andel i vederlaget for de stoff-/kildekategoriene hvor de ivaretar profesjonelle utøveres interesser og hvor profesjonelt arbeid innenfor kategorien gir grunnlag for medlemskap.»

Fordelingsvedtak av 19.10.1989

Fordelingstvisten gjaldt stofftypene *lærebok/fagboktekst, lederartikler/nyhetskommentarer, kronikk/artikler og tabeller* i kildene *læreverk, fagbok og offentlige publikasjoner/utredninger*. Parter var NFFO og DNFF.

DNFF hadde fremsatt krav om 25 % av opphaverandelen på vegne av fagpresseredaktørene. En markedsundersøkelse som DNFF hadde fått gjennomført, hadde vist at fagpresseredaktørene i stor utstrekning bidro med stoff til læreverk og fagbøker.

NFF viste til de daværende fordelingsprinsippenes punkt 7¹ og krevde 100 % av opphaverandelen.

Fordelingsstyret ga i møtet 19.10.1989 NFF medhold.

Fordelingsvedtak av 23.11.1989

Fordelingstvisten gjaldt kopiering av stofftypene *lærebok/fagbok/sakboktekst, lederartikler/nyhetskommentarer, kronikker/artikler, anmeldelser, brosjyre/annonsetekst og tabeller* i kilden *kulturelle tidsskrifter* i skoleverket 1986–88. Parter var NFF, NJ og DNFF.

Fordelingsstyret vedtok at opphaverandelen skulle deles med 28 % til NFF, 30 % til NJ og 42 % til DNFF. Vedtaket ble begrunnet med at

Fordelingsstyret hadde sett det som en fordel om partene hadde tatt hensyn til punkt 2² i «prinsipper for fordeling av kopieringsvederlag mellom Kopinors medlemsorganisasjoner» av 27.10.88, og konkretisert sine krav og sin argumentasjon i forhold til de enkelte stofftypene i hver av de to kildekategoriene tvisten omfattet. Siden partene imidlertid ikke har gjort dette har fordelingsstyret funnet det riktig å foreta en fordeling av de aktuelle stofftypene og kildekategoriene under ett. Fordelingsstyret har som grunnlag for sitt vedtak vurdert de enkelte stofftypene for seg. Ved en skjønnsmessig vurdering på denne bakgrunn har fordelingsstyret kommet frem til følgende fordeling: NFF tilkjennes 28 % av

vederlaget, NJ tilkjennes 30 % av vederlaget, DNFF tilkjennes 42 % av vederlaget.

Fordelingsvedtak av 29.1.1991

Ved forhandlingene om fordeling av vederlag for kopiering ved universiteter og høyskoler krevde Norske Billedkunstnere (NBK) å få tilkjent en spesiell andel av vederlaget, begrunnet med at det ble kopiert billedkunst gjengitt i trykte og utgitte verk til lysbilder (smådias).

Kravet fra NBK ble avvist av samtlige av de øvrige medlemsorganisasjonene, men Norges Fotografforbund (NF) tok forbehold om å kreve en fotografandel dersom NBK skulle få medhold.

Ved skolekopieringsundersøkelsen i 1981/82 var det blitt gjort et forsøk på å registrere kopiering til lysbilder. Det ble ikke registrert noen slik kopiering, og siden er det ikke gjort forsøk på å registrere dette særskilt. Heller ikke etter kopieringsundersøkelsen ved universiteter og høyskoler i 1989 forelå det noe statistisk underlag som viste omfanget av slik kopiering. Dette la flertallet i fordelingsstyret vekt på i sitt fordelingsvedtak 29.1.1991, som ble fattet mot én stemme:

Fordelingsstyret kan ikke imøtekomme kravet fra NBK om å tilkjenne dem et spesielt vederlag for fremvisning av smådias av billedkunst så lenge det ikke finnes et godkjent statistisk grunnlag som kvantifiserer omfanget når det gjelder fremvisning av smådias.

Fordelingsvedtak av 17.6.1992

For fordeling av vederlag for kopiering av stofftypene *fagtegnning* og *annen illustrasjon* i statsadministrasjonen 1979–88 fattet fordelingsstyret vedtak om å tilkjenne Grafill 65 % og NBK 35 % av opphaverandelen i den delen av vederlaget som ikke er tilstått NJ i kilden *avis*. I begrunnelsen heter det:

GRAFILL har i sin prosedyre hevdet at NBK ikke kan sies å representere opphavsmenn til de to aktuelle stoffkategoriene, bl.a. p.g.a. sin formålsparagraf, og at NBK derfor ikke er berettiget til noen andel av vederlaget. Fordelingsstyret kan ikke slutte seg til denne oppfatningen, og mener at de prinsipielle vurderinger m.h.t. NBKs representativitet som er gjort gjeldende i «Voldgiftsdommen av 1985», fortsatt er relevant selv etter at GRAFILL er etablert som en fusjon mellom NGD og NIF. Vederlaget må derfor fordeles mellom de to parter. [...]

De kopierte illustrasjonene innen statsadministrasjonsområdet synes å ha en overveiende teknisk karakter, og knytter seg i hovedsak til kildetyperne «Offentlig publikasjon» og «Annet forlagsproduert materiale». Illustrasjonskopieringen innen statsadministrasjonsområdet skiller seg klart fra skolekopieringsområdet på en måte som etter Fordelingsstyrets mening gjør at fordelingen av vederlaget ikke bør følge samme fordelingsnøkkel som partene ble enige om innen skolekopieringsområdet. Hovedmengden av illustrasjonene ligger etter Fordelingsstyrets mening nærmest GRAFILLs medlemmers primære yrkesmessige interessessfære. Fordelingsstyret mener derfor at denne organisasjonen må vurderes som mer representativ for opphavsmennene til disse illustrasjonene enn NBK. GRAFILL bør derfor få en større andel av vederlaget for de aktuelle stoffkategoriene innen statsadministrasjonsområdet enn den andel partene selv er blitt enige om skal tilfalle GRAFILL innen skoleområdet, hvor innslaget av rent tekniske illustrasjoner er langt mindre.

Fordelingsvedtak av 2.11.1989

Fordelingstvisten gjaldt vederlag for kopiering av stofftypen *brosjyre-/annonsetekster* i alle kilder for skolekopieringen 1986–88. Partene var Grafill (da NGD) på den ene siden og skribentgruppen (DNFF, NFF, Nfo, NJ, NL og NR). NGD krevde 40 %, skribentgruppen 100 % av vederlaget.

Fordelingsstyret tilkjente skribentgruppen 100 % av vederlaget og gav følgende begrunnelse:

Fordelingsstyret vil uttale at fordelingen av denne stoffkategorien er noe problematisk. Kategorien er sammensatt av tre relativt ulike teksttyper, og opphavsmannens organisasjonstilknytning er vanskeligere å avgjøre så entydig som for de fleste andre stofftypers vedkommende. Det såkalte «prinsipp 7» har derfor vært vanskeligere å anvende enn normalt. Fordelingsstyret har imidlertid lagt avgjørende vekt på at stoffkategorien består av tekster. Dermed blir det riktigst å tildele kopivederlaget til de organisasjoner som helt klart har som oppgave å organisere opphavsmenn til tekster. Dette gjelder de organisasjoner som tilhører «skribentgruppen».

Fordelingsvedtak av 28.3.2017

Fordelingstvisten gjaldt fotokopiering og digital kopiering i kommunal og fylkeskommunal forvaltning, nærmere bestemt stofftypen *fagtegnning/illustrasjon* i kildetyperne *tidsskrifter* (fotokopiering) og stofftypen *fagtegnning/illustrasjon* i utgivelsestypen

¹ Punkt 7 lød: «Organisasjonene får normalt bare andel i vederlaget for de stoff-/kildekategoriene hvor de ivaretar profesjonelle utøveres interesser, og hvor profesjonelt arbeid innenfor kategorien gir grunnlag for medlemskap.»

² Punkt 2 i de daværende fordelingsprinsippene lød: «Vederlaget for den enkelte stofftype innen hver kilde skal fordeles for seg.»

¹ Henviser til de daværende fordelingsprinsippenes punkt 7: «Organisasjonene får normalt bare andel i vederlaget for de stoff-/kildekategoriene hvor de ivaretar profesjonelle utøveres interesser, og hvor profesjonelt arbeid innenfor kategorien gir grunnlag for medlemskap.»

nyhetsstoff (ikke dagspresse – digital kopiering). NJ og Fagpressen krevde henholdsvis 40 % og 10 % av vederlaget, mens Grafill og NBK krevde henholdsvis 60 % og 40 %. Fordelingsnemnda fattet vedtak om at NJ skulle få 10 % av vederlaget, Grafill 54 % og NBK 36 % for både fotokopiering og digital kopiering.

Nemnda tok utgangspunkt i de daværende fordelingsprinsippenes punkt 7 om at organisasjoner normalt bare får «andel i vederlaget for de stoff-/ kildekategorier hvor de ivaretar profesjonelle utøveres interesser, og hvor profesjonelt arbeid innenfor kategorien gir grunnlag for medlemskap»:

Nemnda mener at NJ må anses som en organisasjon som ivaretar profesjonelle utøveres interesser på området fagtegning/illustrasjon i kilde- og utgivelsestyper hvor journalistene har sitt hovedvirke. Digital teknologi har bidratt til å visualisere mediene og åpnet for at ansatte journalister nå i stor grad utfører dette arbeidet, som tidligere var overlatt til grafisk personale som ikke var organisert i NJ.

Fordelingsnemnda vurderer det dermed slik at det ikke bryter med Kopinors prinsipper punkt 7 å tilkjenne NJ en andel i stofftypen fagtegning/illustrasjon for de angjeldende kilde- og utgivelsestypene. Nemnda kan imidlertid ikke se at det er godtgjort at det samme gjelder redaktørene som representeres av Fagpressen. Her synes NJ å stå i en særstilling og representerer dessuten journalistene i fagpressen.

I mindretallets (Hilde Sjeggstads) protokolltilførsel heter det blant annet:

Det forhold at NJ har vist til enkeltstående tilfeller hvor NJs medlemmer har utført arbeid innenfor stofftypene, er ikke tilstrekkelig til å fastslå at NJ ivaretar profesjonelle utøveres interesser på området. Tilsvarende vil enkeltmedlemmer fra en rekke av Kopinors medlemsorganisasjoner kunne påvise at de har medlemmer som i tillegg til å utøve sin egen profesjon, også utfører arbeid innenfor stofftyper /andre fagområder hvor andre organisasjoner ivaretar de profesjonelle utøverne.

Slik jeg vurderer det, ivaretar NJ journalistenes interesser qua profesjonelle journalister, men ikke i kraft av at de er profesjonelle utøvere av fagtegning og illustrasjon.

4.4.5 Separate avtaler

Fordeling av vederlag for dikt/sangtekst

Vederlaget for stofftypen *dikt/sangtekst* deles mellom skjønnlitterære opphavere og NOPA/TF. Delingen er avtalt i forhandlinger. I forbindelse med forhandlingene om vederlag fra kommunal og fylkeskommunal administrasjon i 2016–17 ble fordelingen avtalt å være 55 % til NOPA/TF og 45 % til Norsk Forfatter- og Oversetterfond (NFOF). Det ble videre avtalt at dette skulle gjelde alle fordelingsområder, noe som senere ble bekreftet ved et vedtak i NFOFs styre 16.5.2017:

NFOF aksepterer fordeling 55/45 i favør av Tekstforfatterfondet hva gjelder sangtekster i Kopinor-fordelingen.

Fordeling av vederlag mellom opphavere innen skjønnlitteratur

Alt vederlag til skjønnlitterære forfattere og oversettere ble fram til 2021 fordelt til Norsk Forfatter- og Oversetterfond (NFOF). Da det skulle fordeles vederlag også til Forfatterforbundet, som ikke var medlem av NFOF, ble de aktuelle organisasjonene enige om interne fordelingsnøkler som skulle gjelde alle områder med kollektiv fordeling. Fra 1.12.2022 gjelder disse nøklene:

Organisasjon	Andel
Den norske Forfatterforening	30,00 %
Forfatterforbundet	14,50 %
Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere	22,25 %
Norsk Oversetterforening	22,25 %
Dramatikerforbundet	11,00 %

5 KOPIERINGSAVTALER, DIGITALE KILDER

5.1 INNLEDNING

Kopinors avtaler om kopiering fra digitale kilder omfatter kopiering til papir (utskrifter) og kopiering til digitale medier, som nedlasting, lagring og klipp-og-lim fra digitale kilder, særlig fra internett.

Dette kapitlet beskriver fordelingen av norsk materiale. For fordeling av utenlandsk (herunder oversatt) materiale, se kapittel 7.

5.2 IKKE-REPRESENTERTE RETTIGHETSHAVERE

Allerede fra undersøkelsene i kommuner og fylkeskommuner (inkl. skoleverket) 2003–04 ble det fastslått et stort omfang utskrifter fra internett. I undersøkelsene i statsadministrasjonen og i Den norske kirke, begge fra 2007, inneholdt kodeinstruks en egen kildekategori for *utskrifter fra internett*. En analyse av internettutskrifter i statsadministrasjonen i 2008 viste videre at de tradisjonelle kildekategoriene bare i begrenset grad passet til det stoffet som finnes på internett

En del av den digitale kopieringen er altså hentet fra nettsteder som Kopinors utgiverorganisasjoner ikke naturlig vil kunne representere. Dette er bakgrunnen for opprettelsen av Kopinors formidlingsfond, dit ikke fordelbare midler er blitt overført (se 5.2.4). For å fastsette andelen av slike midler, er det benyttet to ulike metoder:

- Deling i utgivergrupper
- Direkte overføring av en andel av utgivervederlaget

5.2.2 Utgivergrupper

Etter drøftelser i fordelingsnemnda ble det før undersøkelsen i skoleverket 2010 utarbeidet en ny kodeinstruks for digital kopiering. Her ble det innført en inndeling i fire utgivergrupper:

- Forlag, mediebedrift, annen utgivervirksomhet
- Annen bedrift/organisasjon
- Offentlig/statlig utgiver
- Privatperson, personlig utgiver¹

Fordeling av vederlag fra ulike utgivergrupper

Styret fattet 5. juni 2012 følgende vedtak om fordeling av det digitale vederlaget fra skoleverket:

Administrasjonen innkaller medlemsorganisasjonene til fordelingsforhandlinger for det digitale vederlaget som skal fordeles til utgivergruppene «Forlag/mediebedrift» og «Privatperson/ personlig utgiver og ukjent utgiver». Når resultatet av disse forhandlingene er klart, fastsetter styret fordelingen for utgivergruppene «Annen bedrift/organisasjon» og «Offentlig/statlig utgiver».

Etter forhandlinger ble det i april 2013 enighet om utgiver- og opphaverandeler for utgivergruppene «Forlag/mediebedrift» og «Privatperson / personlig utgiver». Styret behandlet fordelingen av de to øvrige utgivergruppene (her kalt gruppe 2 og 3) 18.6.2013, og i saksfremlegget heter det blant annet:

For alle utgivere innenfor gruppene 2 og 3 må det generelt antas at det markedsmessige tapet som følge av den digitale kopieringen, er lavt. Utgiverinnsatsen varierer i noen grad, men kan i de fleste sammenhenger neppe sammenliknes med profesjonell forlags- eller annen utgivervirksomhet. Det er videre et poeng at få, om noen av de angjeldende utgiverne kan sies å ha utgivelse av åndsverk som primærvirksomhet. For mange vil informasjonsvirksomhet stå sentralt, men åndsverkene som brukes i den sammenheng, vil normalt ikke i seg selv generere inntekter av betydning. I mange tilfeller er informasjonen sannsynligvis skapt med tanke på gratis distribusjon, og i slike tilfeller kan det kun påvises marginale tap for utgiver som følge av den digitale kopieringen.

Styret fastsatte utgiverandelen for disse gruppene til 15 %. Dette utgivervederlaget, sammen med utgivervederlaget fra utgivergruppen «privatperson / personlig utgiver» ble besluttet overført til et eget «fond for ikke-fordelbare midler» (senere kalt Kopinors formidlingsfond, se 5.2.4).

¹ Omfattet i begynnelsen også «ukjent utgiver», som senere er skilt ut og fordelt på øvrige grupper.

Avvikling av utgivergruppene

Styret sluttet seg i 2020 til administrasjonens forslag om at inndeling i utgivergrupper avvikles i den digitale skoleundersøkelsen. Samtidig gjorde innføringen av et nytt fordelingsområde for forvaltning og næringsliv at undersøkelsen fra statsadministrasjonen ikke lenger skulle legges til grunn for fordelingen. Utgivergruppene falt derfor bort i fordelingen av vederlag fra og med 2021.

Bakgrunnen for avviklingen var en stor usikkerhet i plasseringen av filer i de ulike utgivergruppene, der plasseringen av opp mot halvparten av ekstrakopiene ble karakterisert som mer eller mindre vilkårlig. Det ble i tillegg presentert flere prinsipielle betenkeligheter ved systemet.

5.2.3 Direkte overføring av en andel av utgivervederlaget

I forbindelse med undersøkelsen av kopiering i kommunal og fylkeskommunal administrasjon 2014 ble det fastslått at det ikke var statistisk grunnlag for å bruke digitale ekstrakopier til ytterligere kategorisering av materialet.

Styret vedtok 8.9.2015 at en andel av utgivervederlaget fra digital kopiering skulle avsettes som ikke fordelbare midler til Kopinors formidlingsfond. I saksfremlegget ble det tatt utgangspunkt i at utgivervederlaget fra utgivergruppene *annen bedrift/*

organisasjon, offentlig/statlig utgiver og privatperson, personlig utgiver i skoleundersøkelsen utgjorde ca. 30 % av det totale utgivervederlaget. Ut fra en vurdering av forskjellen mellom fordelingsområdene ble andelen for kommunal og fylkeskommunal administrasjon satt til 20 %.

Da styret 11.6.2020 sluttet seg til at utgivergruppene i skoleundersøkelsen skulle avvikles, ble det forutsatt en tilsvarende avsetning. På møtet 14.4.2021 vedtok styret at 10 % av utgivervederlaget for kopiering fra digitale kilder for fordelingsområdene *skole og forvaltning og næringsliv* skulle avsettes til Kopinors formidlingsfond. Dette videreføres fra 2023 som en avsetning til ikke fordelbart vederlag.

5.2.4 Kopinors formidlingsfond (2012–2022)

Fondet ble opprettet i 2012 for å ta imot ikke fordelbare midler for utgivergrupper som ikke var representert av Kopinors medlemsorganisasjoner. Midlene fra fondet ble blant annet avsatt til å møte vederlagskrav, til Kopinors arbeid med visse formidlingstiltak og til å støtte andre formidlingsprosjekter etter søknad.

Fondet ble avviklet i 2022 til fordel for en ny ordning for ikke fordelbart vederlag (se 3.1.3).

5.3 DELING I OPPHAVER- OG UTGIVERANDELER

Delingen i utgiver- og opphaverandeler er gjengitt nedenfor. Der ikke annet er angitt, er nøklene resultat av forhandlinger.

5.3.1 Fordelingsnøkler

Fordelingsnøkler – Skole

Innholdstype	Utgivere	Opphavere	Grunnlag i
Lærestoff	40 %	60 %	
Faglitteratur	25 %	75 %	
Skjønnlitteratur	25 %	75 %	
Noter	50 %	50 %	Fordelingsvedtak 18.2.2022
Sangtekster	46 %	54 %	Fordelingsvedtak 18.2.2022
Nyhets-/aktualitetsstoff	28,1 %	71,9 %	
Fagpressestoff	25,8 %	74,2 %	
Annet innhold	30 %	70 %	
Rene foto/illustrasjoner	26,6 %	73,4 %	

Fordelingsnøkler – Forvaltning og næringsliv

Innholdstype	Utgivere	Opphavere
Fagtekster	32,9 %	67,1 %
Skjønnlitterære tekster	26,6 %	73,4 %
Noter	50 %	50 %
Sangtekster	46 %	54 %
Nyhetsstekster	30 %	70 %
Rene foto/illustrasjoner	35 %	65 %

Fordelingsnøkler – Trossamfunn

Disse nøklene ble fram til 2021 også brukt for

fordeling fra digitale kilder i kommunal og fylkeskommunal administrasjon.

Utgivelsestype	Utgivere	Opphavere	Grunnlag i
Fagstoff, lærestoff	34,5 %	65,5 %	Fordelingsvedtak 30.11.2016
Skjønnlitterært stoff	27,5 %	72,5 %	
Noter	50 %	50 %	
Sangtekster			
- ikke dikt/sangtekst	40 %	60 %	
- dikt/sangtekst	50 %	50 %	
Nyhetsstoff	30 %	70 %	
Foto/illustrasjon fra ukjent utgivelsestype	35 %	65 %	

5.3.2 Fordelingsvedtak

Fordelingsvedtak av 30.11.2016

Fordelingstvisten gjaldt fordeling av vederlag for digital kopiering i kommunal og fylkeskommunal administrasjon av utgivelsestypen *fagstoff/lærestoff*. Bakgrunnen både at *fagstoff* og *lærestoff* var slått sammen og det faktum at man ikke lenger brukte inndeling i utgivergrupper. Utgiverens krav var 40 % (subsidiært 37,5 %), mens opphavernes krav var 70 %.

Nemnda tok utgangspunkt i at partene var blitt enige om fordelingen av den tilsvarende gruppen i fotokopiering. Her hadde partene tatt utgangspunkt i eksisterende fordelingsnøkler vektet etter forholdet mellom kildetyperne *fagbok* og *læreverk* fra undersøkelsen i 2003.

Siden det ikke fantes tidligere fordelingsstatistikk for digital kopiering, var partene blitt enige om å gjennomføre en tilleggsundersøkelse som del av webpanelet for undersøkelsen *Kopiering i Norge*. Tilleggsundersøkelsen viste en andel på 23 % lærestoff. Ved å bruke dette forholdstallet og eksisterende fordelingsnøkler kom nemnda fram til følgende vedtak:

Fordelingen av vederlag for utgivelsestypen *fagstoff, lærestoff* for digital kopiering i kommunal og

fylkeskommunal forvaltning fastsettes til 34,5 % til utgivere og 65,5 % til opphavsmenn.

Fordelingsnemnda så bort fra opphavernes krav om å ta hensyn til inndelingen i utgivergrupper. Ingen av partene som hadde forhandlet om fordelingen for de øvrige utgivelsestypene, hadde krevd noe tilsvarende, og nøklene for utgivergruppen *forlag/mediebedrift* var blitt videreført.

Fordelingsvedtak av 18. februar 2022

Fordelingstvisten gjaldt fordeling av vederlag for digital kopiering i skolen for innholdstypene *sangtekster* og *noter*. Utgiverne krevde 55 % for begge innholdstypene, mens opphaverne krevde henholdsvis 77 % og 73 %.

Det var uenighet mellom partene om blant annet hvordan den digitale utviklingen hadde påvirket forlagsinnsatsen. Nemnda vurderte det slik at fremlagt dokumentasjon ikke underbygget partenes argumenter tilstrekkelig til å gi grunnlag for et prinsipielt og helhetlig vedtak. Nemnda falt derfor ned på en fordeling basert på et avrundet gjennomsnitt for perioden 2018–2020.

Vedtaket innebar en fordeling på 54 % til opphavere og 46 % til utgivere for sangtekster og 50 % / 50 % for noter.

5.4 DELING AV UTGIVERANDELEN

5.4.1 Fordelingsnøkler

Delingen av utgiverandelen som fremgår av fordelingsavtalene, er gjengitt nedenfor. Der ikke annet er angitt, er nøklene resultat av forhandlinger.

Fordelingsnøkler – Skole

Innholdstype	Fordeling	Grunnlag i
Lærestoff	DnF 99,1 %, MF 0,9 %	
Faglitteratur	DnF 98 %, Fagp. 1,8 %, TF 0,2 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
Fagpressestoff	Fagp. 90 %, TF 10 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
Nyhets-/aktualitets-stoff	MBL 100 %	
Skjønnlitteratur	DnF 100 %	
Sangtekster	MF 64 %, DnF 36 %	
Noter	MF 100 %	
Annet innhold		
– Drama/skuespill	DnF 100 %	
– Dikt/sangtekst	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Skjønnlitterær tekst	DnF 50 %, Fagp. 45 %, TF 5 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Fagtekst	DnF 75 %, Fagp. 22,5 %, TF 2,5 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Nyhets-/aktualitetsstoff	Fagp. 30 %, TF 3,333 %, MBL 66,667 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Anmeldelse	Fagp. 30 %, TF 3,333 %, MBL 66,667 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Brosjyre/annonsetekst	DnF 25 %, Fagp. 47,25 %, TF 5,25 %, MBL 22,5 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Kunsthåndverk	DnF 50 %, Fagp. 22,5 %, TF 2,5 %, MBL 25 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Billedkunst	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Fagtegning/illustrasjon	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Fotografi	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Noter	DnF 50 %, Fagp. 22,5 %, TF 2,5 %, MBL 25 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
Rene foto/illustrasjoner		
– Kunsthåndverk	DnF 50 %, Fagp. 22,5 %, TF 2,5 %, MBL 25 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Billedkunst	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Fagtegning/illustrasjon	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022
– Fotografi	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %	Fordelingsvedtak 24.11.2022

Fordelingsnøkler – Forvaltning og næringsliv

Innholdstype	Fordeling	Grunnlag i
Fagtekster	DnF 82,7 %, Fagp. 16,15 %, TF 0,85 %, MF 0,3 %	Separat avtale, se 5.4.3
Skjønnlitterære tekster	DnF 100 %	
Noter	MF 100 %	
Sangtekster	MF 64 %, DnF 36 %	
Nyhetsstekster	MBL 81 %, Fagpressen 18,05 %, TF 0,95 %	Separat avtale, se 5.4.3
Rene foto/illustrasjoner		
– Kunsthåndverk	DnF 50 %, Fagp. 23,75 %, TF 1,25 %, MBL 25 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Billedkunst	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15,833 %, TF 0,833 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Fagtegning/illustrasjon	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15,833 %, TF 0,833 %	Separat avtale, se 5.4.3
– Fotografi	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15,833 %, TF 0,833 %	Separat avtale, se 5.4.3

Fordelingsnøkler – Trossamfunn

Utgivelsestype	Fordeling	Grunnlag i
Fagstoff, lærestoff	DnF 99,7 %, MF 0,3 %	
Skjønnlitterært stoff	DnF 100 %	
Sangtekster		
– Ikke dikt/ sangtekst	MF 55 %, DnF 45 %	
– Dikt/sangtekst	MF 64 %, DnF 36 %	
Noter	MF 100 %	
Nyhetsstoff	Fagp. 73,35 %, TF 8,15 %, MBL 18,50 %	Separat avtale, se 5.4.3
Foto/illustrasjon fra ukjent utgivelsestype	DnF 50 %, MBL 33,333 %, Fagp. 15 %, TF 1,667 %	Separat avtale, se 5.4.3

5.4.2 Fordelingsvedtak

Fordelingsvedtak av 24. november 2022

Fordelingstvisten gjaldt fordeling av vederlag for digital kopiering i skolen for innholdstypen *fagpressestoff*. Alt utgivervederlag for fagpressestoff hadde fram til 2020 tilfalt Fagpressen.

Norsk tidsskriftforening krevde en andel på 35 % og tok utgangspunkt i at fagpressestoff også omfatter tidsskrifter (bortsett fra vitenskapelige tidsskrifter), og at Tidsskriftforeningen representerer hele bredden av tidsskriftfeltet. Fagpressen mente at en eventuell andel til Tidsskriftforeningen måtte være marginal (0,5–1 %) med utgangspunkt i medlemmenes digitale produksjon og antall publikasjoner organisasjonen forvalter sekundærrettigheter på vegne av.

Nemnda vedtok en fordeling på 90 % til Fagpressen og 10 % til Norsk tidsskriftforening ut fra en

vurdering av størrelsen på medlemspublikasjonenes digitale aktivitet:

Fagpressen har [...] lagt fram dokumentasjon som tilsier at deres medlemmer har høyere aktivitet og større produksjon av digitale utgivelser enn Tidsskriftforeningens, noe som tilsier at en betydelig del av vederlaget på dette fordelingsområdet bør tilfalle Fagpressen.

5.4.3 Separat avtale

Fordeling av utgiverandelen mellom Fagpressen og Norsk tidsskriftforening ble første gang fastsatt ved fordelingsvedtak (se 5.4.2). Etter dette inngikk de to organisasjonene 3. mai 2023 en avtale om at fordelingen mellom de to organisasjonene skal være 90 % / 10 % også på øvrige områder, unntatt for *forvaltning og næringsliv*, der fordelingen skal være 95 % til Fagpressen og 5 % til Tidsskriftforeningen.

5.5 DELING AV OPPHAVERANDELEN

5.5.1 Fordelingsnøkler

Delingen av opphaverandelen som fremgår av fordelingsavtalene, er gjengitt nedenfor. Der

ikke annet er angitt, er nøklene resultat av forhandlinger.

Fordelingsnøkler – Skole

Stofftype	Fordeling	Grunnlag i
Drama/skuespill	DNF 30 %, FF 14,5 %, NO 22,25 %, NBU 22,25 %, DF 11 %	Separat avtale, se 4.4.5
Dikt/sangtekst	Tfond 55 %, DNF 13,5 %, FF 6,525 %, NO 10,0125 %, NBU 10,0125 %, DF 4,95 %	Separate avtaler, se 4.4.5
Skjønnlitterær tekst	DNF 30 %, FF 14,5 %, NO 22,25 %, NBU 22,25 %, DF 11 %	Separat avtale, se 4.4.5
Fagtekst		
– Lærestoff*, skjønnlitteratur, sangtekster, noter	NFFO 100 %	

Stofftype	Fordeling	Grunnlag i
– Faglitteratur	NFFO 93,46 %, NJ 3,96 %, NR 1,58 %, Fagp. 1,0 %	
– Fagpressestoff	NJ 65 %, Fagp. 35 %	Separat avtale, se 5.5.3
– Nyhets-/aktualitetsstoff	NJ 5/7, NR 2/7	
– Annet innhold	NFFO 90 %, NJ 7,14 %, NR 2,86 %	
Nyhets-/aktualitetsstoff		
– Lærestoff, faglitteratur, skjønnlitteratur, noter, sangtekster, nyhets-/aktualitetsstoff, annet innhold	NJ 5/7, NR 2/7	
– Fagpressestoff	NJ 65 %, Fagp. 35 %	Separat avtale, se 5.5.3
Anmeldelse		
– Lærestoff*, faglitteratur, skjønnlitteratur, sangtekster, noter	NKL 80 %, NFFO 20 %	
– Fagpressestoff	NKL 80 %, Fagp. 10 %, NJ 10 %	
– Nyhets-/aktualitetsstoff	NKL 80 %, NJ 14,29 %, NR 5,71 %	
– Annet innhold	NKL 80 %, NFFO 5 %, NJ 7 %, NR 5 %, Fagp. 3 %	
Brosjyre/annonsetekst		
– Lærestoff*, faglitteratur, skjønnlitteratur, sangtekster, noter	NFFO 100 %	
– Fagpressestoff	NJ 50 %, Fagp. 50 %	
– Nyhets-/aktualitetsstoff	NJ 5/7, NR 2/7	
– Annet innhold	NFFO 25 %, NJ 35 %, NR 20 %, Fagp. 20 %	
Kunsthåndverk	NK 85 %, NF 12 %, NJ 3 %	
Billedkunst	NBK 85 %, NF 12 %, NJ 3 %	
Fagtegning/illustrasjon		
– Lærestoff, faglitteratur, skjønnlitteratur, fagpressestoff, sangtekster, noter	Grafill 55 %, NBK 45 %	Fordelingsvedtak 15.10.2013
– Nyhets-/aktualitetsstoff	NJ 60 %, Grafill 22 %, NBK 18 %	Fordelingsvedtak 15.10.2013
– Annet innhold, rene foto/illustrasjoner	Grafill 53,35 %, NBK 43,65 %, NJ 3 %	Fordelingsvedtak 15.10.2013
Fotografi		
– Lærestoff, faglitteratur, skjønnlitteratur, noter, sangtekster, annet innhold, rene foto/illustrasjoner	NJ 45 %, NF 42,5 %, FFF 12,5 %	
– Fagpressestoff	NJ 60 %, Fagp. 20 %, NF 12,5 %, FFF 7,5 %	Separat avtale, se 5.5.3
– Nyhets-/aktualitetsstoff	NJ 90 %, NF 7,14 %, FFF 2,86 %	
Noter	100 % KVF	

* Av NFFOs andel av vederlaget for fagtekst, anmeldelser og brosjyre/annonsetekst i innholdstypen lærestoff regnes 4% som oversetterandel

Fordelingsnøkler – Forvaltning og næringsliv

Stofftype	Fordeling	Grunnlag i
Tekst		
– Fagtekster	NFFO 81,4 %, Fagp. 5,3 %, NJ 12,3 %, NR 1 %	
– Skjønnlitterære tekster	DNF 30 %, FF 14,5 %, NO 22,25 %, NBU 22,25 %, DF 11 %	Separate avtaler, se 4.4.5
– Noter	Tfond 55 %, DNF 13,5 %, FF 6,525 %, NO 10,0125 %, NBU 10,0125 %, DF 4,95 %	Separat avtale, se 4.4.5
– Sangtekster	Tfond 55 %, DNF 13,5 %, FF 6,525 %, NO 10,0125 %, NBU 10,0125 %, DF 4,95 %	Separat avtale, se 4.4.5
– Nyhetstekster	NJ 70,23 %, NR 23,26 %, Fagp. 6,51 %	
Kunsthåndverk	NK 85 %, NF 12 %, NJ 3 %	
Billedkunst	NBK 85 %, NF 12 %, NJ 3 %	
Fagtegning/illustrasjon		
– Fagtekster	Grafill 49 %, NBK 40 %, NJ 11 %	
– Skjønnlitterære tekster, noter, sangtekster	Grafill 55 %, NBK 45 %	
– Nyhetstekster	NJ 60 %, Grafill 22 %, NBK 18 %	
– Rene foto/illustrasjoner	Grafill 53,35 %, NBK 43,65 %, NJ 3 %	
Fotografi		
– Fagtekster	NJ 53 %, NF 36 %, FFF 11 %	
– Skjønnlitterære tekster, noter, sangtekster, rene foto/illustrasjoner	NJ 45 %, NF 42,5 %, FFF 12,5 %	
– Nyhetstekster	NJ 90 %, NF 7,14 %, FFF 2,86 %	
Noter	KVF 100 %	

Fordelingsnøkler – Trossamfunn

Stofftype	Fordeling	Grunnlag i
Drama/skuespill	DNF 30 %, FF 14,5 %, NBU 22,25 %, NO 22,25 %, DF 11 %	Separat avtale, se 4.4.5
Dikt/sangtekst	Tfond 55 %, DNF 13,5 %, FF 6,525 %, NBU 10,0125 %, NO 10,0125 %, DF 4,95 %	Separate avtaler, se 4.4.5
Skjønnlitterær prosa	DNF 30 %, FF 14,5 %, NBU 22,25 %, NO 22,25 %, DF 11 %	Separat avtale, se 4.4.5
Sakprosa-, faglitterær og vitenskapelig tekst		
– Fagstoff/lærestoff, skjønnlitterært stoff, sangtekster, noter	NFFO 100 %	
– Nyhetsstoff	NJ 65,3 %, NR 1,5 %, Fagp. 33,2 %	
– Foto/illustrasjon fra ukjent utgivelsestype	NFFO 90 %, NJ 7,14 %, NR 2,86 %	
Nyhets- og aktualitetsstoff (lederartikkel, nyhetskommentar)		
– Fagstoff/lærestoff, skjønnlitterært stoff, sangtekster, noter, foto/illustrasjon fra ukjent utgivelsestype	NJ 71 %, NR 29 %	
– Nyhetsstoff	NJ 66 %, Fagp. 29,6 %, NR 4,4 %	
Anmeldelser		
– Fagstoff/lærestoff, skjønnlitterært stoff, sangtekster, noter	NKL 80 %, NFFO 20 %	
– Nyhetsstoff	NKL 80 %, NJ 12,1 %, NR 2,9 %, Fagp. 5 %	

Stofftype	Fordeling	Grunnlag i
– Foto/illustrasjon fra ukjent utgivelsestype	NKL 80 %, NFFO 5 %, NJ 7 %, NR 5 %, Fagp. 3 %	
Brosjyre/annonsetekster		
– Fagstoff/lærestoff, skjønnlitterært stoff, sangtekster, noter	NFFO 100 %	
– Nyhetsstoff	NJ 71,1 %, NR 28,2 %, Fagp. 0,7 %	
– Foto/illustrasjon fra ukjent utgivelsestype	NJ 35 %, NFFO 25 %, NR 20 %, Fagp. 20 %	
Foto av kunsthåndverk	NK 85 %, NF 12 %, NJ 3 %	
Foto av billedkunst	NBK 85 %, NF 12 %, NJ 3 %	
Fagtegning/annen illustrasjon		
– Fagstoff/lærestoff, skjønnlitterært stoff, sangtekster, noter	Grafill 55 %, NBK 45 %	
– Nyhetsstoff	NJ 10 %, Grafill 54 %, NBK 36 %	<i>Fordelingsvedtak 28.3.2017</i>
– Foto/illustrasjon fra ukjent utgivelsestype	Grafill 52,25 %, NBK 42,75 %, NJ 5 %	
Foto		
– Fagstoff/lærestoff, skjønnlitterært stoff, sangtekster, noter	NJ 45 %, NF 42,5 %, FFF 12,5 %	
– Nyhetsstoff	NJ 65 %, Fagp. 18 %, NF 9,8 %, FFF 5,2 %, NR 2 %	
– Foto/illustrasjon fra ukjent utgivelsestype	NJ 53,6 %, NF 33,2 %, FFF 10,4 %, Fagp. 2,8 %	
Noter	100 % KVF	

5.5.2 Fordelingsvedtak

Fordelingsvedtak av 28.3.2017

Fordelingstvistene gjaldt fotokopiering og digital kopiering i kommunal og fylkeskommunal forvaltning, nærmere bestemt stofftypen *fagtegning/illustrasjon* i kildetypen *tidsskrifter* (fotokopiering) og stofftypen *fagtegning/illustrasjon* i utgivelsestypen *nyhetsstoff* (ikke dagspresse – digital kopiering). NJ og Fagpressen krevde henholdsvis 40 % og 10 % av vederlaget, mens Grafill og NBK krevde henholdsvis 60 % og 40 %. Fordelingsnemnda fattet vedtak om at NJ skulle få 10 % av vederlaget, Grafill 54 % og NBK 36 % for både fotokopiering og digital kopiering.

Nemnda tok utgangspunkt i de daværende fordelingsprinsippenes punkt 7 om at organisasjoner normalt bare får «andel i vederlaget for de stoff-/kildekategorier hvor de ivaretar profesjonelle utøveres interesser, og hvor profesjonelt arbeid innenfor kategorien gir grunnlag for medlemskap»:

Nemnda mener at NJ må anses som en organisasjon som ivaretar profesjonelle utøveres interesser på området fagtegning/illustrasjon i kilde- og

utgivelsestyper hvor journalistene har sitt hovedvirke. Digital teknologi har bidratt til å visualisere mediene og åpnet for at ansatte journalister nå i stor grad utfører dette arbeidet, som tidligere var overlatt til grafisk personale som ikke var organisert i NJ.

Fordelingsnemnda vurderer det dermed slik at det ikke bryter med Kopinors prinsipper punkt 7 å tilkjenne NJ en andel i stofftypen fagtegning/illustrasjon for de angjeldende kilde- og utgivelsestypene. Nemnda kan imidlertid ikke se at det er godtgjort at det samme gjelder redaktørene som representeres av Fagpressen. Her synes NJ å stå i en særstilling og representerer dessuten journalistene i fagpressen.

I mindretallets (Hilde Sjøggestads) protokolltilførsel heter det blant annet:

Det forhold at NJ har vist til enkeltstående tilfeller hvor NJs medlemmer har utført arbeid innenfor stofftypene, er ikke tilstrekkelig til å fastslå at NJ ivaretar profesjonelle utøveres interesser på området. Tilsvarende vil enkeltmedlemmer fra en rekke av Kopinors medlemsorganisasjoner kunne påvise at de har medlemmer som i tillegg til å utøve sin egen profesjon, også utfører arbeid innenfor

stofftyper /andre fagområder hvor andre organisasjoner ivaretar de profesjonelle utøverne.

Slik jeg vurderer det, ivaretar NJ journalistenes interesser qua profesjonelle journalister, men ikke i kraft av at de er profesjonelle utøvere av fagtegning og illustrasjon.

Fordelingsvedtak av 15.10.2013

Fordelingstvistene gjaldt vederlag for digital kopiering av stofftypen *fagtegning/illustrasjon* i alle typer utgivelser i skoleverket. Partene var Grafill, NBK og NJ.

Grafill krevde 100 % av vederlaget for *fagtegning/illustrasjon* i alle utgivelsestyper. NBK krevde 45 % i alle utgivelsesgrupper, bortsett fra i *nyhets- og aktualitetsstoff*, der de krevde 22,5 %. NJ krevde 3 % i *lærestoff, pedagogisk materiale og sakprosa, faglitterære/vitenskapelige tekster*, 75 % i *fagpressestoff* og *nyhets- og aktualitetsstoff*, og 5 % i *annen utgivelse*.

Fordelingsnemnda fattet vedtak om å fordele 55 % til Grafill og 45 % til NBK i alle utgivelsestyper, bortsett fra *nyhets- og aktualitetsstoff* (22 % til Grafill; 18 % til NBK og 60 % til NJ) og *annen utgivelse* (53,35 % til Grafill; 43,65 % til NBK og 3 % til NJ) og begrunnet vedtaket sitt slik:

NJ har begrunnet sine krav med at det har skjedd betydelige endringer på det digitale området når det gjelder medlemmenes arbeid med fagtegning/illustrasjon i utgivelser av nyhets- og aktualitetsstoff. I langt større grad enn for papirpublikasjoner faller utarbeidelse av illustrasjoner i dag inn under journalistisk profesjonsarbeid med digitale verktøy.

Etter en helhetsvurdering av NJs argumentasjon og ut fra en generell forståelse av feltet, anser fordelingsnemnda det rimelig at NJs andel av opphavsmannsvederlaget for den aktuelle stofftypen økes noe for utgivelsestypen nyheter og aktualitetsstoff, sammenliknet med papirutgivelser. Nemnda fastsetter NJs andel til 60 %.

Utgivelsestypen annen utgivelse består i stor grad av enkeltstående fagtegninger og illustrasjoner. Disse kan til en viss grad være kopiert fra en hvilken som helst av de øvrige utgivelsestypene. Nemnda anser det som rimelig at alle organisasjoner som har andeler i de øvrige utgivelsestypene også får en andel i utgivelsestypen annen utgivelse. NJs andel fastsettes til 3 %.

Grafill har i all hovedsak begrunnet sine krav med endringer i organisatoriske forhold etter at fordelingsavtalene for papirkopiering ble inngått. I tillegg har Grafill framholdt at NBK i sin tildeleingspraksis for stipend ikke har tilgodesett opphavsmenn til fagtegninger og illustrasjoner. Ut fra den foreliggende undersøkelsen har ikke nemnda kunnet se at argumentene har spesiell relevans for den digitale kopieringen som er avdekket. Nemnda har derfor konkludert med at forholdstallene mellom Grafill og NBK videreføres slik de er for papirkopiering, dvs. med 55 % til Grafill og 45 % til NBK.

5.5.3 Separat avtale

Fordeling av vederlag for fagpressestoff

I forhandlinger 21.5.2014 ble NJ og Fagpressen enig om nye fordelingsnøkler for opphavsvederlaget for digital kopiering av fagpressestoff i statsadministrasjonen og skoleverket. Ifølge denne avtalen fordeles vederlaget på følgende måte (tidligere avtalte nøkler fra 2013 i parentes):

- Nyhets- og aktualitetsstoff: NJ 65 %, Fagpressen 35 % (NJ 70 %, Fagpressen 30 %)
- Sak-, faglitterær og vitenskapelig tekst: NJ 65 %, Fagpressen 35 % (NJ 70 %, Fagpressen 30 %)
- Foto (andelen som ikke går til FFF og NF): NJ 75 %, Fagpressen 25 % (NJ 85 %, Fagpressen 15 %)

6 AVTALER OM DIGITAL FORMIDLING (BOKHYLLA)

6.1 INNLEDNING

Kopinor mottar vederlag for tilgjengeliggjøring av bøker og tidsskrifter på Nasjonalbibliotekets nettbibliotek, i medhold av Bokhylla-avtalen. Med virkning fra vederlag innkrevd i 2022 blir alt utgivervederlag og forfattervederlag fordelt individuelt. Bokhylla-avtalen ble fra 2024 utvidet til også å gjelde utgivelsesårene 2001–2005. Det skal

forhandles egne avtaler om dette vederlaget, mens det som står nedenfor gjelder utgivelsesår til og med 2000.

Se for øvrig kapittel 8.2 om forholdet mellom individuell og kollektiv fordeling av vederlag.

6.2 DELING I OPPHAVER- OG UTGIVERANDELER

6.2.1 Fordelingsnøkler

I de første årene ble vederlaget fra Bokhylla-avtalen, gjennom tidsbegrensede fordelingsavtaler, fordelt etter de samme nøklene som var brukt for

vederlag fra fotokopiering. Fra 2018 fordeles vederlaget etter egne nøkler, og fra 2022 gjelder også egne nøkler for periodiske publikasjoner.

Kildetype	Utgiverandel	Opphaverandel	Grunnlag i
Læreverk	37,5 %	62,5 %	Kopinordom 5
Fagbok/saklitteratur	22,5 %	77,5 %	Kopinordom 5
Leksikon/oppslagsbok	37,5 %	62,5 %	Kopinordom 5
Skjønnlitterære originalverk	18,75 %	81,25 %	Kopinordom 5
Skjønnlitterære samleverk	30 %	70 %	Kopinordom 5
Sangbok/visebok			
– alt unntatt dikt/sangtekst	30 %	70 %	Kopinordom 5
– dikt/sangtekst	37,5 %	62,5 %	Kopinordom 5
Fagpresse/tidsskrifter	22,5 %	77,5 %	
Ukepresse	22,5 %	77,5 %	

Siden voldgiftsdommens inndeling i kildetyper vanskelig kan gjennomføres i en individuell fordeling, benyttes i stedet et vektet gjennomsnitt basert på disse nøklene og den totale sammensetningen av bestanden. Forskjellen i opphaverandel mellom fag- og skjønnlitteratur blir kompensert ved at et beløp overføres fra NFFO til de skjønnlitterære forfatterorganisasjonene. De berørte medlemsorganisasjonene sluttet seg i juni 2024 til denne praktiseringen.

6.2.2 Voldgiftsdom

Kopinordom nr. 5 av 7.9.2020

Fordelingstvistene gjaldt delingen av vederlag etter Bokhylla-avtalen mellom opphavere og utgivere, og parter var alle Kopinors medlemsorganisasjoner unntatt pressesiden. I 2011 var partene første gang blitt enige om en midlertidig avtale om å bruke fordelingsnøklene fra fotokopieringen. Dette ble senere praktisert fram til vederlaget som ble opptjent i 2017.

I forhandlinger i 2018 kom partene ikke til enighet. Fordelingsnemnda gjorde 21.5.2019 vedtak som innebar en noe høyere andel til opphaverne. Nemnda la særlig vekt på betydningen av Bokhylla som et viktig nasjonalt kulturarvstiltak og et fellesprosjekt for opphavere og utgivere i Kopinor:

Med tanke på de betydelige vederlagsmidlene som genereres, anser nemnda det som viktig at Bokhylla fortsatt består, noe som krever oppslutning både fra opphavere og utgivere. Dette tilsier at endringene i dagens fordelingsnøkler ikke kan bli store.

Opphaverorganisasjonene DNF, NO og NFFO innga stevning til voldgiftsretten med påstand om endring av fordelingsvedtaket. Dette ble senere tiltrådt av Grafill, NBK, NK, NF, FFF, NOPA, NMK, NRE, NBU og NDF. Opphaverne la vekt på at fordelingsområdet skiller seg fra fotokopieringen, blant annet med hensyn til utgiverens rettigheter og det tap de blir påført. Samlet utgiverandel burde etter opphavernes oppfatning reduseres fra omtrent en tredjedel til omtrent en fjerdedel.

Utgiverorganisasjonene DnF og MF ønsket primært en likedeling mellom opphavere og utgivere og henviste bl.a. til internasjonal praksis. De la også vekt på at nyere utgivelser er mest brukt i Bokhylla, og at mange av disse fortsatt er i salg, noe som medfører et tap for utgiverne. Subsidiært ønsket utgiverne en videreføring av fordelingsnøklene fra fotokopieringen.

6.3 DELING AV OPPHAVERANDELEN

Vederlag til forfattere fordeles individuelt. Oversettervederlaget beregnes ut fra andel oversatte titler, der 50 % av vederlaget tilfaller oversettere. Delingen av oversettervederlaget mellom skjønnlitteratur og faglitteratur skjer i henhold

I sin avgjørelse la voldgiftsretten betydelig vekt på at Bokhylla i større grad enn andre fordelingsområder bare omfatter eldre utgivelser og viste til at dette har betydning både for vurderingen av utgiverrettighetene og tapsbetraktningene. I tillegg la retten en viss vekt på at en stor del av utgivelsene ikke kom fra forlag eller mediebedrift, og at forlagsinnsatsen i disse utgivelsene måtte påregnes å være mindre.

Alle de nevnte faktorene trekker i retning av at fordelingsnøkklene forskyves i favør av opphaverne, sammenlignet med fordelingsnøkklene ved fotokopiering. Voldgiftsretten er videre kommet til at disse faktorene ikke i tilstrekkelig grad gjenspeiles i det resultatet fordelingsnemnda kom frem til, og at fordelingsnøkklene må forskyves noe mer i retning av opphaversiden.

Fordelingen ble etter dette satt til å være i samsvar med opphaversidens påstand.

Stofftype	Fordeling
Foto av kunsthåndverk	NK 85 %, NF 15 %
Foto av billedkunst	NBK 85 %, NF 15 %
Fagtegning / annen illustrasjon	Grafill 60 %, NBK 40 %
Foto	NJ 45 %, NF 42,5 %, FFF 12,5 %
Noter	100 % KVF

7 VERK MED UTENLANDSKE RETTIGHETSHAVERE

7.1 VEDERLAG FOR UTENLANDSK MATERIALE

7.1.1 Innledning

Avtaler med utenlandske rettighetshaverorganisasjoner har dels som formål å utveksle rettighetsporteføljer, dels å fastlegge hvordan overføring av vederlag skal skje. Kopinor benytter fire typer avtaler:

- Representasjonsavtale type A: To forvaltningsorganisasjoner utveksler rettighetsportefølje og avtaler utbetaling av vederlag over landegrensene.
- Representasjonsavtale type B: To forvaltningsorganisasjoner utveksler rettighetsportefølje og avtaler at vederlag skal forbli i opptjeningslandet.
- Fullmakter: Fullmakt fra Kopinor til en organisasjon om overdragelse av rettighetsportefølje.
- Avtale om overføring av vederlag: Avtale med opphaver- eller utgiverorganisasjon der landets forvaltningsorganisasjon ikke representerer alle rettighetshavergrupper.

Oppdatert oversikt over avtalene med utenlandske rettighetshaverorganisasjoner ligger på Kopinors nettsider.

Dette kapittelet handler om behandling av vederlag for utenlandsk materiale. For vederlag for norsk materiale mottatt fra utlandet, se kap. 8.3.

7.1.2 Avsetninger og utbetalinger til utlandet

Vederlaget som Kopinor krever inn for rent utenlandske verk, avsettes på det landet der verket ble gitt ut. Derfra er prosessen avhengig av avtale-situasjonen med det enkelte land:

- A-avtale:** Vederlaget utbetales til organisasjonen(e), normalt én gang i året. Mottatt vederlag fra utlandet fordeles til norske rettighetshavere.
- B-avtale:** Vederlaget utbetales til norske rettighetshavere en gang i året.
- Ingen avtale, eller uidentifisert land:** Vederlaget blir stående som ikke fordelbart og følger prosedyrene som angitt i 3.1.3.

7.1.3 Ikke identifiserte land

Vederlag til rettighetshavere der verkets opprinnelsesland ikke kan identifiseres, følger prosedyrene for ikke fordelbart og foreldet vederlag (se kap. 3.1.3). For fordelingsområdene *skole og forvaltning og næringsliv* trekkes 5 % fra utenlandsvederlaget som ikke fordelbart.

Frem til 2022 ble slike midler overført til Kopinors utviklingsfond. Fondets midler skulle dekke krav fra utenlandske rettighetshavere og kunne for øvrig brukes til støtte til internasjonale tiltak, blant annet etter søknad fra medlemsorganisasjonene. I tillegg støttet fondet Kopinors eget arbeid overfor utenlandske rettighetshavere.

7.1.4 Vederlag krevd inn i Norge etter B-avtaler

Vederlag fra B-avtaler anses som betaling for kopiering av norske verk i det landet representasjonsavtalen berører. Fra 2014 fordeles vederlaget i henhold til medlemsorganisasjonenes andel av den totale fordelingen foregående år (proratarisk).

Fram til 2014 ble det opprettet tabeller over kilde- og stofftyper for det enkelte land basert på de statistiske undersøkelsene. Deretter ble disse slått sammen for de enkelte fordelingsområdene og benyttet til fordeling mellom organisasjonene.

Ikke-representerte rettighetshavere

I de tilfeller hvor den utenlandske organisasjonen ikke representerer de samme rettighetshaverkategorier som Kopinor, ble vederlaget for disse kategoriene tidligere ikke fordelt til norske rettighetshavere, men avsatt til rettighetshavere i de aktuelle landene. Dette ble endret ved hovedstyrevedtak 8.9.2008:

Vederlag innkrevd i Norge på grunnlag av gjensidighetsavtaler type B fordeles i sin helhet til norske rettighetshavere uavhengig av motpartens rettighetsportefølje.

7.1.5 Samiske rettighetshavere

Ifølge avtale med SámiKopiiija av 19.9.2018 skal 1 % av kollektivt vederlag som Kopinor krever

inn på vegne av norske rettighetshavere avsettes til SámiKopiiija som vederlag for kopiering av samiske verk utgitt i Norge. Med samiske verkenes kunstneriske verk med samisk uttrykk eller litterære verk på samisk, skapt av norsk-samisk opphaver.

Fra 1994 til 2018 gjaldt en representasjonsavtale mellom SámiKopiiija og Kopinor med tilsvarende avsetning til samiske rettighetshavere. Avtalen kom i stand bl.a. som følge av at norske myndigheter i 1989 ga samiske rettighetshaverorganisasjoner

forhandlingsrett til kopivederlag, og som fra 1990 fastsatte at 0,75 % av vederlaget fra skolekopieringsavtalen skulle avsettes til fordel for samiske rettighetshavere. Myndighetene krevde videre at de samiske organisasjonene skulle fremme sine krav om kopivederlag gjennom Kopinor.

Etter forhandlinger mellom SámiKopiiija og Kopinor, og under henvisning til ny lov om bruk av samisk språk i offentlig virksomhet, ble det avtalt å sette andelen til 1 %.

7.2 VEDERLAG FOR OVERSATT MATERIALE

Som vist i kap. 2.3 inndeles materialet i opprinnelseskategorier på grunnlag av statistiske undersøkelser. Fastsettelse av en oversetterandel blir imidlertid bare gjort der utgangspunktet har vært tradisjonelle ekstrakopiundersøkelser på stedet. I disse tilfellene er egne krysstabeller blitt utarbeidet som grunnlag for fordeling av vederlag for oversatt materiale.

Etter at styret 14.6.2022 vedtok å dele vederlag fra fordelingsområdene *skole og forvaltning og næringsliv* bare i opprinnelseskategoriene *norsk og utenlandsk*, beregnes det ikke lenger en egen oversetterandel her. For de områdene der det fortsatt beregnes en oversetterandel, fordeles vederlaget etter disse avtalte fordelingsnøklerne:

Stofftype	Fordeling
Drama/skuespill	DNF 30 %, FF 14,5 %, NO 22,25 %, NBU 22,25 %, DF 11 %
Dikt/sangtekst	Tfond 55 %, DNF 13,5 %, FF 6,525 %, NO 10,0125 %, NBU 10,0125 %, DF 4,95 %
Skjønnlitterær prosa	DNF 30 %, FF 14,5 %, NO 22,25 %, NBU 22,25 %, DF 11 %
Lærebok/fagbok/sakboktekst Lederartikler/nyhetskommentarer Tabeller Kronikk/artikler m.m. Anmeldelser Brosjyre/annonsetekst i:	
– Bokkilder, vitenskapelige tidsskrifter, offentlige publikasjoner/utredninger, noter	NFFO 100 %
– Avis	NJ 46,43 %, NR 18,57 %, NFFO 35 %
– Fagpresse, kulturelle tidsskrift og annet forlagsprodusert materiale	NFFO 35 %, NJ 32,5 %, Fagp. 32,5 %
– Andre tidsskrifter/blad	NFFO 19 %, NJ 33,75 %, Fagp. 47,25 %
– Ukeblad/tegneserie	NJ 65 %, NFFO 35 %
Foto av kunsthåndverk	NK 85 %, NF 15 %
Foto av billedkunst	NBK 85 %, NF 15 %
Fagtegning	
– Avis, alle fordelingsområder	NJ 50 %
<i>Resten av opphaverandelen deles mellom Grafill og NBK i alle kilder slik:</i>	
– Kommunale musikk- og kulturskoler	Grafill 55 %, NBK 45 %
– Universiteter/høgskoler, trossamfunn	Grafill 60 %, NBK 40 %

Stofftype	Fordeling
Annen illustrasjon	
– Avis, alle fordelingsområder	NJ 50 %
<i>Resten av opphaverandelen deles mellom Grafill og NBK i alle kilder slik:</i>	
– Kommunale musikk- og kulturskoler	Grafill 55 %, NBK 45 %
– Universiteter/høgskoler, trossamfunn	Grafill 60 %, NBK 40 %
Fotografi	
– Avis, ukeblad/tegneserie	NJ 90 %, NF 7,14 %, FFF 2,86 %
– Vitenskapelige tidsskrifter, kulturelle tidsskrifter, fagpresse, andre tidsskrifter, annet forlagsprodusert materiale	NJ 31,25 %, Fagp. 31,25 %, NF 25 %, FFF 12,5 %
– Øvrige kilder	NJ 45 %, NF 42,5 %, FFF 12,5 %
Noter	KVF 100 %

8 OMRÅDER MED INDIVIDUELL OG KOLLEKTIV FORDELING

8.1 INNLEDNING

En del av vederlagene utbetales direkte til individuelle opphavere og forlag. Dette gjelder

- Deler av vederlaget fra Bokhylla-avtalen
- Vederlag fra utlandet ledsaget av individuelle fordelingsdata
- Vederlag fra eksamensavtalen
- Vederlag etter kompensasjonsordningen for litteratur i tilgjengelige formater
- Vederlag for bruk klarert gjennom Bolk og Skaff
- Vederlag for bruk i Den kulturelle skolesekken

På disse områdene finnes det grenseoppganger mellom individuell og kollektiv fordeling, og det er disse som er omtalt nedenfor.

8.1.1 Foreldelse og beløpsgrense

For alle områdene vil det være individuelle vederlag der man ikke finner kontaktinformasjon til rettighetshavere. Etter *Retningslinjer for forvaltning og fordeling av vederlag* kan styret fastsette

et minimumsbeløp for utbetaling. Styret gjorde 22.9.2022 i henhold til dette vedtak om et minimumsbeløp på 250 kr:

Det fastsettes et minimumsbeløp på 250 kr for utbetaling av individuelt vederlag fra alle områder. Administrasjonen fastsetter rutiner for registrering av vederlag på under 250 kr.

Vederlag under 250 kr blir for de fleste områdene registrert og kommer til utbetaling hvis en rettighetshaver over flere år eller summert fra ulike områder kommer over 250 kr.

Vederlag som ikke er fordelt i løpet av tre år etter innkreving, er foreldet og blir fordelt kollektivt i henhold til medlemsorganisasjonenes andel av den totale fordelingen foregående år (proratarisk). I de tilfellene der vederlaget bare tilfaller enten opphavere eller utgivere, brukes fordelingsstatistikken for henholdsvis opphaver- eller utgiverorganisasjonene.

8.2 BOKHYLLA-AVTALEN

8.2.1 Bøker

Kopinor mottar vederlag for tilgjengeliggjøring av bøker og tidsskrifter på Nasjonalbibliotekets nettbibliotek, i medhold av Bokhylla-avtalen. Bokhylla-avtalen ble fra 2024 utvidet til også å gjelde utgivelsesårene 2001–2005. Det skal forhandles egne avtaler om dette vederlaget.

På bakgrunn av ny lov om kollektiv forvaltning og nye *Retningslinjer for forvaltning og fordeling av vederlag*, gjorde styret 22.9.2022 vedtak om at alt vederlag fra Bokhylla fordeles individuelt for de rettighetshavergruppene der Kopinor har individuelle data. Det øvrige vederlaget fordeles kollektivt. I praksis betyr det at forfatter- og utgivervederlag fordeles individuelt, mens annet opphavervederlag fordeles kollektivt. Om foreldelse for det individuelle vederlaget, se ovenfor (kap. 8.1.1).

Det kollektive vederlaget fordeles på grunnlag av en statistisk undersøkelse av bøker omfattet av

avtalen mellom Nasjonalbiblioteket og Kopinor, samt forhandlede fordelingsnøkler. Dette har resultert i en egen fordelingsavtale for dette området (se kap. 6).

Historikk og tidligere vedtak

Styret behandlet 31.1.2014 første gang spørsmålet om fordeling av vederlaget fra Bokhylla. Saksfremstillingen fra administrasjonen bygde på en juridisk vurdering av advokat Astri M. Lund og oppsummerer spørsmålet om fordelingen slik:

Opphavsretten er en individuell rett, og prinsipielt skal vederlag utbetales individuelt der det er mulig og hensiktsmessig. Med bakgrunn i at forvaltningsmessige hensyn ikke tilsier kollektiv fordeling av vederlag fra Bokhylla til forfattere og forlag, og med tanke på avtalelisenssystemets og Kopinors legitimitet, mener administrasjonen at det med visse begrensninger må legges opp til individuell utbetaling av vederlag til disse rettighetshavergruppene.

For å unngå uforholdsmessig administrativt merarbeid bør det være en minimumsgrense for årlig utbetaling til enkeltrettighetshavere.

Administrasjonen la opp til å praktisere en grense på 800 kr, og styret fattet vedtak i tråd med dette. I de påfølgende årene økte imidlertid de individuelle vederlagsutbetalingene betydelig, og Kopinors verks- og rettighetsdatabase vokste tilsvarende. Siden det ble vanskeligere å begrunne en fast grense på 800 kr ut fra administrative eller forvaltningsmessige hensyn, gjorde styret 12.2.2021 følgende vedtak:

Vederlag for Bokhylla utbetales individuelt til forfattere og forlag i den grad det er praktisk mulig og administrativt hensiktsmessig. Det øvrige vederlaget fordeles kollektivt.

8.3 VEDERLAG FRA UTLANDET

Vederlag fra utlandet kan være individuelt vederlag til opphavere, individuelt vederlag for verk utgitt i Norge med norsk eller utenlandsk opphaver eller kollektivt vederlag. Dokumentasjonen som følger vederlaget, er av svært forskjellig karakter. Fra noen organisasjoner som sender individuelt vederlag, får vi informasjon om opphaver, tittel og forlag, av og til også kapittel, mens vi fra andre får opplyst bare tittel og forlag.

Dersom vi får tilstrekkelig informasjon, fordeles vederlaget individuelt så langt det er mulig.

Individuelt vederlag der det ikke er mulig å identifisere rettighetshavere, fordeles sammen med kollektivt vederlag til Kopinors medlemsorganisasjoner i henhold til egen fordelingsavtale, der det blant annet heter

Kollektivt vederlag mottatt fra utlandet etter gjensidighetsavtaler fordeles til medlemsorganisasjonene i henhold til foregående års fordelingsstatistikk på de respektive områder [...]

Dette gjelder også vederlag fra organisasjoner som representerer særskilte rettighetshavergrupper, noe som isolert sett vil kunne gi en noe skjev fordeling i hvert tilfelle. Imidlertid vil fordelingen totalt sett bli rimelig over tid, siden regelen også benyttes for andre særskilte områder.

Dette vedtaket ble 22.9.2022 erstattet av nytt styrevedtak omtalt ovenfor.

8.2.2 Periodiske publikasjoner

I 2018 inngikk Nasjonalbiblioteket og Kopinor en tilleggsavtale om digital formidling av allmennkulturelle tidsskrifter. I medhold av avtalen har Nasjonalbiblioteket lagt ut både fagpresse-, tidsskrift- og ukepresstitler.

Nasjonalbiblioteket leverer opplysninger om utgivere, men ikke opphavere. Utgivervederlaget blir derfor fordelt individuelt, opphavervederlaget kollektivt.

Om foreldelse for det individuelle vederlaget, se ovenfor (kap. 8.1.1).

Styret vedtok 18.3.2019 disse retningslinjene for behandling av vederlag fra utlandet:

1. Alt vederlag vi mottar fra utlandet, fordeles i Norge.
2. Vederlag som tilhører både opphaver og utgiver, deles med 60 % til opphaver og 40 % til utgiver. (I særskilte tilfeller kan alt vederlag overføres til utgiver dersom denne kan dokumentere å ha alle rettigheter og vil avregne til opphaver i henhold til avtale.)
3. Individuelle vederlagsmidler fordeles individuelt så langt det er mulig.
4. Vederlag under 250 kr per rettighetshaver per innbetalingsrapport fordeles kollektivt.
5. Ved mottak av vederlag til flere opphavere for ett verk deles opphaverandelen likt mellom dem.
6. Vederlag der dokumentasjonen og/eller søk ikke gir tilstrekkelig informasjon, fordeles kollektivt.
7. Kollektivt vederlag utbetales til medlemsorganisasjonene proratarisk i henhold til foregående års fordelingsstatistikk, enten til alle medlemsorganisasjonene, til alle opphaverorganisasjonene eller til alle utgiverorganisasjonene.

8.4 EKSAMENSAVTALEN

Utdanningsdirektoratet har etter åndsverklovens § 45 adgang til å fremstille eksemplar av utgitte verk til bruk ved offentlige eksamener, men opphaveren har krav på vederlag. Kopinor har siden 1994 hatt avtale med staten (nå v/Utdanningsdirektoratet) om blant annet fastsettelse av vederlagets størrelse og formidling av vederlaget til de respektive opphaverne. I den gjeldende avtalen er også nasjonale prøver og eksempeloppgaver omfattet.

Utdanningsdirektoratet er i henhold til avtalen forpliktet til å oppgi detaljerte opplysninger om verket, herunder navn på opphaver og kilde. Vederlaget blir så fordelt individuelt til opphavere. I 2017 inngikk Kompetanse Norge (nå del av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse) og Kopinor en avtale med samme vilkår som avtalen mellom Utdanningsdirektoratet og Kopinor.

Om foreldelse og beløpsgrense, se ovenfor (kap. 8.1.1).

8.5 LITTERATUR I TILGJENGELIGE FORMATER

8.5.1 Statlig kompensasjonsordning

Fra 2023 gjelder en statlig kompensasjonsordning til opphavere for framstilling av litteratur i tilgjengelige formater. Midlene i ordningen forvaltes av Kopinor etter føringer fastsatt av departementet: Kompensasjonen skal gå til norske opphavere og er ikke basert på rettigheter som kan overføres ved avtale eller arv.

Styret vedtok prinsippene for fordeling av denne kompensasjonen 12.12.2023. Fordelingen skjer individuelt etter statistikk fra Norsk lyd- og blindeskriftsbibliotek (NLB) for fjorårets bruk.

Noe av bruken skjer uten at vi har individuelle data (enkelte aviser og tidsskrifter, samt formidling av illustrasjoner). En andel (ca. 10 prosent) av vederlaget fordeles derfor kollektivt til alle opphavere. Dette inngår også som kompensasjon til forfattere og oversettere som er benyttet i så liten grad at de faller under grensen for individuell kompensasjon.

Om foreldelse og beløpsgrense, se ovenfor (kap. 8.1.1).

8.5.2 Lydbokavtalen (til 2022)

Staten og rettighetshaverorganisasjonene hadde til og med 2022 en avtale om vederlag til opphavere når det ble fremstilt lydbøker til bruk for funksjonshemmede. Siden overtakelsen av LINO's virksomhet i 2010 administrerte Kopinor denne avtalen. Vederlaget for lydbøker ble beregnet etter antall innleste minutter, med fem forskjellige satser etter type materiale, og fordeles individuelt til opphavere.

I 2016 inngikk Norsk lyd- og blindeskriftsbibliotek (NLB) og Kopinor en tilleggsavtale om vederlag for tilrettelagte eksemplar av tidsskrift, ukeblad og magasiner i lydversjon. Vederlaget ble utbetalt kollektivt.

8.6 BOLK

Fra 2014 har bruk av Bolk vært en del av kopieringsavtalen for universiteter og høyskoler. Bolk er Kopinors løsning for registrering av bokutdrag i henhold til kopieringsavtalen, framstilling av kompendier og klarering av rettigheter utenfor kopieringsavtalen.

Utgiver og forfatter vil som hovedregel identifiseres gjennom foreliggende metadata, og vederlag for bruk blir fordelt individuelt, slik det fremgår av styrevedtak 15.12.2014:

Kopinor-vederlag registrert gjennom Bolk utbetales individuelt til forfattere og utgivere, med

mindre forvaltningsmessige hensyn tilsier kollektiv fordeling. Ved fordelingen benyttes gjeldende fordelingsnøkler for UH-området.

Opphavere til illustrasjoner, tekster, oversettelser, bidrag i antologier m.m. er ikke identifisert i løsningen. Disse rettighetshavernes andel av vederlaget blir fordelt kollektivt til opphaverorganisasjonene.

Om foreldelse og beløpsgrense, se ovenfor (kap. 8.1.1).

8.7 SKAFF

Skaff er en tjeneste som tilbyr opptrykk av utgåtte hele eller deler av fagbøker. Hittil er ca. 750 titler trykket opp, og det produseres nye titler på etter-spørrel. Rettighetene blir klarert på forhånd og vederlaget fordeles individuelt til opphavere og

utgivere. For utenlandske og oversatte titler går hele vederlaget normalt til utgiver.

Om foreldelse og beløpsgrense, se ovenfor (kap. 8.1.1).

8.8 Den kulturelle skolesekken

Kopinor og Kulturtanken har inngått en pilot-avtale som gjelder fra 2023 om vederlag for formidling av verk i arrangementer i Den kulturelle skolesekken. Styret vedtok prinsippene for fordeling av denne kompensasjonen 10.6.2024. Fordelingen skjer individuelt på grunnlag av rapportering gjennom Kulturtankens DKS-portal.

På grunn av underrapportering ble halvparten av vederlaget for 2023 avsatt for å møte krav fra opphavere til verk som ikke er rapportert inn. Disse midlene foreldes etter tre år og behandles etter Kopinors retningslinjer (se kap. 8.1.1).

9 UTBETALING AV VEDERLAG

9.1 ORDINÆRE UTBETALINGER

9.1.1 Kvartalsvise utbetalinger

Utbetaling av vederlag foretas raskest mulig etter at innbetaling er mottatt fra de ulike avtaleområder, og er praktisk ordnet i fire ordinære utbetalinger per år, med utbetalingstidspunkt 15. mars, 15. juni, 15. september og 15. desember. Utbetalingene varsles per e-post, og dokumentasjonen legges ut på medlemssidene.

9.1.2 Vederlag opptjent tidligere år

Fra enkelte fordelingsområder kan det komme inn vederlag etter at årets siste fordeling er foretatt. Disse midlene avregnes per fordelingsområde og kalles internt «0. kvartal». Fra 2009 utbetales dette sammen med den ordinære utbetalingen (det meste i 1. kvartal). Slikt vederlag vil også kunne dukke opp senere på året og vil da bli utbetalt ved første ordinære kvartalsfordeling.

9.2 AKONTOUTBETALING

Utbetaling a konto kan foretas der det ikke er oppnådd enighet om fordelingen. Hvis uenigheten bare gjelder klart avgrensede stoff- og/eller kilde-typer, kan deler av vederlaget utbetales endelig og andre deler utbetales a konto. Dette prinsippet sluttet fordelingsstyret seg til i sitt møte 16.12.1992.

Bestemmelsene om akontoutbetaling omtales dessuten i *Retningslinjer for forvaltning og fordeling av vederlag*, punkt 2.2:

I påvente av en fordelingsavtale kan det etter innstilling fra fordelingsnemnda og beslutning i styret utbetales akontobeløp. Ved akontofordelinger tas forbehold om tilbakebetaling ved senere endelig fordeling. Styret avgjør eventuell rentebelastning og om det skal stilles sikkerhet for de beløp som utbetales.

Vedlegg

RETNINGSLINJER FOR FORVALTNING OG FORDELING AV VEDERLAG

Sist endret av representantskapet 30. november 2022

1 Innledning

Disse retningslinjene beskriver generelle prinsipper for forvaltning og fordeling av vederlagsmidler i Kopinor, jf. vedtektene § 5–6 annet ledd og regler gitt i lov om kollektiv forvaltning. Retningslinjene kan endres av Kopinors representantskap.

Representantskapet fastsetter nærmere prosedyrer for fordeling av kollektivt vederlag til kategorier av rettighetshavere, som supplerer retningslinjene. I tillegg fastsetter styret nærmere instruks for fordelingsnemndas arbeid, jf. vedtektene § 7–3 tredje ledd.

2 Fordeling og utbetaling

2.1 Vederlag til norske rettighetshavere, individuelle data

Vederlagsmidler som kan knyttes til individuelle rettighetshavere basert på opplysninger om bruken, fordeles individuelt av Kopinor. Når det er aktuelt, fastsettes fordelingen mellom opphaver og utgivervederlag ved tilsvarende prosedyre som ved fordelingen av kollektivt vederlag til kategorier av rettighetshavere, jf. punkt 2.2.

Fordelingen skal skje uten ugrunnet opphold, og senest ni måneder etter utløpet av året midlene ble krevd inn. Styret kan fastsette et minimumsbeløp for utbetaling. En rettighetshaver kan likevel kreve å få utbetalt vederlag under minimumsbeløpet.

Dersom mottaker av individuelt vederlag ikke er funnet, gjøres opplysninger om de aktuelle verkene tilgjengelig for rettighetshavere som er representert gjennom Kopinor og for allmennheten slik det er angitt i lov om kollektiv forvaltning.

2.2 Vederlag til kategorier av norske rettighetshavere

Når vederlagsmidler etter styrets vurdering ikke kan knyttes til individuelle rettighetshavere basert på opplysninger om bruken, skal Kopinor gjennomføre undersøkelser som gir grunnlag for fordeling til de kategorier av rettighetshavere Kopinor krever inn vederlag for. Fordeling skal skje uten ugrunnet opphold, normalt hvert kvartal.

For det enkelte vederlagsområde fastsetter styret, på grunnlag av statistiske undersøkelser eller andre metoder, fordelingen mellom norsk og utenlandsk materiale og fordelingen mellom opphaver og utgivere når denne ikke er gjenstand for forhandlinger mellom representative medlemsorganisasjoner, jf. vedtektene § 6–7.

Styret fastsetter videre på grunnlag av statistiske undersøkelser eller andre metoder inndelingen av vederlaget i innholdskategorier godkjent av medlemsorganisasjonene, til bruk for fordelingen mellom medlemsorganisasjonene. Medlemsorganisasjonene inngår fordelingsavtale etter prosedyrene for fordeling av kollektivt vederlag, vedtatt av representantskapet, og i henhold til vedtektene § 7–3 og § 9–3.

I påvente av en fordelingsavtale kan det etter innstilling fra fordelingsnemnda og beslutning i styret utbetales akontobeløp. Ved akontofordelinger tas forbehold om tilbakebetaling ved senere endelig fordeling. Styret avgjør eventuell rentebelastning og om det skal stilles sikkerhet for de beløp som utbetales.

Utbetalinger til en medlemsorganisasjon skjer under forutsetning av at krav fra uorganiserte rettighetshavere på området skal dekkes av vedkommende organisasjon. Dersom Kopinor utbetaler vederlag som følge av slike krav, vil beløpet bli krevd tilbake fra organisasjonen.

2.3 Vederlag til utenlandske og samiske rettighetshavere

Midler krevd inn for utenlandske rettighetshavere overføres til utenlandske organisasjoner i henhold til representasjonsavtaler med disse. Utbetaling skal skje uten ugrunnet opphold, og senest ni

måneder etter utløpet av det året midlene ble krevd inn.

På samme måte skal midler som er krevd inn for samiske rettighetshavere, overføres til organisasjon som representerer disse i henhold til egen avtale.

3 Ikke fordelbart vederlag

3.1 Vederlag til individuelle rettighetshavere

Dersom rettighetshaveren, etter gjentatte søk og kunngjøring, ikke er funnet innen tre år etter utløpet av det regnskapsåret inntektene ble krevd inn, omfordeles vederlagsmidlene til medlemsorganisasjonene basert på foregående års fordeling.

ikke har representasjonsavtale med en relevant organisasjon, samt vederlag for verk der opprinnelseslandet ikke kan identifiseres, blir avsatt i tre år i påvente av eventuell avtaleinngåelse og for å møte eventuelle krav. Etter tre år anses midlene som foreldet og disponeres av styret iht. pkt. 3.4.

3.2 Vederlag til ikke representerte utgivergrupper

Vederlagsmidler for utgivergrupperinger som ikke kan sies å være representert gjennom Kopinors medlemsorganisasjoner, avsettes i tre år for å møte eventuelle krav. Etter tre år anses midlene som foreldet og disponeres av styret iht. pkt. 3.4.

3.4. Foreldet vederlag

Vederlagsmidler som er foreldet jf. pkt. 3.2 og 3.3, disponeres av styret til internasjonalt solidaritetsarbeid og til tiltak som vil bidra til å styrke rettighetshavernes stilling og øke forståelsen for opphavsrett. Det kan også besluttes at midler fordeles til medlemsorganisasjonene basert på foregående års fordeling. Styret vedtar retningslinjer for bruken av midlene og rapporterer om denne bruken i årsregnskapet.

3.3 Vederlag til utlandet

Vederlag til rettighetshavere fra land hvor Kopinor

4 Fradrag i vederlaget

I vederlaget kan Kopinor gjøre fradrag for kostnader til egen administrasjon og drift. Nivået på disse kostnadene fastsettes av representantskapet ved

den årlige budsjettbehandlingen. Endelig regnskap rapporteres i årsmeldingen.

5 Plassering av vederlagsmidler

Hensynet til sikkerhet, likviditet og avkastning skal ivaretas ved plassering av vederlagsmidler, og plasseringene skal spres slik at uforholdsmessig avhengighet og konsentrasjon i porteføljen unngås.

Fortrinnsvis plasseres ufordelte midler med lav risikoprofil og kort bindingstid, i all hovedsak i bankinnskudd, banksertifikater og statsobligasjoner.

Langsiktig overskuddslikviditet kan plasseres med noe høyere risikoprofil i obligasjonsfond, kombinasjonsfond eller aksjefond. Plasseringer i obligasjonsfond har en tidshorisont på minst ett år, mens øvrige langsiktige investeringer har en tidshorisont på minst tre år.

6 Risikohåndtering

Styret skal årlig behandle en analyse av risiko og sårbarhet knyttet til alle relevante sider av

Kopinors virksomhet, herunder risiko knyttet til investering av vederlagsmidler.

BESKRIVELSER AV KATEGORIER

Her følger en oversikt over kilde-, stoff- og innholdstyper slik de er beskrevet i de nyeste kodeinstruksene (godkjent i 2020).

Analoge kilder

KILDETYPER

Læreverk*

Bok eller hefte som er spesielt laget og tilrettelagt for bruk i undervisning, også oppgavesamling, lærerveiledning og arbeidshefte.

Fagbok*

Bok eller hefte tilrettelagt for en bredere bruk enn i undervisning, for eksempel vitenskapelige monografier, populærvitenskapelige bøker og saklitteratur slik som reportasjer, debattbøker, biografier, reiseskildringer, oppslagsbok eller leksikon.

* Kildene læreverk og fagbok er slått sammen i alle fordelingsområder utenom skoleverket.

Skjønnlitteratur

Roman, novelle, kortprosa, lyrikk, drama, tegneserieromaner og lignende.

Noter, notebok

Noter, notebok og andre kilder som inneholder noter med eller uten tilhørende sangtekster.

Sangbok, visebok

Sangbok, visebok og andre kilder med sangtekster med eller uten tilhørende enkle noter.

Avis, magasin, ukeblad

Avis, avismagasin, ukeblad og tegneserier.

Tidsskrifter

Allmenne og vitenskapelige tidsskrifter, herunder fagpresse.

Annet utgitt materiale

Kildetypen omfatter alt som respondentene ikke kan klassifisere som en av kildetypene ovenfor.

STOFFTYPER

Drama, skuespill

Hele eller deler av et drama/skuespill (så vel replikkveksling som sceneanvisning), tekstdelen av operapartiturer, scenebeskrivelser og sceneanvisninger for operaer, operetter eller musikaler.

Dikt, sangtekst

Hele eller deler av dikt, sanger o.l., også om diktet er en integrert del av prosaverk.

Dersom en sangtekst står linjevis under notelinjer, anses teksten å være 1/3 av den plass som noter og tekst utgjør til sammen. Dersom sangen i tillegg har flere vers som står separat, anses den delen av sangen hvor det ikke forekommer noter å være bare tekst.

Skjønnlitterær tekst

Tekst fra romaner, novellesamlinger, kortprosa, prosa for barn og ungdom e.l. Reiseskildringer og memoarer skal imidlertid regnes som fagtekst selv om de har karakter av skjønnlitteratur.

Fagtekst

Tekst (ikke skjønnlitteratur, dikt eller drama) fra lærebøker eller annet stoff spesielt beregnet på undervisning, eller tekster fra faglitteratur, saklitteratur, sakprosa for barn og ungdom, oppslagsverk, vitenskapelige tekster, memoarer og reiseskildringer. Enkle diagrammer som antas å være laget av forfatteren skal føres her.

Nyhets- og aktualitetsstoff

Journalistisk stoff, f.eks. nyhetsstoff/nyhetsartikler, aktualitetsstoff, beskrivelse av hendelser, intervjuer, reportasjer, lederartikler, kronikker, kommentarer og omtaler.

Anmeldelser

Anmeldelser og kritikk av f.eks. litteratur, film, teater, drama, dans, musikk, dataprogrammer, billedkunst og video.

Brosjyre- og annonsetekst

Tekst fra brosjyrer og annonser.

Kunsthåndverk

Fotografi av kunsthåndverk. Kunsthåndverk er selvstendige kunstverk, design- og småskalaobjekter i keramikk, metall (inkl. smykker), glass, plast, tekstil/fiber (inkl. vev, stofftrykk og klær), lær og tre.

Billedkunst

Fotografi av visuelle kunstverk som maleri, grafikk, fotografi, tegning, skulpturer og installasjoner, tekstil, street art, film- og digitale uttrykk.

Fagtegninger, illustrasjoner

Alle visuelle uttrykk med unntak av kunsthåndverk, billedkunst, fotografi og enkle diagrammer i fagtekster.

Digitale kilder

INNOLDSTYPER (intervjuer)

Fagtekster

Tekster fra faglitteratur, tekster beregnet for undervisning, faglige utredninger og rapporter, vitenskapelige tekster, tekster fra oppslagsverk og lignende.

Skjønnlitterære tekster

Alle typer skjønnlitterære tekster med unntak av sangtekster, for eksempel fra roman, novelle, kortprosa, lyrikk, drama, tegneserieromaner og lignende.

Nyhetstekster

Tekster som er preget av aktualiteter, allmenne nyheter eller ukepresse, for eksempel reportasjer, intervjuer, referater, kommentarartikler, lederartikler, featureartikler og kronikker.

Sangtekster

Sangtekster med eller uten tilhørende noter eller melodistemme og/eller besifring.

Noter

Noter med eller uten tilhørende sangtekst og enkle noter og/eller besifring.

Rene foto og illustrasjoner

Foto og illustrasjoner som ikke er en integrert del av innholdstypene ovenfor. Dette er foto og illustrasjoner som svært ofte er klippet ut av sin originalkontekst, og som typisk kan være funnet ved hjelp av et nettsøk.

INNOLDSTYPER (ekstrakopier)

Som grunnlag for inndeling i innholdstyper brukes svarene fra intervjuundersøkelsen. De digitale ekstrakopiene brukes til en ytterligere detaljering.

Fotografi

Pressefoto og fotografier der objektet i seg selv ikke er belagt med opphavsrett, f.eks. dokumentasjons- og reportasjefotografi. Omfatter ikke fotografi av kunsthåndverk eller fotografi av visuell kunst.

Noter

Lærestoff

Fagstoff som er spesielt laget og tilrettelagt for bruk i undervisningssammenheng, f.eks. tekster fra læreverk, veiledninger og oppgavesamlinger.

Faglitteratur

Fagstoff som ikke er laget spesielt for bruk i undervisning, f.eks. tekster fra fagbøker, rapporter, utredninger, artikkelsamlinger, vitenskapelige avhandlinger og artikler, reiseskildringer, leksikon og oppslagsverk. Avgrenses imidlertid mot fagpressestoff og nyhets- og aktualitetsstoff.

Fagpressestoff

Fagstoff preget av nyheter og artikler innenfor et bestemt fagområde, yrke, næring eller interesseområde, vanligvis beregnet på et nærmere avgrenset publikum. Interesseorganisasjoner er ofte utgivere av slikt stoff.

Nyhets- og aktualitetsstoff

Stoff som er preget av aktualiteter og allmenne nyheter, f.eks. reportasjer, intervjuer, referater, kommentarartikler, lederartikler, featureartikler og kronikker. Også tekstfrie foto- og bildereportasjer som har nyhetskarakter og stoff som har karakter av ukepresse og tegneserie.

Skjønnlitteratur

Alle typer skjønnlitterært stoff med unntak av sangtekster, f.eks. romaner, noveller, lyrikk og drama (også tegneserieromaner). Er det knyttet pedagogisk tekst til innholdet, f.eks. veiledning til tolkning, regnes det som lærestoff.

Sangtekster

Sangtekster med tilhørende enkle noter eller melodistemme og/eller besifring. Dersom det er knyttet pedagogisk tekst til innholdet, f.eks. instruksjon i sang, melodilære, musikkhistorie eller lignende, regnes det som lærestoff.

Noter

Noter med eller uten tilhørende sangtekst. Er det knyttet pedagogisk tekst til innholdet, f.eks. veiledning i innøving av musikkstykket, regnes det som lærestoff.

Rene foto og illustrasjoner

Foto og illustrasjoner som ikke er en integrert del av innholdstypene ovenfor. Dette er foto og illustrasjoner som svært ofte er klippet ut av sin originalkontekst, og som typisk er funnet ved hjelp av et nettsøk.

Annet innhold

Omfatter alt som respondentene ikke kan klassifisere som en av innholdstypene ovenfor.

STOFFTYPER

Der stofftypene fastsettes gjennom spørsmål, skilles bare mellom tekst, noter og illustrasjoner (fordelt på fotografi, billedkunst, kunsthåndverk og fagtegnning, illustrasjon). Der inndelingen baserer seg på gjennomgang av innsamlede ekstrakopier, brukes disse stofftypene:

Drama, skuespill

Hele eller deler av et drama/skuespill (så vel replikkveksling som sceneanvisning), tekstdelen av operapartiturer, scenebeskrivelser og sceneanvisninger for operaer, operetter eller musikaler.

Dikt, sangtekst

Hele eller deler av dikt, sanger o.l., også om diktet er en integrert del av prosaverk.

Skjønnlitterær tekst

Tekst fra romaner, novellesamlinger, kortprosa, prosa for barn og ungdom e.l. Reiseskildringer og memoarer skal imidlertid regnes som sakprosa selv om de har karakter av skjønnlitteratur.

Fagtekst

Faglitterære tekster, tekster beregnet for undervisning utredninger og rapporter, sakprosa for barn og ungdom, vitenskapelige tekster, tekster

fra oppslagsverk o.l. Også memoarer og reiseskildringer. Enkle diagrammer som er laget i Excel, PowerPoint og lignende som antas å være laget av forfatteren.

Nyhets- og aktualitetsstoff

Journalistisk stoff, f.eks. nyhetsstoff/nyhetsartikler, aktualitetsstoff, beskrivelse av hendelser, intervjuer, reportasjer, lederartikler, kronikker, kommentarer og omtaler.

Anmeldelse

Anmeldelser og kritikk av f.eks. litteratur, film, teater, drama, dans, musikk, dataprogrammer, billedkunst og video.

Brosjyre- og annonsetekst

Tekst fra brosjyrer og annonser på internett.

Kunsthåndverk

Fotografi av kunsthåndverk. Kunsthåndverk er selvstendige kunstverk, design- og småskala-objekter i keramikk, metall (inkl. smykker), glass, plast, tekstil/fiber (inkl. vev, stofftrykk og klær), lær og tre.

Billedkunst

Fotografi av visuelle kunstverk som maleri, grafikk, fotografi, tegning, skulpturer og installasjoner, tekstil, street art, film- og digitale uttrykk.

Fotografi

Pressefoto og fotografier der objektet i seg selv ikke er belagt med opphavsrett, f.eks. dokumentasjons- og reportasjefotografi. Omfatter ikke fotografi av kunsthåndverk eller fotografi av visuell kunst.

Fagtegnning og illustrasjon

Alle visuelle uttrykk med unntak av kunsthåndverk, billedkunst, fotografi og enkle diagrammer i fagtekster.

Noter

Fordeling av kollektivt vederlag

Denne rapporten inneholder en detaljert gjennomgang av de ulike sidene ved fordelingen av kollektivt vederlag i Kopinor. Fremstillingen baserer seg hovedsakelig på tidligere vedtak i Kopinors organer, forhandlings- og meklingsresultater og voldgiftsdommer. I tillegg er administrativ praksis forsøkt dokumentert så godt det lar seg gjøre.

Rapporten er oppdatert fram til sommeren 2024.